„די, וועלכע אזעוו האט פערראטען" — ליזענט אין היינטיגע נומער 6-טע זייט.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat — פרייז 30 גראשען — היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 30 (1023) | Łódź, Piątek 4 Lutego 1927 | פינפטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג ב' אדר א תרפ"ז. | Nr. 30 (1023)

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71 || Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24-71

CASINO

היינט פראכטפולע פרעמיערע! היינט פראכטפולע פרעמיערע!

פון עפאכע-פילם פון דער קאטעגאריע „J'accuse" די העלדישע עפאפעע פון דער רייזנטער ליבע, וועלכע האט ארויסגעבליהט בעת'ן דונער פון אויפרייסענדע באמבעס אינ'ם וועלט-קריג

1914—1918

„פאראדע פון טויט" (גרויסע פאראדע)

דאס בילד האט ארויסגערופען א דיפלאמאטישען קאנפליקט צווישען די פעראייניגטע שטאטען, פראנקרייך און דייטשלאנד. :—: די געשעפטסלעכע פערגאנגענהייט לעבט אויף אין איהר גאנצער גרויזאמקייט אויפ'ן עקראן! ליבע, ווייס נישט פון קיין אונטערשייד פון נאציאן און שפראך.

דאס מייסטערווערק איז געווארען עמאנצטרירט אין פערלויף פון 12 חדשים מיט א ריזען-ערפאלג אין גרעסטען ניו-יארקער קינא „CAPITOL"

ספעציעלע צוגעפאסטע מוזיק-אילוסטראציע פיהרט אויס דער פערגרעסערטער ארקעסטער פערבונדען מיט'ן אריגינעלען רוסישען כאר „גרינער פאפוג" וועלכער וועט זינגען די אלגעמיין בעקאנטע מלחמה-לידער פון די קאאליציע-לענדער

אנהויב 4.30 נאכמיטאג.

בעקאנטמאכונג

מיר מאכען אונזערער קונדשאפט דערמיט בעקאנט, אז די אליין-פערטרעטונג פון אונזערע בעקאנטע

שפייזע-עהל מארקע „JUNO"

אין פעסטער און בלעכען זאווי אין פלאשען האבען מיר דער פירמא

WARLODAN, Łódź, Zielona 6, Tel. 33-71

איבערגעגעבען

מיר בעטען אונזערע געעהרטע קונדשאפט איהרען בעדארף נור ביי דיזער פירמע צו דעקען.

האכאכטונגספאל

Tiegenhoefer Oelmühle A. G.

Tiegenhof-Danzig.

P. S. וויר מאכען אויפמערקזאם, אז אונזער שפייזע-עהל איז גאראנטירט און איז אהן פעטזויערע.

אונטער בעצוגנאהמע אויף די אויבענע בעקאנטמאכונג נעהמען מיר אן ועמטליכע בעשטעלונגען אויף דאס שפייזע-עהל מארקע „JUNO" אין אונזערעם ביורא ZIELONA 6

מיר וועלען זיך בעמיהען אונזערע געעהרטע קונדשאפט גצוויסענהאפט און שנעלסטענס צו בעדינען.

מיט האכאכטונג

WARLODAN B. K. H.

Łódź, Zielona 6, Tel. 33-71.

740

היינט פרייטאג-צונאכטס 5 א זייגער וועט דאווענען קבלת שבת און זמירות שבת פריה 9 א זייגער שחרית און מוסף דער וועלט בעריהמטער ווילנער אבער-קאנטאר ה'

משה קוסעוויצקי

מיט דעם גרויסען לאדזער פראזאס. גוט איינשטודירטען כאר אונטער דער ליייטונג פון בעיו. דיריגענט קאמפאזיטאר ה' ישראל רובין, וועלכער האט ספעציעל פארגעבערייט גאנץ נייע קאמפאזיציעס אויף דעם שבת.

בעמערקונג: כדי צו געבען די מעגליכקייט דאס לאדזער פובליקום צו הערען דעם בעריהמטען קינסטלער, זענען די פרייזען ערמעסיגט געווארען פון 1 ביז 2 זל.

בילעטען-פערקויף ביי ה' זעלמאנאוויטש עק פעטריקאווער-פאלודניאווא (צוקערניע) ה' דיאמאנד, נאוואמיעסקא 24 (וואורשט-געשעפט) ה' שטארקמאן (שיך-געשעפט) פעטריק. 39, פעלטא גלובנא 57, האמבורסקי, (פאפיר-סקלאד) פעטריקאווער 42 און אין קאסע פון פילהארמאניע.

712 — דער קאמיטעט.

דעם 3 פעברואר האט זיך געשיידט מיט דער וועלט א מענש מיט א זעלטענעם גוטען כאראקטער, מיין הארציגער פריינד

נ"ע שלמה דוד ליענטשיצקי

דער פערשטארבענער האט זיך ערווארבען סימפאטיע ביי די נאהנטע און בעקאנטע און האט זיך מיט ליבע איבערגעגעבען צו געזעלשאפטליכע ארבייט און בפרט לטובת דער יודישער בעפעלקערונג

כבוד זיין אנדענקען!

משה העלמאן — כיים-דעפיטאט.

764

Dnia 3 lutego 1927 r. zmarł po krótkich cierpieniach

B. P. STEFAN ŁĘCZYCKI

członek Zarządu naszego Stowarzyszenia.

W zmarłym tracimy zacnego człowieka, dzielnego doradcę i najgorliwszego obrońcę naszych spraw.

Wdzięczną o Nim pamięć zachowamy na zawsze.

CENTRALNE STOWARZYSZENIE

Właścicieli Nieruchomości m. Łodzi

i Województwa Łódzkiego w Łodzi.

Upraszamy członków Stowarzyszenia o najliczniejszy udział w oddaniu ostatniej posługi.

763

פון דינסטאג ד. 1 פעברואר ביז מאנטאג דעם 7, — גרויסער פראכטפולער פראגראם!

„קרישא די וואלדוועכטערין"

Mia Mara i Harry Liedtke אין די הויפטראָלען — די ליבלינגען (Krysia Leśniczanka)

דאס בילד וועט אילוסטרירט מיט ספעציעלען געזאנג.

אנאנס!!! פון דינסטאג „3 וואכען פון הענינגליכע ליבע".

קינא ביים קאאפעראטיוו פון מלוכה-, קאמונאלע און נע-וועלשאפטליכע בעאמטע 40 שיענקעוויטשא .40

אנהויב אין געווענהלכע טאג 5 אַ זייגער נ.מ. און 9.30 אַ זייגער אַוועגד. שבת און יום-טוב—פון 3 אַ זייגער נאָכמ.

Dr. med.
STUPEL
Szkolna 12
ספעציאַליסט פאַר הויט, האָר און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע, רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט, עלעקטראָ-טעראַפיע.
נעמט אָן פון 9—6 אין אָוונט, פרויען—12 ביז 3 נאָכמ. 873

Dziś, w dniu zaślubin
p. TOSI WAKSBERŻANKI
z p. ZYGMUNTEM WAJSBERGIEM
szczęśliwego współżycia małżeńskiego życzy
Harry Szpreiregen.
Łódź, w lutym 1927 r. 738

פעראיין פון יודישע הויזירער-הענדלער, פעטריק. 10.

אכטונג פויזנער הויזירער!

זונטאג, דעם 6 פעברואר פונקט 10 אינדערפריה קומט פאָר אין פער-איינס-לאָקאַל אַ וויכטיגע

מיטגלידער = פערזאמלונג

וועגען די פויזנער מאַטענסען אויפ'ן יאָהר 1927.
ה"ה מיטגלידער עס האַנדעלט זיך וועגען דער עקזיסטענץ פון אונזער פעראיין, דעריבער בעטען מיר אייך צושטעלען זיך מאַסענוויי.
די פערוואלטונג. 765

אכטונג, האנדווערקער!

אויף דער לעצטער פערוואַלטונגס זיצונג פון צענטער. יוד. האנד. פער-באנד איז בעשלאָסען געוואָרען צוזאַמענצורופען אויף זונטאג, ד. 20-טען פעברואר

א פארוואל-פערזאמלונג

און אויפ'ן 27 ד. ח. אַ אַלגעמיינע יעהרליכע פערזאמלונג.
אין צוזאַמענהאַנג דערמיט פאָדערן מיר אויף אַלע אונזערע מיטגלידער, וועל-כע זענען צוריקשטענדיג אין מיטגלידס-אָפצאָהל צו ערלעדיגען שפעטסטענס ביז'ן 20 ד. ח. אנדערשפאַל וועלען זיי פערלירען דאָס רעכט אָנטיילצונעמען אויף דער אַלגעמיינער פערזאמלונג.
סעקרעטאריאט פאר צענטר.
יוד. האנדוו. פערבאנד, פאלודניאווא 4. 768

צו דער פערלאָבונג פון אונזער געעהרטען שותף

הערמאן פראנגעל

מיט פרוילין

אנדזשא צימערמאן

גראַטולירען מיר און ווינשען זיי אַ גוטע צוקונפט.
משה זילבערשטיין און פרוי,
מאנעס וואקסמאן און פרוי,
מלך וואקסמאן און פרוי. 758

Z intencji zaślubin
p. Nadzi UGERÓWNY
z p. Mieczysławem RAWSKIM
składają najserdeczniejsze życzenia
nowożeńcom oraz rodzicom
759 Gitlinowie.

צו דער חתונה פון מיין ליבע שוועסטער
פרל. סאלא נוסנאלד
מיט ה, יצחק בעער
גראַטולירט הערצליך און ווינשט עוויגעס גליק
ברודער אברהם נוסנאלד. 745

צו דער פערלאָבונג פון מין פריינד ה'
מאריץ קרעל
מיט פרל. צעשא וואלבערג
גראַטולירט הערצליך און ווינשט עוויגעס גליק און צו-צרידענהייט
אברהם'ל פראגעל און פרוי.

אונזער ליבען ברודער און שוואָגער
הערמאן פראגעל
צו זיינע תנאים מיט פרל.
א-דזשא צימערמאן
ווינשט אַ הארציגען מזל-טוב
ברודער אברהם'ל פראגעל און פרוי. 776

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבען פריינד
ה' משה קרעל
מיט פרל. צעשא וואלבערג
וו נשען מיר זיי אַ הערצליכען מזל-טוב זייער לעבענס-וועג זאָל זיין מיט פיל גליק.
784
פ. ראזענבלום און פרוי.

אויפפאדערונג!

מיט דעם פאָדערן מיר אויף ה' יצחק קליין (לעדער סוחר) פלאַץ-וואלנאשטשי 6 אז ער זאָל צוזיפירען דעם פסק פון שידס-געריכט אין סכסוך מיט ה' י. מ. נאלדבערג (שטעפער-מייסטער) אין פערלויף פון 5 טעג. אין געגענפאַל נעמען מיר אַראָפּ די מאָראַלישע פעראנטוואָרטליכקייט פון זיך פאר די ווייטערדיגע פאָלגען.
די פערוואלטונג פון
שטעפער-מייסטער-פעראיין. 735

אכטונג שטיקערינס!

אַ מאָדיסטקע וויל אָפּלאָזען אַ האלבע געוועלב מיט אַ פענסטער אין צענטרום פון שטאָט פאר מלויז דירה-געלד. ספעציעל פאר אַ שטיקערין. אָפּפרעגען אין אדמיניסטר. אַז טער „האָפּס". 737

ענטשולדיגונג.

כ'בעט ענטשולדיגונג ביי די אינהאָבער פון גאָר-דינען-געשעפט געבר. עלבוים, לאָדז פאַר מיין ניש טאַקטישע האנדלונג און פערזיכער, אַז אַזעלכעס וועט זיך מעהר נישט ווידערהאָלען. 776
ירחמיאל מאנגעל, ווארשא.

קוואליפיצירטע

רעפעזירקעס

צו פיינע סחורות קענען זיך מעלדען אין דער פאבריק
ס. ליטראווסקי,
פאלודניאווא 68. 780

א מיכטיגע

פערקויפערין

ווערט פון זאָפאָרט געזוכט אין דער צוקערניע פון נ. חיינבערג, פעטריק. 38. בעמ.: בעפאָרצוגט זענען די, וועלכע קענען גוט פאקען און בינדען. 734

Dr. ADAM
Grosglik
Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78
הויט און וועגערישע קראַנקה. רענטגען און ליכט-הייל אינסט. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט.

Dr. m. **I. Bette**
ספעציאַליסט פאַראינערליכע און קינדערקראַנקהייטען
Piotrkowska 6,
telefon 44-95.
נעמט אָן פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאָכמיטאָג.

בעקאנטמאכונג.

כ'מאַך בעקאַנט די ג. קונדשאַפט, אַז צוליב די קאָנקורענץ האָב איך !בעדייטענד רעדוצירט די פרייזען!
און צמפעהל אין אַ גרויסען אויסוואהל זעמטליכע אין- און אויסלענדישע

פערפומעריע-ארטיקלען

פון די בעדייטענדסטע פירמען, ווי:
Cotti, Houbigan, Guerlain, Violett, Dralle און אַנדערע
די ג. קונדשאַפט ווערט געבעטען צו בעזוכען מיך און זיך איבערצייגען
בעמ.: פאַר רעעלע סחורה ווערט גאַראַנטירט!
אנגראָסיסטען בעקומען ראַבאַט! מיט אַכטונג
Perfumerja: **Drukier, Zawadzka 11.**

וויכטיג פאר לאדז און אומגעגנד!

דערמיט מאַך איך בעקאַנט די געעהרטע קונדשאַפט, אַז איך האָב געעפענט אויף פאמארסקא 4 (שרעדניא) אַ פראָנט-געשעפט פון פערשידענע

טאפעציר-צודאטען

כ'בעזיץ אויך אַ גרויסען אויסוואַהל פון מעבעל-שטאָפען: בעט- און טיש-דעקען אַלערליי ווי אויך גאַרדינען, צעראַטעם א. א. וו. אַלעס צו קאָנקורענץ-פרייזען.
מיט אכטונג מ. קאוואל, פאמארסקא 4.

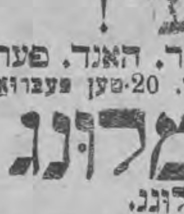

R. GRABOWIECKI, ŁÓDŹ

Piotrkowska 59, tel. 44-83 -- Egz. od 1895 r,

פאבריק פון רייזע-קופערס

קאָלעקציאָן-קופערס און פערשידענע לעדער-נאַלאַנטעריע ווי טעקעס און דאַמען-טאַשען. צס ווערען אויך אָנגענומען פערשידענע בעשטעלונגען אויף מוסטער-קאָלעקציאָנען און ווערען אויסגעפערטיגט אין פערלויף פון 6 שעה, גרעסערע בעשטעלונגען אין משך פון אַ טאָג.
רעעל! צוגענגליכע פרייזען! ביליג!

קומט און איבערצייגט אייך!

אַלער אַרט ביטעס, פאדאניעס, רעקווירטע, אפעלאציעס און אַלע געריכטס פינאַנץ- אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטאַנ-ציעס ווערען אמבעסטען, אמביליגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביוראָ

האכבערג פאנסקא 1, טעל. 36-77

בעמ.: טעגליך פון 3—5 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער אַנגעלעגענהייטען דורך ה' האכבערג זעלבסט.
פראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויפצומאַהנען. 1548
זעזאַניעס אָבראָטאָווע פאַר'ן יאָהר 1926 ערלעדיגט דאָס ביוראָ פאנסקא 1. דער לעצטער טערמין איז ביז 15-טען לוטי.

M. BORNSTEIN

פאַבריק פון גומי-מאַנטלען
„Embolo"
פאַבריק פון טעקסטיל-אויסארביימונגען
Łódź, Piotrkowska 48, tel. 25-21
עמפפעהלט צום בעפאָרשטעהענדען סעזאָן אַ רייכען אויסוואַהל פון איינענער אויסאַרבייטונגען
די מאדערנסטע גומי-רעגען-מאנטלען
פון דער מאַרקע „Embolo" ערשטקלאַסיגע אויספיהרונג אונטער דער לייטונג פון פאַכמענער ספעציאַליסטען.
בעסטער פאָרט מאַנטלען, רייכע פערשידענאַרטיגע מוסטערן און עלעגאַנטע פאַרבען. קאָנקורענצלאָזע פרייזען האָבען אַרויסגערוקט מאַנטלען „Embolo" אויפ'ן ערשטען פלאַץ אויפ'ן פוילישען און אויסלענדישען קאָנפעקציע-געביט.
לענקט די אויפמערקזאַמ-קייט אויף דער מאַרקע „EMBOLO" לענקט די אויפמערקזאַמ-קייט אויף דער מאַרקע
Embolo לענקט די אויפמערקזאַמקייט אויף די מאַרקע Embolo

בית-יעקב פרעבעל-שולע בית-יעקב

צעגעלניאַנא 24 — צעגעלניאַנא 24
צוליב'ן פערלאַנג פון פיל עלטערן אָנצונעהמען זייערע קינדער אין אונזער פרעבעל-שולע און צוליב מאַנגעל אין פלאַץ, ווערט געעפענט

אנאכמיטאג-פרעבעל-שולע

מיט הנחה-פרייזען פון 10 זל. אַ מאָנאַט.
איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען טעגליך אין קאַנצעלאַריע פון דער שולע פון 10—12 פאַרמ. און פון 5—7 אין אָוונד. 500
די לייטונג.

סיים וועט אַרויסגעבן

די אַרעסטירטע 5 ווײַסרוסישע דעפּוטאַטען.

וואַרשאַ, 3. (טעלעפֿאָניש פֿון אונזער סיים-קאָרעספּאָנדענט) הײַנט 11 פֿריה האָט אָנגעהויבען איהר זיצונג די קאָמיסיע פֿאַר רעגולאַמין-ענינים אין וועגען דער אומבעריהרליכקייט פֿון די דעפּוטאַטען.

צו דער דאָזיגער זיצונג זענען אויך געקומען: דער אינערן-מיניסטער גען. סקלאַדקאָווסקי, דער דירעקטאָר פֿון פּאָליטישען דעפּאַרטאַמענט בײַם אינערן-מיניסטעריום, שוויטאַלסקי, דער יוסטיץ-מיניסטער מייסטאָוויטש מיט'ן וויצע מיניסטער צײַר, ווי אויך דער פּאַד פּראָקוראָר מאַלדענהאַוער.

פֿאַר דער זיצונג האָט דער רעפֿערענט דאַבּושאַנסקי ערקלערט די זשור-נאַליסטען, אַז ער האָט זיך אַבּערצייגט אין דער ריכטיגער האַנדלונג פֿון דער רעגירונג און ער וועט דעריבער שטעלען אין דער קאָמיסיע אַ פֿאָרשלאַג ווע-גען אַרויסגעבען די אַרעסטירטע דעפּוטאַטען.

בעת אין אָנהויב פֿון דער זיצונג האָט זיך דער יוסטיץ מיניסטער מייש-טאָוויטש פֿאַרשטענדיגט מיט'ן פֿאָרזיצענדער פֿון דער קאָמיסיע, דעפּ. טאַפּיעל, און די זיצונג פֿון דער קאָמיסיע איז ערקלערט געוואָרען פֿאַר אַ פֿערטרויליכע. אַלע ניט-געפֿרוירענע פּערזאָנען, אַפֿילו דעפּוטאַטען – נישט מיטגלידער האָבען געמוזט פֿאַרלאָזען דעם זאַל.

די אַלגעמיינע איבערצייגונג איז, אַז סײַ די קאָמיסיע, סײַ דער סיים וועלען בעשליסען אַרויסצוגעבען די 5 אַרעסטירטע דעפּוטאַטען.

ערקלערונג פֿון „קרעסמאַינטער“ וועגען די אַרעסטירטע 5 דעפּוטאַטען.

וואַרשאַ, 3. (טעלעפֿאָניש פֿון אונ-זער סיים קאָרעספּאָנדענט) אַלע פּויערים גרופּירונגען אין סיים: „ו.ד.פּ.“, „פּיאַסט“, „ווישוואָלעניע“, אוקראַינער קלוב און די ווײַסרוסען האָבען בעקומען צוגעשיקט פֿונ'ם אינטערנאַציאָנאַלען בונד פֿון פּויערים – „קרעסמאַינטערן“ אין מאָסקווע אַן אויפֿקלערונגס-קאָמוניקאַט, וועגען די 5 אַרעסטירטע ווײַסרוסישע דעפּוטאַטען. אינ'ם קאָמוניקאַט ווערט ערקלערט, אַז עס זענען נישט אמת די אינפֿאָרמאַציעס וועגען דעם „קרעסמאַינטערן“, וואָס זענען פֿאַרשפּרייט געוואָרען אין דער פּוילישער פּרעסע. אינ'ם קאָמוניקאַט ווערט אויך אָנגעוויזען, אַז דער ווײַס-רוסישער דעפּוטאַט האַלאָווטש איז אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער פּויערים קאָנ-פֿערענץ אין אָקטאָבער 1925, נישט אָנ-וועזענד געוועזען אינ'ם זעלבען קאָמוני-קאַט ווערט אויך אָפּגעלייקענט, אַז דער „קרעסמאַינטערן“ זאָל כלומרשט זײַן אַ קאָמוניסטישע אָרגאַניזאַציע און אַלס בעווייז ווערט אָנגעגעבען, אַז צו איהם געהערט אפֿילו די אַ טאַליעניש-קאַטוי-לישע פּויערים-אָרגאַניזאַציע. ס'ווערט אויך אָפּגעלייקענט אַז די אַרעסטירטע דעפּוטאַטען זאָלען האָבען בעצוימען סוב-סידיעס און צום סוף ווערט פּראָטעסטירט געגען דעם אַרעסט פֿון די דעפּוטאַטען.

ווי האַלט עס מיט דער אַמעריקאַנער הלוואה?

וואַרשאַ, 3. (טעלעפֿאָניש פֿון אונזער קאָרעספּאָנדענט). די צייטונגען האָבען געבראַכט אַ ידיעה, אַז די קרעדיט-געזעלשאַפֿט פֿון דער פּוילישער אינ-דוסטריע פֿיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט אַן אַמעריקאַנער באַנק וועגען אַ הלוואה, וועלכע זאָל בעטרעפֿען 85 מיליאָן דאָלאַר און שבת זאָל דער אָבמאַך שוין אונ-טערגעשריבען ווערען.

ווי מיר דערוויסען זיך אָבער, זענען די דאָזיגע ידיעות שטאַרק איבערטרי-בען. עס האַנדעלט זיך קוים וועגען אַ צעהנטעל טייל פֿון אַזאַ סומע און די אונטערהאַנדלונגען זענען גאַנץ ווייט פֿון אַזאַ סטאַדיום, בײַ וועלכען מען זאָל שוין קענען בעשטימען דעם טאָג, ווען דער אָבמאַך זאָל אונטערגעשריבען ווערען.

בודזשעט-דעבאַטען אין סיים.

וואַרשאַ, 3 (טעלעפֿאָניש פֿון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין אָנהויב פֿון דער זיצונג בעט דעפּוטאַט האָלקאַ דעם סיים מאַרשאַלעק, אַז זײַן רעדע זאָל איבער-געגעבען ווערען צו'ם מאַרשאַלעק-געריכט פֿון סיים. דער מאַרשאַלעק האָט צוגע-זאָגט זיך צו פֿאַרנעהמען מיט'ן ענין.

דעפּ. קאָטשאַלקאָווסקי רעפֿערירט דעם בודזשעט פֿון קריגס-מיניסטעריום. ער האָט אָנגעוויזען, אַז די קאָמיסיע האָט בעשטימט געשטראָכען אַ פּאָזיציע פֿון 80 מיליאָן זלאָטעס, האָט זי שפּעטער אָבער צוריקגעשטעלט, רעכענענדיג זיך מיט די נויטען אויף די אויסערגעוועהנ-ליכע אויסגאַבען. דער רעפֿערענט ווייזט אָן, אַז דער בודזשעט פֿון קריגס-מיני-סטעריום האַלט בײַ אונז אין איין פֿאַ-לען אין פֿערגלייך מיט די אַנדערע אויס-גאַבען, אַזוי האָט דער בודזשעט פֿון קריגס מיניסטעריום אין יאָהר 1923, בעטראָפֿען צירקאַ 44 פּראָצ. פֿונ'ם אַל-געמיינעם בודזשעט; אין 1924 44 פּראָצ. אין 1925 – 33 און אַ האַלב פּראָצ. אין 1926 – 32 און אַ האַלב פּראָצ. און אין 1927 – 31 אַ האַלב פּראָצ.

ער ווייזט אָן, אַז ס'עקזיסטירט אַ קאָנטאַקט פֿון דײַטשלאַנד מיט רוסלאַנד און די בײדע מלוכות האַלטען אין איין פֿאַרגרעסערן זייערע אַרמעען, מ'מוז דעריבער זײַן ספּעציעל אויפֿמערקזאַם אויף די נויטען פֿון קריגס מיניסטעריום.

דעפּוטאַט ליבערמאַן (פּ.פּ.ס.) פּאָ-לעמיזירט מיט'ן רעפֿערענט. ער ווייזט אָן, אַז הגם דער רעפֿערענט האָט גע-בראַכט סטאַטיסטיק, איז זי נישט פֿול, ער האָט נעמליך נישט פֿערגליכען די אויסגאַבען פֿון קריגס-מיניסטעריום בײַ אַנד מלוכות, די דאָזיגע אויסגאַבען אין דײַטשלאַנד בעטרעפֿט 9 פּראָצענט פֿונ'ם אַלגעמיינעם בודזשעט, אין סאָוויעט-רוסלאַנד – $12^1/_2$ פּראָצ. און בײַ אונז – $31^1/_2$ פּראָצ. ער פֿערלאַנגט, אַז ס'זאָל פֿערקירצט ווערען דער טערמין פֿון מיליטער-דינסט אויף, אַז דאָס אַקטיווע מיליטער זאָל פֿאַרקלענערט ווערען אויף 50 טויזענד מאַן, וואָס וועט איינבּרענ-גען אַנ'ערך פֿון 60 מיליאָן זלאָטעס.

מיט אַ לענגערער רעדע איז אַרויס-געטרעטען פּירשט טשעטווערטינסקי (נ. ז. ל.) ער בענוצט זיך מיט דער גע-לעגענהייט אָנצופֿאַלען אויף יודען און אַנדערע נאַציאָנאַלע-מינדערהייטען בעשולדיגט זיי, אַז זיי ענטלויפֿען פֿון מיליטער א. אַז. וו.

סכנה פֿון אַ גרויסען ענגליש-רוסישען סכסוך

צוליב דער אָנגעשטרענגטער לאַגע אין כינע.

לאָנדאָן, 3 (ספּ.) לויט'ן „דיילי טעלעגראַף“ קומען פֿאַר אין דער כינע-זישער פּראָווינץ סענאַן בײַ דער שטאָט טשעדמשאַו גוואַלדיגע קאַמפֿען צווישען קאַנטאָנער מיליטער און דער אַרמעע פֿון גענעראַל וואו פּיי-פֿו, וועלכער האָט אָנגעהויבען אַפּצוטרעטען.

לאָנדאָן, 3 (ספּ.) לויט ידיעות, וועלכע זענען נאָך אָפֿיציעל נישט בע-שטעטיגט געוואָרען, האָט דער ענגלי-שער פֿאַרשטעהער אין פּעקין דערלאַנגט דער פּעקינער רעגירונג אַ זעהר שאַר-פֿען פּראָטעסט געגען דעם, וואָס עס איז בעזייטיגט געוואָרען פֿון זײַן אַמט דער דירעקטאָר איבער אַלע ים-צאָל-קאַמערן.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז אויך פֿאַרגעקומען אַן אויספֿערגעוועהנליכע זי-צונג פֿון גאַנצען דיפּלאָמאַטישען קאָר-פּוס אין פּעקין; אויף דער דאָזיגער זי-צונג האָט דער ענגלישער פֿאַרשטעהער פֿאָרגעלעגט אַ פֿאָרשלאַג צו שטעלען מיט אַן אַל-געמיינער פּראָטעסט-נאָטע געגען כינע. דער בעשלוס פֿון דיפּלאָמאַטישען קאָר-פּוס איז נאָך אומבעוואוסט.

לאָנדאָן, 3 (ספּ.) די קאָנסערוואַ-טיווע צייטונגען האָבען אָנגעהויבען אַ שאַרפֿע קאַמפּאַניע געגען די סאָוויעטען אין אַזאַ פֿאָרם, וואָס איז שוין לאַנג נישט געוועזען צו בעמערקען אין דער ענגלישער פּרעסע.

דער פֿאָרזיצער פֿון סאָוויעטיש-אַזיאַ-טישער אַקציען-געזעלשאַפֿט, אורקהאַרט האָט פֿאַרעפֿענטליכט אין „דיילי מייל“ אַ צירקולאַר צו אַלע מיטגלידער פֿון דער געזעלשאַפֿט, וועלכע ווערען אויפֿ-געפֿאָדערט איבערצורייסען די בעציהונגען מיט די סאָוויעטען, ווײַל איצט איז שוין לויט דער האַלטונג פֿון די סאָוויעטען, נישט צו רעכענען אויף קיין שום ענטשעדיגונג פֿאַר די צוגענומענע ענגלישע פֿערמעגענס.

מאָסקווע. 3 (ספּ) די סאָוויעטען-רעגירונג האָט בעאויפֿטראַגט איהר לאָנ-דאָנער פֿאַרשטעהער ראָזענהאָלץ אַרויס-צוציהען דעם גאָלד-זאַפּאַס, וואָס גע-פֿינט זיך אין ענגלאַנד און וואָס איז בעשטימט אויף האַנדעלס אָפּעראַציעס.

דער דאָזיגער זאַפּאַס אין אַ סכום פֿון 12 טאָן און אין דער ווערט פֿון 1.600.000 פֿונט שטערלינג זאָל אַרויסגעפֿיהרט ווערען דורך רעוועל קיין מאָסקווע.

דעפּ. וואָיעוואָדזקי'ס דריטער בריף צום סיים-מאַרשאַלעק.

וואַרשאַ 3 (טעלעפֿאָניש פֿון אונזער קאָרעספּאָנדענט). דעפּוטאַט וואָיע-וואָדזקי האָט הײַנט צוגעשיקט צום מאַרשאַלעק-געריכט אַ דריטען בריף, אין וועלכען ער וואַרפֿט אָב די בעשולדיגונג, אַז ער זאָל פּ'ומר'שט זײַן אויך אַ בעאַמטער פֿון ג.פּ.או. און בעט דעם געריכט ער זאָל פֿאַרנעהמען אַן אויספֿאָרשונג.

גרויסער געשלעג אויף אַנ'ענדעקישען מיטינג.

וואַרשאַ, 3. (טעלעפֿאָניש). דער ענדעקישער פֿעראיין האָט אײַנגעאָ-רדנט אין זאַל פֿון מוזעאום אויף קראַ-קאָווער פֿאָרשטאָדט אַ פֿאַרזאַמלונג אויף דאָס טעמא: „דער קוואַל פֿון קאָמוניזם“. רעפֿערענט איז געוועזען ד"ר אילסקי.

דאָס טעמא האָט אַרויסגערופֿען אַ פּראָטעסט-דעמאָנסטראַציע גראָד בײַ די קאָמו-ניסטען, וועלכע זענען אין זעהר אַ גרוי-סער צאָהל געקומען און אָנגעהויבען פֿאַרשידענע צווישענרופֿען. דעריבער איז בעת דער פֿאַרזאַמלונג געקומען צו אַ גרויסען געשלעג, וועלכען עס האָט ערשט געשטילט די פּאָליציי.

8-ונג קאָלאָניאַל-הענדלער 8-ונג

אַצענניק נומער 2

דערמיט מעלדען מיר אונזערע מיט-גלידער, אַז עס איז שוין צו בעקומען בעשטעמפּעלטע דורך דער לײַכוועס. אין דער צעניק נומער 1 איז שוין נישט גילטיג און דיי אויסצומיידען שטראָפֿען פֿאָדערן מיר אויף די מיטגלידער פֿון קאָלאָניאַל בראַנ-זשע גלייך אויסצוקויפֿען פֿרישע צעניקעס.

788

צענטראַל.פֿעראַבאַנד פֿון קליינהענדלער (זאַוואַדזקאַ 5).

בעמערקונג: אַזוי ווי עס איז געווען אַנ'עפֿענטליכע ערקלערונג, אַז דער ה' וואַקסמאַן איז שוין מעהר נישט קיין אינקאַסענט. ערקלערען מיר, אַז ה' וואַקסמאַן איז ווייטער בײַ אונז אינקאַסענט און מיר בעטען די מיטגלידער איהם צו געבען דעם בײַטראַג. גלייכצייטיג פֿאָ-דערן מיר אויף אונזערע מיטגלידער אַנטיילצונעהמען אין דער אַלגעמיינער פֿערזאַמלונג, וואָס קומט פֿאָר זונטאָג, ד. 5 פֿעב. 5 אָוונד, בכדי אויסצוקלויבען פֿאַרשטעהער אין דער נייער פֿערוואַלטונג,

די פֿערוואַלטונג פֿון דער קאָלאָניאַל-סעקציע.

אַכטונג, דאַמען-שנײַדער מאַגאַזין!

זונטאָג, דעם 6 ד. ח. 6 אָוונד קומט פֿאָר אין לאָקאַל פֿון האַנדווערקער-פֿעראיין אין דער פּוילישער רעפּובליק, אָפּט. לאָדז, זאַכאָדניאַ 66

אַ פֿערזאַמלונג

פֿון דאַמען-שנײַדער מאַגאַזין אויף דער טאָג אָרדנונג:

1) לוין-אַקציע, 2) מעדיצינישע הילף (קראַנקען-קאַסע).

ח"ח קומט מאַסענווייז! 773 די פֿערוואַלטונג.

האַנדווערקער = צענטר. אָפּט. לאָדז.

אַכטונג, מאַגאַזין-שנײַדער!

פֿון די פֿאַכען: מענער, / דאַמען, / פֿאַרלעד, / דזשעטשינע / און / קאָלדערס.

790

שבת, דעם 5 פֿעברואַר 7 אַ זייגער אָוונד קומט פֿאָר אַן אויסעראָרדענטליכע

פֿערזאַמלונג

אין לאָקאַל פּאַסאַזש-שולץ 2. מיט פֿאָלגענדער טאָג-אָרדנונג: 1) בעריכט פֿון אונזערע דעלעגאַטען פֿון וואַרשאַ וועגען די אויסגעפֿיהרטע אַרבייט, 2) די לאַגע אין פֿעראיין 3) פֿאַרשידענעס. מיט אַכטונג די פֿערוואַלטונג.

761 אַלערין-

יונגער

ווי אויך אַ מעדעל וואָס קען נעהען אויף אַ מאַשין געגען באַל-דיגע צאָהלונג ווערדט פֿון זאָ-פֿאָרט געזוכט בײַם טאַמבעריר גוטמאַן פּאָמאָרסקאַ 92.

פֿעלעטש-העם

749

און פֿערשידענע אַנדערע מאָדערנע שייטלען נאָך דער לעצטער מאָדע צו בעקומען בײַ פֿרוי צוקער קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 15

אַ פֿייער - פֿערזיכערטע

קאַסע

איז געלעגענהייטליך צו פֿער-קויפֿען וואָלבאָרסקאַ 4 בײַם ווירט. 772

Cech Majstrów

Fryzjerskich

Sienkiewicza 15

poszukuje pracowników i pracowniczek Fryzjerskich. 782

צענטראַל קליינהענדלער-פֿעראיין

אויף לאָדזער וואָיעוואָדזטווע, זאַוואַדזקאַ 5.

זונטאָג, דעם 6-טען פֿעברואַר 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג קומט פֿאָר די יעהרליכע

גענעראַל-פֿערזאַמלונג

פֿון צענטראַלען קליינהענדלער-פֿעראיין. בײַ אַ נישט גענוגענדע צאָהל מיטגלידער וועט די פֿערזאַמלונג פֿאָרקומען צום צווייטען טערמין דעם זעלבען טאָג 5 אָוונד בײַ יעדע צאָל מיטגלידער.

טאָג-אָרדנונג: וואַהלען פֿון אַ פּרעזידיום, טעטיגקייט, קאַסע בעריכטען, דיסקוסיעס איבער'ן בעריכט, פֿרײַע פֿאָרשלאַגען, וואַהלען פֿון אַ פֿערוואַלטונג, רעוויז.-קאָם., שידס-ריכטער.

צוליב דער וויכטיגקייט פֿון דער טאָג-אָרדנונג איז ווינשענסווערט אַז אַלע מיטגלידער זאָלען קומען צו דער פֿערזאַמלונג.

787

צענטראַל קליינהענדלער-פֿעראיין זאַוואַדזקאַ 5

בעקאַנטמאַכונג

צו אַלע עקספּעדיטאָרען אין לאָדז.

די שומרי ומזהירי שבת בהסכם הראַבינאַט מאַכט בעקאַנט, אַז עס איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס, אַז פֿרײַטאָג אַנדערהאַלבען שעה פֿאַר ליכט צינדען טאָרען די עקספּעדיטאָרען שוין נישט אָוועקשיקען קיין סחורה צו עקספּעדירען.

הראַבינאַט עם ועד שומרי ומזהירי שבת בלאָדז פּאָמאָרסקאַ 25

בעקאַנטמאַכונג

צו אַלע סוחרים און פֿאַבריקאַנטען אין לאָדז

די שומרי ומזהירי שבת בהסכם הראַבינאַט מאַכט בעקאַנט, אַז עס איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס, אַז פֿרײַטאָג פֿון 12 מיטאָג אָן טאָר מען שוין נישט אָפּשיקען קיין סחורות צום עקספּעדיטאָר. די ה"ה סוחרים און פֿאַבריקאַנטען ווערען געבעטען אויסצופֿאָלגען דעם בעשלוס, עס זאָל נישט קומען דורך זיי קיין חילול שבת.

הראַבינאַט עם ועד דשומרי ומזהירי שבת בלאָדז, פּאָמאָרסקאַ 25.

789

די רעגירונג און די אוקראינער.

פון דעפ. ד"ר א. אינזלער.

אַ גאַר חיכּ׳יגען צייכען לאָזט זיך באמערקען. מען מוז האָבען אויגען, וואָס זעהען און אויערען, וואָס הערען — כּדי אַרויסצוזעהן און צו פערשטעהען דעם געשיכטליכען פּראָצעס, וועלכער גרייט זיך צו אין פּוילען. עס איז דער קאָנסאָלידאַציע-פּראָצעס פון נייע פּאָליטישע אידעען אויפ'ן געביט פון דער נאַציאָנאַליטעטען פראַגע אין דער מלוכה.

אָט האָבען מיר ערשט געקאָנט לייענען אין וואַרשאווער „גלאָס פּראַוודי", דעם אָרגאַן פון דער היינט אַזוי איינפלוסרייכער פּילסודסקי-גרופּע אַ פּאָר קלאָרע און מוטיגע ווערטער, וואָס דאַרפען זיין מ.ו.ל ערנסטע מענשען צו ברענגען צו ערנסטע געדאַנקען וועגען דעם ענין.

דער „גלאָס פּראַוודי" זאָגט אין ליט-אַרטיקעל פון זיין שעף-רעדאַקטאָר אַ פּאָר אָפענע ווערטער וועגען דער געשיכטליכען פּראָצעס פון פעלקער-שטרעבען און פעלקער-ענטוויקלונג צו נאַציאָנאַלער אומאָפּהענגיגקייט און אומוועגדענדיג דעם פערגלייך אויף די אוקראינער בעטראַכט ער פאַר דער וויכטיגסטער אויפגאַבע פון פוילישען מלוכה-געדאַנק צו רעכענען זיך מיט דער ענטוויקלונג פון מאָרגען שוין היינט און לויט דעם צו פיהרען די פּאָליטיק בנוגע דעם אוקראַינישען פאָלק אין פּוילען.

פון אָט די שורות קאָן מען אַפּוירלייענען אַלע שמועסען און קלאַנגען, וועגען אַ פּלאַן פון פערשטענדיגונג מיט די אוקראַינער אויפ'ן יסוד פון אַ טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע מיט ברייטע רעכט און ענטוויקלונגס-מעגליכקייטען. דער פּלאַן נעמט אַ פּנים נישט אָרום צו רעגולירען ראַדיקאַל אויך די אַנדערע נאַציאָנאַליטעטען-פּראָבלעמען אין פּוילען, און בלייבט דערפאַר אַ האַלבער פּלאַן. אָבער דאָס מוז געזאָגט ווערען — עס איז אַ פּרוב מיט ערנסטע מיטלען, וואָס נישט איין רעגירונג אין פּוילען האָט זיי אָנגעווענדעט: צו זאָגען קליינינקייטען און דאָס אויך נישט צו האַלטען.

ווען דאָ עפּיס אַרויסקומען? די פערביטערונגען איז אַ דאַנק דער ביזאַנטינער פּוילישער פּאָליטיק שטאַרק געוואַקסען, די אָנשפּרוכען און די ערוואַרטונגען זענען היינט גרעסער ווי אַמאָל. די אוקראַאינישע פּאָליטיק איז ווי אומישט געטריבען געוואָרען צום עקסטרעמסטען ראַדיקאַליזם. און פאַר דאָס קאָן מען דאָ נישט זיין קיין נביא. אָבער אויך דערפאַר, וואָס לעת עתּה מצוה אַלעס אַ פּנים שטיל אַרומגערעדט און שטיל צוגעגרייט. ווען מען וועגען דעם אָנהויבען הויך רעדען, וועט דער געוואַלד פון דער שאָוויניסטישער דעמאַגאָגיע אודאי אַזוי העלפען, אַז אַ גרויסער מוט וועט דאַן געהערען זיך נישט צו לאָזען פערשרייען. עד היום האָט אין פּוילען יעדען דער מוט געפעהלט. פּילסודסקי איז אמת נישט גלייך צו די דערשראָקענע, אָבער צי וועט ער דעם מוט האָבען?

Dr. med. GRZEGORZ ROSENBERG
אינערליכע קראנקהייטען
ספעציאליסט פאר מאגען, דארם און לעבער-קראנקהייטען.
Gdanska 44, telefon 24-44
צוריקגעקערט
נעמט אן פון 5 ביז 6³⁰ זונטאג פון 9 ביז 11

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-92
ספעציאליסט פאר הויט, וענערישע און מע-
נער-שוואכע קראנקהייטען.
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענט

אין ניו-יאָרקער יוד. טעאַטער וועלט

מאָלי פּיקאָן אין איהר נייע פּיעסע. — איהר ערפאָלג און איהרע פערדינסטען — מאָריס שוואַרץ אַלס „טעוויע ספּיוואַק". — די „הבימה" קלויבט זיך אויף דער פּראָווינץ. — „מאָדיאַקט"-טעאַטער לאָזט זיך אַרוים איבער אַמעריקאַ.

(קאָרעספּאָנדענץ צום „נ. פאָלקסבלאַט").

די יודישע אָפּערעטע אין ניו-יאָרק האָט געקריגען איהר תּיקון, און אַ דאַנק דערפאַר קומט דער קליינער מאָלי פּיקאָן.

עס איז אַ לאַנגע צייט געווען אַן אָנגענומענער אמת, אַז די אָפּערעטען, וואָס דאָס יודישע טעאַטער פּיה"ט אויף זענען באַנאַל; אַז זייער אינהאַלט איז נישט קיין אינהאַלט. די מוזיק קיין מוזיק נישט, די דעקאָראַציעס קיין דעקאָראַציעס נישט און די שפּיל קיין שפּיל נישט.

איז געקומען מאָלי פּיקאָן אין סעקאָנד עוועניו-טעאַטער און האָט געצייגט, אַז אויך אויף דער יודישער ביהנע קען מען אויפפיה'ען אַ לייטישע אָפּערעטע, און מען מוז נישט דוקא גנבה גנען פון ענגליש אָדער פון דייטש, ווען מען וויל געבען דעם יודישען עולם אַן אָפּערעטע אויף יודיש.

קיין גרויסע אָנשטרענגונגען צו דערהויבען די יודישע אָפּערעטע האָט די חנ'עוודיגע פּיקאָן נישט געדאַרפט מאַכען. איהר נאַטירליכער טאַלאַנט אויף דער ביהנע, וואָס יעדער אייגער מוז בעוואונדערן, האָט פון זיך אַליין געפיהרט די יודישע מוזיקאַלישע קאָמעדיע און אָפּערעטע אויף אַ מעהר ראַפינירטער און ריינערן וועג. די ערשיינונג פון מאָלי פּיקאָן אויף דער ביהנע איז געווען אַן אַנדירעקטער שטויס צום פּראָגרעס פון דער יודישער אָפּערעטע. דאָס שפּילען פון מאָלי פּיקאָן האָט געמאַכט די יודישע אָפּערעטע פאַר אַן אינסטיטוציע, אויף וועלכער דער אינטעליגענטער טעאַטער-בעזוכער האָט אויפגעהערט צו קוקען פון אויבען אַראָפּ.

און עס איז שוין געוואָרען אַ כּלל ביי פיל ליבהאָבער פון יודישער קונסט: פּונקט ווי זיי פערפעהלען נישט צו געהן אין דעם יודישען קונסט-טעאַטער פון מאָריס שוואַרץ, אָדער פון בן-עמי, אַזוי פערפעהלען זיי אויך נישט צו געהן אין דעם סעקאָנד עוועניו-טעאַטער, וואו עס שפּילט די פול מיט חן און טאַלאַנט מאָלי פּיקאָן.

און ווייל די יודישע אָפּערעטע איז דורך מאָלי פּיקאָן געוואָרען פּאָפּולער אויך צווישען דעם אינטעליגענטען קלאַס יודען, געניסען דערווייל פּיילוויין זיך די אַנדערע טעאַטערען, וואו מאָלי פּיקאָן שפּילט נישט. זיי, די דאָזיגע טעאַטערן, בעמיהען זיך צו מאַכען גוטע דעקאָראַציעס, פיינע סצענישע עפעקטען, און שאַפען אַ בעסערע בעציהונג צום שפּילען גופא. זיי מוזען עס טאָן אויב זיי ווילען נישט בלייבען הינטערשטעליג, און געניסען געניסט דערווייל דער פון די יודישע אָפּערעטע אין אַלגעמיין.

* * *

איצט שפּילט מאָלי פּיקאָן אין אַ נייער פּיעסע „מאַמעלע". די פּיעסע איז ווייזט אויס, ספּעציעל געשריבען געוואָרען פאַר איהרעטוועגען, דערפאַר אַליי, מוז זי שוין האָבען ערפאָלג.

עס האַנדעלט זיך וועגען אַ 15 יעהריגע מיידעל, וואָס איז נאָך כּמעט אַ קינד, אָבער אין דער זעלבער צייט האָט דער גורל איהרער זי פער'משפט אַל' סונג צו געבען אויף אַ גאַנצער פאַמיליע און פיהרען דאָס הויז פון איהר פערשטאָרבענער מוטער.

„מאַמעלע" רופען איהר אַלע אין דער פאַמיליע, און עס איז ווירקליך אַ געגוס צו זעהן ווי מאָלי פּיקאָן פערקערפּערט אין זיך דאָס דאָזיגע מאַמעלע, וואָס איז סוף כּל סוף נישט מעהר ווי אַ קינד. די קאָמבינאַציע פון קינדערישע איינפאַלען און אַמביציעס מיט דעם יאָך, וואָס עס טראָגט אַ גרויסער, ווערט זעהר פיין אַרויסגעוויזען דורך מאָלי פּיקאָן אויף דער ביהנע, שוין נישט רעדענדיג וועגען פערשידענע זייטיגע שטיפערייען וואָס זי פיהרט דורך אין פערלויף פון איהר שפּילען.

„מאַמעלע" וועט זיכער האָבען אין ניו-יאָרק אַ גרויסער ערפאָלג און וועט וואַרשיינליך געשפּילט ווערען שוין ביז דער ענדע פון דעם טעאַטער-סעזאָן, ווייל נישט בלויז מאָלי פּיקאָן אַליין איז גוט אין דער דאָזיגער פּיעסע, נאָר דער גאַנצער פּרויען-פּערסאָנאַל, בעזונדערס לוסי לעווין און רעגינאַ פּראַגער. דאָס זעלבע קען אָבער נישט געזאָגט ווערען וועגען דעם מענער-פּערזאָנאַל, וועלכער איז שוואַך אין די ראָלען. דערפאַר אָבער איז די מוזיק פון רומשינסקי'ן זעהר פיין צוגעפאַסט צו דער אויפפיהרונג.

* * *

פון דער אולטראַ-מאָדערנער אויפפיהרונג פון „צענטען געבאָט" איז מאָריס שוואַרץ אַריבער צו „טעוויע ספּיוואַק", אַ פּיעסע פון „יושקעוויטש'ן וואָס וואָלט אפשר געהאַט ערפאָלג מיט 25 יאָהר צוריק, ווען זאַכען זענען געווען גאַנץ אַנדערש ווי זיי זענען איצט.

די אויפפיהרונג פון „טעוויע ספּיוואַק" ווערט דורכגעפיהרט זעהר קינסטלעריש. עס איז אָבער נישט די שולד פון די אַרטיסטען, וואָס דער אינהאַלט פון דער פּיעסע איז צו הינטערשטעליג פאַר זייערע פעהיגקייטען. אַזוי פיל פיינע אַרטיסטען לעגען אַריין אַרבייט אין אַזאַ שוואַכער פּיעסע, אַז עס איז אַ שאָד, דוכט זיך, זייער ענערגיע וואָס וואָלט געקענט אויסגעניצט ווערען פאַר פיל בעסערע פּיעסען.

נישט אָפּשטעלענדיג זיך אויף דעם אינהאַלט פון „טעוויע ספּיוואַק" מוז געגעבען ווערען גרויס לויב מאָריס שוואַרץ'ן, פאַר דער באמת גרויסאַרטיגער אויספיהרונג פון דער ראָל, וואָס ער שפּילט. די אויפפאַסונג איז עכט קינסטלעריש, און מאַכט אייך אָפּטמאָל פערגעסען די אינהאַלטלאָזיגקייט פון דער פּיעסע גופא.

*

די „הבימה" האָט זיך איבערגעקליבען אין אַ נייעם, גרעסערען טעאַטער. אין „קאָסמאָפּאָליטאַן טעאַטער" וואָס געפינט זיך אויך אויף בראָדוויי.

די פאָרשטעלונגען פון „הבימה" זענען לעצטענסן ביי אַ פיל גרעסערען פּינאַנציעלען ערפאָלג ווי זיי זענען געווען אין דער ערשטער צייט. עס טרעפען אָוונדען ווען מען קען נישט קריגען קיין בילעטען פאַר קיין געלד. דאָס איז בעזונדערס אמת אין די אָוונדען פון פרייטאָג, שבת און זונטאָג.

עס איז נאָך נישט בעשטימט ווי לאַנג די „הבימה" וועט פערבלייבען אין ניו-יאָרק. צוגרייטונגען ווערען אָבער איצט שוין געמאַכט, אַז זי זאָל קענען אָנפאַנגען שפּילען אויך אין דער פּראָווינץ. דער ערשטער אַרויספאָהר וועט זיין קיין פילאַדעלפיע, דאַן וועט קומען באָסטאָן, שיקאַגאָ און אַ רייה אַנדערע שטעט.

די פּראָווינץ שטעט וועלען קומענדען מאָנאַט האָבען ביי זיך צוגאַסט אויך דעם „מאָדיאַקאַט" מאַריאָנעטען טעאַטער פון ניו-יאָרק. דאָס דאָזיגע טעאַטערל, וואָס איז געגרינדעט געוואָרען דורך זוני מאָוד, י. טוואַרקאָוו און יאָסעל קאָטלער איז אין ניו-יאָרק געווען זעהר בעליבט. אין דער פּראָווינץ וועט דער „מאָדיאַקאַט-טעאַטער" זיין איינער פון די גרעסטע נייהייטען און פון די גרעסטע ערפאָלגען.

ב. סמאָליאַר. (יט"אַ)

אַ רומענישער יוד גט זיין פרוי אין דער קאָוונער תּפיסה.

קאָוונא, (י.ט.א.) די טעג איז אין קאָוונער טורמע פאָרגעקומען אַן אויסטערלישער גט. אַ רומענישער יוד מיט'ן נאָמען רייכמאַן, וועלכער זיצט אין קאָוונער טורמע אַלס פער'משפט'ער אין שפּיאָנאַזש האָט אָפּגעגט זיין פרוי — אַ רומענישע יודישע טאָכטער, מיט וועלכער ער האָט געלעבט צוזאַמען בסך-הכּל 6 חדשים. ער איז פער'משפט אויף 10 יאָהר צייט צוליב אַ פאַלשער מסירה, דאָך ער איז אמת'ן האָט ער נאָך געוויזען אין לי"א מיט וואַלוטע; ער האָט אָבער זיין ריינקייט נישט געקענט בעווייזען אין געריכט. דער גט איז פאָרגעקומען אין טורמע, וואוהין עס איז צו דעם צוועק אַריינגעלאָזען געוואָרען אַ רב מיט אַ ספר.

דער פער'משפּט'ער זיצט שוין אין טורמע דריי יאָהר און האָט נאָך צו זיצען 7 יאָהר.

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאן 45-49
הויט-און ווענערישע קראנקהייטען.
נעמט אן פון 8—9³⁰, 12—2 און 7—8

דער גרויסער מאסקען-באל
פון דער יודישער פרעסע,
וועלכער האט געזאלט פארקומען ד. 29 יאנואר, וועט פארקומען
ד. 26 פעברואר
די ארויסגעשיקטע און געקויפטע בילעטען זענען גילטיג.

די פעסטונגען בײַ דער דײַטש-פּוילישער גרעניץ.

נאָכדעם ווי ס'איז אָפּגעשאַפט געוואָרען די קאָנטראָל-קאָמיסיע פון דער קאָאַליציע איבער דער דייטשער ענט-וואָפנונג — איז איצט געקומען אַ וויכטיגער עטאַפּ אין דעמזעלבען ענין. אין פּאַריז איז געקומען צו אַ הסכּם צווישען די קאָאַליציע-מלוכות און דייטשלאַנד וועגען די דייטשע פעסטונגען אויף דער פּוילישער גרעניץ און וועגען דער דייטשער פּראָדוקציע פון קריגס-מאַטעריאַלען.

לויט די קנאַפּע ידיעות, וועלכע זע-נען ביז אַ צט פערעפענטליכט געוואָרען, איז בעוואוסט, אַז פון 90 פאָרטען, וואָס די דייטשען האָבען אויסגעבויט, נישט קוקענדיג אויף דעם פערבאָט פון ווערסאַלער טראַקטאַט, האָבען זיי זיך אונטערגענומען 59 אויפצורייסען און די פערבינדעטע האָבען ערלויבט, אַז די איבעריגע 31 זאָלען בלייבען. די 31 פערפעסטיגונגען דאָס איז טאַקי די רינג אַרום קעניגסבערג וועגען וועלכע פוילען איז אין דער ערשטער רייה געווען פּראָאינטערעסירט, אַז זיי זאָלען פערניכטעט ווערען. קעניגסבערג איז דער סטראַטעגישער פּונקט, וואו אין אַ צייט פון אַ קאָנפליקט קען זיך צוזאַמענטרעפען די דייטשע מיט דער סאָוויעטישער אַרמעע.

ס'איז דעריבער פערשטענדליך, וואָס הגם ס'האָט זיך געקענט אָנסטרענגען, אַז די דייטשען זענען געגאַנגען אויף גרעסערע קאָמפּראָמיסען, ווי די קאָאַליציע, איז די דייטשע פּרעסע מיט דעם נייעם אָפּמאַך שטאַרק צופרידען, ס'האַנדעלט זיך נישט דאָ אין כּמות, נאָר אין אַ כּמות. וויכטיג איז נישט די צאָהל פעסטונגען, וועלכע די דייטשען וועלען מוזען אויפרייסען און פערניכטען, נאָר די פעסטונגען וועלכע וועלען בלייבען און זייער סטראַטעגישער און מיליטערישער ווערט.

די רעכטע פראַ צויזישע און ענגלישע פּרעסע איז שטאַרק ברוגז אויף דעם געשלאָסענעם אָפּמאַך, האַלטענדיג, אַז די דייטשען בעקומען וואָס אַמאָל מעהר חוצפּה און פוילען אַלץ וואָס זיי ווילען אויך די פּוילישע גרעסטע אַהן שום אונטערשיד שאַרף אַרויס נעגען דעם אָפּמאַך און וואַרענט פאַר די קאָנסעקווענצען, וועלכע דער אָפּמאַך קען אין דער צוקונפט האָבען פאַר פּוילען. די רעכטע פּוילישע פּרעסע האַלט, אַז דאָס רהייניש געביט דאַרף דערווייל נישט עוואַקויִרט ווערען, כּדי אַ ביסעל איינצושטילען די דייטשע חוצפּה.

יער.

בעראַנטמאַכונג.
דער איבעראל בעריהמטער אבער-פעלדשער
זינגער פון וואַרשא
שווענטאַרסקי 34, טעל. 238-73
וואָס אַ דאַנק זיין ראַט זענען פיל מענשען געהיילט געוואָרען אויף גאַלשטיינער
געלבזוכט נעהמט אן אין לאָדז זונטאָג, מאָנטאָג, דעם 6—7 פעברואר
יעדע 2 וואָכען זיך ערקונדיגען 728
פעטריקאווער 6 ביי ה' זאַקס.

דורכ'ן שטענדיגען בענוצען פון דער
פאסטע צו ציינער
KALIKLORA
ווערען די ציינער
געזונדע און ווייסע ציינער.

שעדליכע וואקלונגען.

פון דעפ. דר. י. ראזענבלאט

אפילו אין די נארמאלע צייטען פאר'ן קריג זיינען די וואלוטען אין פערשידענע לענדער געווען אויסגעזעצט אויף שטענדיגע שוואנקונגען. דאמאלס האט דער פונט שטערלינג פערנומען די פאזיציע, וואס היינט — דער אמעריקאנער דאלאר, ד. ה. דער פונט שטערלינג האט געבילדעט אנ'אבסאלוטען ווערט, וועלכער איז געווען אונפערענדערט, און אלע אנדערע וואלוטען פלעגען איינשטעלען זייער קורס אין פערגלייך מיטן שטערלינג. היינט, ווי געזאגט, האט די דאזיגע ראל איבערגענומען דער דאלאר, וואס אין פערהעלטניש צו איהם פערענדערן זייער ווערט אלע אנדערע וואלוטען.

מיט איינינע צעהנדליגער יאהר צוריק איז דער רוסישער רובל נישט געווען סטאביליזירט. די בערזע פלעגט בעשטימען יעדען טאג א קורס אויף איהם. אין די 80 יאהרען פון פאריגען יאהרהונדערט איז אויסגעבראכען אויף א קורצער צייט א צאל-קריג צווישען דייטשלאנד און רוסלאנד, און אין דער דאזיגער קורצער צייט האט די בערלינער בערזע אראפגעדריקט דעם קורס פון רובל כמעט אויף 25 פראצ. וויטע'ס פערדינסט איז עס געוועזען, וואס ער האט דעם רובל סטאביליזירט און ער האט איינגעפיהרט די גאלד-וואלוטע אין רוסלאנד, ד. ה. פאר יעדען פאפירענעם רובל האט די רוסישע מלוכה דורך איהר באנק אויסגעצאהלט א גאלדענעם רובל מיט א פעסטען אינהאלט פון ריינעם גאלד. די דאזיגע רעפארם איז זעלבסטפערשטענדליך נישט געמאכט געווארען פון היינט אויף מארגען — לאנגע יאהרען האט מען זיך צו איהר צוגעגרייט: מ'האט געזאמעלט זאפאסען פון גאלד, וועלכע האבען געבילדעט א פעסטע אונטערלאגע פאר'ן פאפירענעם געלד און מ'האט שטרענג געאכטעט, אז די פערהעלטניש צווישען די גאלד-זאפאסען און פאפיר-געלד זאל בלייבען אונפערענדערט.

אין די 90-ער יאהרען פון פאריגען יאהרהונדערט איז ענטשטאנען א דיפלאמאטישער סכסוך צווישען די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקא מיט ענגלאנד. אין משך פון 3 טאג האט די לאנדאנער בערזע אזוי שטארק ענטווערטעט דעם דאלאר, אז ס'איז ענטשטאנען א סכנה, אז די פעראייניגטע שטאטען זאלען באנקראטירען. אויך נאכ'ן קריג זענען איינינע וואלוטעס געווארען מינדערווערטיג אין פערגלייך צום דאלאר (ווי, למשל, דער פונט שטערלינג) נישט דערפאר, ווייל ענגלאנד האט געדרוקט א סך פאפיר-געלד, נאר צוליב גאנץ אנדערע, עקאנאמישע סיבות. א גאנץ אנדערע ערשיינונג קומט פאר אין די מייסטע אייראפעאישע מלוכות. דא איז פארגעקומען א פראצעס פון אינפלאציע, וואס בעשטעהט אין דעם, אז די רעגירונגען האבען אהן א צאהל, אהן יעדער רעכנונג געדרוקט אונאויפהערליך פאפירען געלד אהן א געהעריגער אונטערלאגע פון געלד, און אויף אזא אופן דערפיהרט דאס פאפירענע געלד צו אנ'אבסורד, וואס די וועלט האט נאך נישט געזעהען. פאר איין גאלדענע איינהייט האט מען געגעבען מיליארדען פאפירענע איינהייטען און מ'האט אונטערגעגראבען און פערניכטעט יעדען קרעדיט, יעדען פערטרויען צו די מלוכות.

דאס דאזיגער לייכטזיניגע שפיל האט רואינירט דאס גאנצע ווירטשאפטליכע סיסטעם אין א סך לענדער, האט פערניכטעט דאס פערמעגען פון די בירגער און דערפיהרט צו א פאופעריזאציע (פעראָרימונג) פון הונדערטער מיליאנען מענשען. יאהרענלאנג האט געדויערט אזא לעכערליכע ווירטשאפט, וואס האט געפיהרט צו א פאלשטענדיגער דעמאראליזאציע פון די איינוואוינער, ווייל מיט'ן פערשוואונדען פונ'ם מאטעריעלען קרעדיט צו די רעגירונגען איז אויך צושמעטערט געווארען זייער מאראליש אנזעהען.

דעם דאזיגען פראצעס האבען דורכגעמאכט כמעט אלע לענדער פון אייראפע און אין דער בעזעלשאפט געפינען זיך אויך מיר, מיט דעם אונטערשיד, וואס ביי אונז איז דאס אומגליק פארגעקומען צוויי מאל. ס'שיינט, אז ס'איז קלאר אפילו פאר קינדער, וואס הויבען ערשט אן זיך צו לערנען רעכענען, אז וועקסלען האבען נאר דעמאלט א ווערט, ווען ס'איז פארהאן די פולשטענדיגע זיכערקייט, אז מ'וועט פאר זיי בעצאהלען מיט מזומן געלט. פאפירען-געלט איז נישט קיין אנדער זאך, ווי א פשוט'ער וועקסעל פון א רעגירונג, פון א מלוכה, און נאר דעמאלט קען דאס געלט האבען א ווערט, ווען די אייגענע איינוואוינער און די איבריגע וועלט גלויבט פעסט, אז פאר'ן פאפיר קען מען אין יעדען אויגענבליק בעקומען גאלד. דא העלפט נישט קיין שום פאליטישער פרעסטיזש, דא נוצט נישט קיין שום איינבילדונג, דא טויגען נישט קיין שום פעראָרדנונגען, ווען ס'איז נישט פארהאן קיין פערטרויען צום אויסשטעלער פונ'ם פאפירענעם געלט-וועקסעל. די דייטשען זענען צוגעגאנגען צום ענין אויף א פראקטישען אופן: זיי האבען געשאפען א געניגענדען גאלד-זאפאס; זיי האבען זיך בעמיהט צו ברענגען ארדנונג און געזונד צו מאכען זייער ווירטשאפטליך לעבען, און אויף דעם וועג האבען זיי דערגרייכט צו א פעסטער סטאביליזאציע פון זייער געלט-סיסטעם. דער גאנצער פעהלער פון גראבסקי'ן איז בעשטאנען אין דעם, וואס ער האט זיך איינגעבילדעט, אז מיט פאנטאזיעס, מיט אילוזיעס קען מען ערזעצען די פעהלענדע געלד-זאפאסען, אז מיט'ן אויסרויבען פון די קעשענעס ביי דער בעפעלקערונג קען מען שאפען א געזונטע ווירטשאפט. און אויף אזא אופן האט ער געברענגט צו אנ'אונגעהייערען אומגליק פאר'ן גאנצען לאנד, ווייל ער האט פערפיהרט די גאנצע בעפעלקערונג. דאס, וואס ס'איז איהר נאך איבריג געבליבען פון דער אינפלאציע-קאטאסטראפע, האט מען מיט גוואלט-מיטלען געצוואונגען אויסצוטוישען אויף דאס נייע פאפיר-געלט, כדי די בעפעלקערונג זאל עס פאלשטענדיג פערלירען אין 1925 י. בעת דער צווייטער קאטאסטראפע פון דער פוילישער וואלוטע.

א דאנק פערשידענע סיבות, אמת, צופעליגע, איז דער פוילישער זלאטי זייט חודש מאי 1926 י. שטעהן געבליבען אין א געוויסער פעסטער פערהעלטניש צום דאלאר, ס'איז איינגעטראטען א געוויסע אויפלעבונג אין דער ווירטשאפט, ס'איז צוגעקומען א גליקליכער צופאל — דער קויהלען-שטרייק אין ענגלאנד און דאס האט מיטגעהאלפען, אז דער זלאטי האלט זיך שוין איבער 8 חדשים אויף איין שטאנד. אמת, אונזער עקאנאמישע לאגע איז נאך נישט אזוי ווייט געזונט, אז מ'זאל נישט לעבען אונטער דער מורא, אז דער זלאטי זאל נישט אנהויבען צו פאלען. אלע פערשטעהען שוין היינט, אז דער ערשטער בעדינג צו דערהאלטען די פוילישע וואלוטע אויף א פעסטען פונקט איז צו בעקומען א געהעריגען זאפאס פון גאלד אלס א זיכערהייט פאר'ן פאפירענעם געלט, און אלע וויסען זעהר גוט, אז דאס דאזיגע גאלד קען מען נאר בעקומען דורך אנ'אויסלענדישע הלואה. ס'איז פאר אלעמען אויך גוט פערשטענדליך, אז די דאזיגע אונזיכערקייט פונ'ם זלאטי פאראליזירט דאס גאנצע ווירטשאפטליכע לעבען פון לאנד.

ס'איז א טעות צו דענקען, אז א פלוצלינגער אויפשטייג פון זלאטי איז נוצליך פאר'ן לאנד. עס דעזארגאניזירט פונקט אזוי די ווירטשאפט, ווי די ענטווערטונג פונ'ם זלאטי. אין ביידע פאלען ווערט אוממעגליך יעדע געשעפטליכע קאלקולאציע, ד. ה. דער ערשטער בעדינג פאר א נארמאלען עקאנאמישען לעבען.

דער עקספארט איז פאר יעדען לאנד וויכטיגער ווי דער אימפארט, ווייל בעת דער ערשטער ברענגט אריין אין לאנד געלד, שאפט די מעגליכקייט פאר דער בעפעלקערונג צו ארבייטען און צו פערדינען, פיהרט דער אימפארט דאס געלד ארויס פון לאנד. נעמען מיר א ביישפיל: א פוילישער בירגער פערקויפט קיין אויסלאנד א פראדוקט פאר א דאלאר, ד. ה. פאר 9 זל. ער האט אויסקאלקולירט, אז דער פראדוקט, ד.ה. דאס מאטעריאל, פראדוקציאנס-קאסטען א.א.וו. בעטרעפען 8 זלאטעס און ער וועט פערדינען א זלאטי. פלוצלונג פאלט דער דאלאר אויף 8 און די גאנצע קאלקולאציע פונם אומגליקליכען בירגער איז אומגעווארפען. פון אט דעם פשוט'ען ביישפיל זעהט מען, צו וואס פאר א געפעהרליכע קאנסעקווענצען מ'ברענגט, ווען מ'הויבט אן קינסטליך צו מאניפולירען ארום דער וואלוטע. קיין ביישפילען פון דער שעדליכקייט, ווען די וואלוטע פאלט איז נישט נויטיג צו ברענגען — אלע קענען זיי ליידער גאנץ גוט פון אייגענער ערפאהרונג.

ווען אין די לעצטע טעג האט דאס פינאנץ-מיניסטעריום אנגעהויבען צו בעסערען דעם קורס פון זלאטי אויף איינצעלנע גראשען, האבען זיך שוין אנגעהויבען צו פערשפרייטען אין דער בעפעלקערונג די אונזיניגסטע קלאנגען, אז די רעגירונג וועט ברענגען דעם זלאטי צו זיין פריהערדיגען קורס, און די קלאנגען האבען געברענגט א שעדליכע בעאונרוהיגונג. ווייל קיינער איז נישט זיכער מיט זיין פערמעגען און ער ווייסט נישט, אויף וועלכען אופן ער קען עס בעווארענען, צו דורך זלאטעס, צו דורך דאלארען.

צוויי וויכטיגסטע רעכט האט דער בירגער פון יעדען לאנד: דאס רעכט אויף זיין לעבען און דאס רעכט אויף זיין אייגענטום. יעדער בירגער האט דאס רעכט צו פאדערן, אז די מלוכה, צו וועלכער ער געהערט, זאל איהם גאראנטירען זיין לעבען און זיין פערמעגען. נישט אויף אזא אופן קען מען געזונט מאכען דאס עקאנאמישע לעבען פון פוילען, אז מ'וועט שטויסען דעם זלאטי ארויף, אדער אראפ, דאס לעבען פון דער לעצטער צייט האט זיך איינגעשטעלט אויפ'ן היינטיגען שטאנד פון זלאטי. די ענטגילטיגע סטאביליזירונג פון דער פוילישער וואלוטע, ד. ה. די איינפיהרונג פון א פעסטען געלד קען נאר געשעהן אויף דעם אופן, אז מ'וועט אויסקויפען דעם זלאטי לויט זיין היינטיגען ווערט און ערשט דאן איינפיהרען אנ'אנדערען זלאטי, אנ'עכטען גאלד זלאטי. אזעלכע סיסטעמען, ביי וועלכע טיילען פון דער בעפעלקערונג קענען פלוצלונג רייך ווערען און אנדערע טיילען זאלען אין דער זעלבער צייט פערלירען, זענען שעדליך און געפעהרליך און טארען נישט אנגעווענדעט ווערען, זיי פיהרען אריין א דעזארגאניזירונג, א כאאס אין גאנצען עקאנאמישען לעבען.

LEKARZ-DENTYSTA
Gajst-Strauchowa
ul. Narutowicza 11, tel. 19-67
Przyjmuje od 10—1 i od 4—7 p. p.

סקאנדאל מיט די שאנד-הייזער אין אונגארן.

(קארעספאנדענץ פון פראג צום „נייעם פאלקסבלאט".)

פון ש. י. דארפזאהן.

עס איז געשעהן א צופאל, אז די אפערע איז באמת ענטדעקט געווארען אין איהר גאנצען פערנעהם. א 15 יעהריגען מיידעל, וועלכע איז פערשלעפט געווארען אין א שאנד-הייזעל אין מישקאלק, איז געלונגען צו אנטלויפען פון דארט און א דאנק איהר איז אין דער אונגארישער סאציאל-דעמאקראטישער צייטונג „אז אישאג" פערעפענטליכט געווארען דער פאקט.

דער דירעקטאר פונ'ם ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט דר. פראנץ טשיקשאי מיט זיינע מיטהעלפער זענען געווארען ארעסטירט, טענה'ן יעצט די ארעסטירטע, אז מען זאל זיי בעפרייען, ווארום אין געגענפאל וועלען זיי אויסזאגען פון הדר אזעלכע סודות, וואס קאמפראמיטירען פיל הויכגעשטעלטע פערזענליכקייטען.

היצט זיך הארטי, גראף בעטהלען, גראף אנדראשי און די איבריגע מלוכה'שע קאך-לעפעל, מען האלט-אב כסדר'דיגע בעראטונגען מכח דעם ענין: בעפרייען די ארעסטירטע און אזוי-ארום בעגראבען דעם סוד אדער דערלאזען אז חבריה זאל ארויס מיט לשון...

נו, נו, טוט זיך עס אביסעל אין בודאפעשט, רודערט זיך עס אין דער פרעסע — אז הימעל עפען זיך!

און פאקטיש האט די ידיעה אויפגערודערט נישט נור אונגארן, נאר כמעט א האלבע וועלט. אלעס אין דער וועלט קאן מען גלויבען אויף אונגארן אבער „מאגיאר קיראלי בארדעלי"—אויף אונזער יודיש לשון איבערזעצט הייסט עס בעוועהנליך: קייזערליך קעניגליכע שאנד-הייזער", אויף אזעלכע מעשים-טובים פון הארטיס מלוכה-מענשען האט מען זיך נישט געריכט...

צום גרעסטען בעדויערען, זענען אויך יודישע הענד נישט ריין פון דער געשיכטע. עטליכע פון די ארעסטירטע אלפאנסען, וועלכע האבען דעם דירעקטאר געהאלפען אין דער מלוכה — זענען יודישע בחורים פון פוילען און גאליציען.

די רעכטע פרעסע אין בודאפעשט, אלארמירט טאקע, אז די יודען האבען אנגעפיהרט מיט דער הויפט-אקציע פון די ק. און ק. הייזלעך. און ווען דאס זאל אפילו זיין איבערגעצען אמת, גלויבט זיך קוים, אז די יודישע בחורים זאלען טאקע האבען אזא איינפלוס אויף הארטיס מלוכה-מענשען, וועלכע זענען בעטייליגט אין דער סקאנדאליעזער אפערע.

אלענמאלס האט זיך הארטיס רעגירונג אויפסניי דיסקרעדיטירט אין די אויגען פון אויסלאנד.

נישט קיין וויץ, איראניע אוראי נישט, נאר א טרויעריג ביטערער פאקט.

„קייזערליך קעניגליכע בארדעלען" (שאנד הייזער בלע"ז) האט איינגעפיהרט די הארטי-אונגארישע רעגירונג אין פערשידענע שטעדט, ווי אין מישקאלק, קערעש מעווע, איבשעגנעהעי און אין אנדערע מקומות.

ווי אומעטום הערשט אויך אין אונגארן דער דלות; הארטי'ס אייזערנער רעושים איז נישט בכח איינצושטילען דעם גאלאפירענדען קריזיס, וואס האט זיך איינגעבירגערט אין שטאדט און אין לאנד. איז מען אין בודאפעשט געפאלען אויף א פלאן—לויט'ן סיסטעם פון אנדערע לענדער—צו שאפען ארבייטער פערמיטלונגס אמטען, כדי צו רעגולירען די ארבייטסלאזיגקייט. האט מען טאקע געגרינדעט אזעלכע ביוראס, וועלכע האבען ערפילט גאנץ אנדערע פונקציעס. צווישען די יונגע מיידלעך, וועלכע זענען געקומען זוכען ארבייט אין די דאזיגע פערמיטלונגס ביורא'ס, האט מען אויסגעזוכט די יונגסטע און די שענסטע און טראנספארטירט זיי אין כל-ערליי פראווינצער שאנד-הייזער, וואס זענען אין אונגארן לעגאליזירט.

די טראנספארטען פלעגען פארקומען מיט דער הסכמה פונם לייטער פון די דערמאנטע ארבייט-פערמיטלונגס ביורא, דר. פראנץ טשיקשאי. אלס בעלוינונג פאר דער טרחה, פלעגט דער זעלבער פריץ דערהאלטען פאנטאסטישע געלד-סומען פון די „פעטערס" און „מוהמעס". דר. פראנץ טשיקשאי האט צו דעם צוועק געהאט א גאנצען „שטאב" מיט אגענטען-אלפאנסען, שלוחים און גלאט מיטהעלפער, וועלכע פלעגען די מיידלעך געבען פערשידענע הבטחות און זיי דאן פערשלעפען אין די שאנד-הייזער.

די דאזיגע אפערע האט א אינטערעסאנטע פערגאנגענהייט און שטעהט אין אנ'ענגען שייכות מיט א סך בעריהמטע פערזענליכקייטען פון הארטיס מלוכה-רודער און בעיקר'דיג מיט דער אונגארישער אויספארשונגס-מאכט, וועלכע האט אין דעם מאל פערנאכלעסיגט איהרע פליכטען לגבי די אומגליקליכע קרבנות.

עס האט זיך נעמליך ארויסגעשטעלט, אז די אויספארשונגס-מאכט האט שוין געוואוסט פון דער מעשה-נורא און האט בכיון פערנאכלעסיגט איהר אויפגאבע, כדי נישט צו קאמפראמיטירען יענע קארפען-קעפ, וואס האבען גענומען א דירעקטען אנטייל אין דער קופלעריי: געשיכטע.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47 tel. 26-02
אינערליכע קראנקהייטען. ספעצ. לונגען און הארץ-קראנקהייטען. בעשטראהלונגען פון קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אן פון 3—5 נאכמיטאג.

די, וועלכע אַזעוו האָט פֿעראַטען

לויט די זכרונות פֿון באָריס סאַווינקאָוו.

אַ פּאָר ווערטער וועגען סאַווינקאָוו׳ן און זײַנע מעמואַרען.

דער נאָמען באָריס סאַווינקאָוו איז בעקאַנט יעדען צײַטונגס-לעזער. סאַווינקאָוו איז געווען אײַנער פֿון די גרעסטע שונאים פֿון די באָלשעוויקעס, און בײַ אַלעמען אין זכרון ליגט נאָך די געוואַלדיגע עפּאָפּעיע, וועלכע ס׳האָט אַרויסגערופֿען זײַן פֿרײַוויליג אונגערוואַרט מעלדען זיך אין רוסלאַנד און זײַן פּראָצעס פֿאַר׳ן סאָוועטישען געריכט, בעת וועלכען סאַווינקאָוו איז פֿערמשפּט געוואָרען צום טויט. ער איז בעגנאַדיגט געוואָרען און דער אורטייל איז איהם פֿערביטען געוואָרען אויף 10 יאָהר טורמע, נאָר נישט קאָנענדיג אַריבערטראָגען די אומעטיגקייט פֿון טורמע-רעזשים, איז ער בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, אַראָפּוואַרפֿענדיג זיך פֿון 5-טען שטאָק אין טורמע-הויף.

באָריס סאַווינקאָוו האָט נאָך פֿאַר דעם אויסבראָך פֿון דער רעוואָלוציע געשפּילט זעהר אַ גרויסע ראָלע אין דער סאָציאַליסטישער בעוועגונג. ער איז געווען דער פֿיהרער פֿון דער בעריהמטער „באָיעוואָיאַ אָרגאַניזאַציע״, וועלכע האָט זיך געשטעלט אַלס אויפֿגאַבע מיט געוואַלד-מיטלען אָפּצורוימען פֿונ׳ם וועג די מענשען, אויף וועמען דעם צאַר׳ס רעזשים האָט זיך געהאַלטען.

אונטער זײַן פֿיהרערשאַפֿט האָט מען געוואָרפֿען אַ באָמבע און דער׳הרג׳עט אויף טויט דעם בעריהמטען אַנטיסעמיט און גרויזאַמען רעאַקציאָנער פֿאָן-פּלעווע; אונטער זײַן פֿיהרערשאַפֿט האָט מען מיט אַ באָמבע צוריסען אויף שטיקער דעם גרויספֿירשט סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש, דעם צאַר׳ס פֿעטער, וועלכער איז געווען דער גענעראַל-גובערנאַטאָר אין מאָסקווע; אונטער זײַן פֿיהרערשאַפֿט האָט מען עטליכע מאָל שוין געהאַט אויסגעאַרבייט פּלענער ווי אַזוי צו דער׳הרג׳ענען דעם צאַר אַליין.

סאַווינקאָוו׳ס ערינערונגען זענען מערקווירדיג אינטערעסאַנט. ער דערצעהלט מיט אַלע אײַנצעלהייטען ווי אַזוי ער האָט אויסגעאַרבייט און דורכגעפֿיהרט דעם פּלאַן צו דער׳הרג׳ענען דעם מיניסטער פֿאָן-פּלעווע און דעם גרויספֿירשט סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש און די אײַנצעלהייטען זענען אַזוי אינטערעסאַנט, אַז מען לייענט זיי מיט אַ פֿערכאַפּטען אָטעם.

אין זײַנע ערינערונגען פֿיהרט סאַווינקאָוו אַרויס אַ גאַנצע רייהע מענשען, וועמעס נעמען עס זענען בעריהמט אין דער געשיכטע פֿון דער רעוואָלוציאָנערער בעוועגונג אין רוסלאַנד, און ער מאָהלט זיי אַזוי שעהן און אַזוי לעבעדיג, אַז מען זעהט זיי פֿאַר די אויגען.

עס וואַקסט פֿאַר אײַך אויס די פּערזאָן פֿון דעם בעריהמטען פּראָוואָקאַטאָר יונה אַזעוו, דער מענש, וואָס איז שטענדיג געווען פֿול מיט סודות, האָט געקענט שווייגען עקשנות׳דיג פֿערביסען און אַרויסגעבען אַ בעפֿעהל מיט אַזאַ טאָן, אַז אַלע זאָלען איהם פֿאָלגען.

עס וואַקסט פֿאַר אײַך אויס די געשטאַלטען פֿון די גרויסע אידעאַליסטען און העלדישע רעוואָלוציאָנערען קאַלאַיעוו און סאַזאָנאָוו, וועלכע האָבען גערן אַוועקגעגעבען זייער לעבען פֿאַר דער רעוואָלוציע. און עס וואַקסט פֿאַר אײַך אויס די פּערזאָן פֿון סאַווינקאָוו׳ן אַליין, וועלכער האָט יאָהרענלאַנג געקוקט דעם טויט גלייך אין די אויגען אַרײַן.

יעדע פּאַסירונג אין סאַווינקאָוו׳ס מעמואַרען איז געוואַלדיג אינטערעסאַנט. ער גיט איבער אַלס לייטער פֿון דער אונטערערדישער אַרבייט, וואָס די „באָיעוואָיאַ אָרגאַניזאַציע״ האָט אָנגעפֿיהרט — די מיטלען, און אָפֿטמאָל גאַנץ טשיקאַווע מיטלען, וואָס מען האָט אָנגענומען ביז עס האָט זיך אײַנגעגעבען אויסצושפּיאָנירען דעם גרויספֿירשט, אָדער דעם מיניסטער, וואָס די אָרגאַניזאַציע האָט בעשלאָסען צו דער׳הרג׳ענען; די צרות, וואָס מען האָט געהאַט אויסצושטעהן ביז עס האָט זיך אײַנגעגעבען דעם פּלאַן דורכצופֿיהרען; די ראָלע וואָס יודען האָבען דערבײַ געשפּילט — אַלעס גיט סאַווינקאָוו איבער זעהר אינטערעסאַנט און שפּאַנענד.

1.

אין אָנפֿאַנג פֿונ׳ם יאָהר 1902 האָט מען מיך פֿערשיקט קיין וואָלאָגדאַ דערפֿאַר, וואָס איך בין געווען פֿערמישט אין דעם פּראָצעס פֿון די פּעטערבורגער סאָציאַלדעמאָקראַטישע גרופּעס „סאָציאַליסט״ און „אַרבייטער-פֿאָהן״.

אין וואָלאָגדאַ האָב איך זיך צוויי מאָל — אין 1902 און אין 1903 — געטראָפֿען מיט דער „באַבושקאַ״ יעקאַטערינאַ ברעשקאָווסקאַיאַ. איך האָב מיט איהר אַ פּאָר מאָל גערעדט און דערנאָך בין איך צוגעשטאַנען צו דער פּאַרטיי סאָציאַליסטען-רעוואָלוציאָנערען, און ווען מען האָט, אין מאָנאַט מאַי, 1903, אַרעסטירט גערשוני׳ן, האָב איך בעשלאָסען צו נעהמען אַנ׳אַנטייל אין טעראָר, בעניצען געוואַלט-מיטלען געגען דעם צאַר׳ס רעזשים. צו דעם זעלבען בעשלוס זענען דאַן געקומען נאָך אַ פּאָר חברים מײַנע, און אײַנער פֿון זיי איז געווען איוואַן פּלאַטאָנאָוויטש קאַלאַיעוו, מיט וועמען איך בין בעפֿרײַנדעט געווען נאָך פֿון קינדערוויילע אָן.

אין מאָנאַט יוני, 1903, בין איך אַנטלאָפֿען קיין אויסלאַנד. געקומען קיין אַרכאַנגעלסק, האָב איך מײַן טשעמאָדאַן איבערגעלאָזט אוי׳ן וואָקזאַל און אַליין בין איך אַוועק זעהן אַ געוויסען מענש, וועמעס אַדרעס מען האָט מיר בעגעבען נאָך אין וואָלאָגדאַ. בײַ איהם, בײַ דעם מענשען, האָב איך געדאַרפֿט אויסגעפֿינען ווי אַזוי און מיט וואָס פֿאַר אַ שיף איך קען זיך אַריבערכאַפּען קיין נאָרוועגען.

זיך צורעדט מיט דעם מענשען, האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז אין אַ שטונדע אַרום געהט פֿון אַרכאַנגעלסק אַוועק אַ שיף צום נאָרוועגישען האַפֿען וואַרדע. די שיף הייסט „אימפּעראַטאָר ניקאָלאַי דער ערשטער״.

זיך אומקעהרען צוריק אוי׳ן וואָקזאַל נעהמען דעם טשעמאָדאַן מיט די זאַכען האָב איך שוין נישט געקענט, און אַזוי ווי איך בין געשטאַנען און נעגאַנגען, אַהן אַ פּאַספּאָרט און אַהן פּעקלעך, האָב איך שטעלערהייט אַרײַנגע׳גנב׳עט זיך אויף דער שיף און זיך אַרײַנגעכאַפּט אין אַ קאַיוטע פֿון צווייטען קלאַס.

אָבגעפֿאָהרען פֿיוף מעת-לעת, האָט די שיף אָנגעהויבען צוצוקומען צום וואַראַנגער פֿיאָרד. דאַן בין איך צוגעגאַנגען צו אײַנעם פֿון די שיף-בעאַמטע.

— איך פֿאָהר קיין פֿעטשענגאַ, — האָב איך איהם געזאָגט — דער לעצטער רוסישער האַפֿען פֿאַר דער נאָרוועגישער גרעניץ, אָבער איך וואָלט זעהר געוואָלט אָנקוקען די נאָרוועגישע שטאָט וואַרדע. קען מען דאָס מאַכען?

דער בעאַמטער האָט מיך אָפּגעמאָסטען מיט די אויגען פֿונ׳ם קאָפּ ביז די פֿיס.

— איהר האַנדעלט מיט פֿיש? — האָט ער מיך געפֿרעגט.

— יאָ, איך האַנדעל מיט פֿיש.

— נו, געוויס קען מען דאָס מאַכען, פֿאַרוואָס דען נישט?

— איך האָב אָבער נישט קיין אויסלענדישען פּאַספּאָרט.

— צו וואָס דאַרפֿט איהר אַנ׳אויסלענדישען פּאַספּאָרט? ביים ברעג וועט איהר אַראָפּגעהן, איבערנעכטיגען אין וואַרדע און פֿאַרטאָג, ווען די שיף וועט געהן צוריק, וועט איהר זיך פֿאָהרען קיין פֿעטשענגאַ. דאָס אײַנציגע, וואָס איהר דאַרפֿט טאָן איז — קויפֿען אַ בילעט.

אויף מאָרגען בין איך שוין געווען אויפ׳ן נאָרוועגישען באָדען; דורכגעפֿאָהרען כריסטיאַנאַ, אַנטוואָרפֿען און געקומען קיין גענף.

און אין גענף האָב איך זיך בעקענט מיט מיכאַאיל גאָץ *) נישט קיין הויכער, אַ דאַרער, מיט אַ שוואַרץ בערדעל און מיט אַ בלייך פּנים, און מיט די צוויי בלישטשענדיגע, לעבעדיגע אויגען האָט ער געמאַכט אַזאַ אײַנדרוק, אַז מען האָט איהם גלייך געמוזט בעמערקען.

ווען ער האָט מיך דערזעהן, האָט ער מיך גלייך געפֿרעגט:

— איהר ווילט נעהמען אַנ׳אַנטייל אין טעראָר?

— יאָ — האָב איך געענטפֿערט.

— בלויז אין טעראָר?

— יאָ.

— פֿאַרוואָס נישט אין דער אַלגעמיינער אַרבייט?

דעראויף האָב איך געענטפֿערט, אַז דער טעראָר איז בײַ מיר דער עיקר און אַז איך בין דאָך גרייט צו שטעהן אונטער׳ן אויפֿזיכט פֿון צענטראַלען קאָמיטעט און זיך בעטייליגען אין וועלכער עס איז נישט אַרבייט פֿון דער פּאַרטיי.

גאָץ האָט זיך אויפֿמערקזאַם אײַנגעהערט צו יעדען וואָרט, וואָס איך האָב געזאָגט. דערנאָך האָט ער זיך אָנגערופֿען אַזוי:

— דערווייל קען איך אײַך נאָך קיין בעשטימטען ענטפֿער נישט געבען. איהר מוזט נאָך וואַרטען אַ ביסעל.

אין דער זעלבער צייט האָב איך זיך בעקענט מיט ניקאָלאַי איוואַנאָוויטש בלינאָוו **) און מיט אַלעקסעי דמיטריעוויטש פּאָקאָטילאָוו. איך האָב געוואוסט, אַז זיי זענען ביידע געוועזענע סטודענטען פֿון קיעווער אוניווערזיטעט און גוטע פֿריינד פֿון דעם בעוואוסטען ס. וו. באַלמאַשאָוו. איך האָב אָבער נישט געוואוסט, אַז זיי זענען מיטגלידער פֿון דער „באָיעוואָיאַ אָרגאַניזאַציע״. פּאָקאָטילאָוו׳ן האָב איך אײַנמאָל בעגעגענט אין פּעטערבורג. דאָס איז געווען אין חודש יאַנואַר, 1901. ער איז דאַן געקומען אַהין דער׳הרג׳ענען דעם בילדונגס-מיניסטער באָגאָליעפּאָוו און אַליין נישט געוואוסט, אַז דער רעוואָלוציאָנער קאַרפּאָוויטש איז אויך געקומען אַהין מיט דעם זעלבען צוועק. איהם האָט זיך דאַן זעהר געוואָלט דער׳הרג׳ענען באָגאָליעפּאָוו׳ן, אָבער קאַרפּאָוויטש האָט דאָס געטון אײַדער ער האָט אויסגעצייט זיך אַרומצוקוקען.

אין אויגוסט איז קיין גענף געקומען אַ חבר און דערצעהלט, אַז קאַלאַיעוו דאַרף נאָך זיצען אַ חודש אין טורמע אין יאַראָסלאַוול, און קיין אויסלאַנד וועט ער קומען ערשט הערבסט-צייט.

דער חבר האָט זיך בעזעצט צוזאַמען מיט מיר אין אײַן צימער, און כדי די פּאָליציי זאָל אויף אונז נישט וואַרפֿען קיין אויגען, האָבען מיר זיך געהאַלטען ווייט פֿון דער רוסישער קאָלאָניע אין גענף. די „באַבושקאַ״ ברעשקאָווסקאַיאַ פֿלעגט יאָ אַמאָל קומען צו אונז צו גאַסט.

אײַנמאָל בײַטאָג, ווען איך בין געווען אײַנער אַליין בײַ זיך אין צימער, איז צו מיר אַרײַנגעקומען אַ מאַן פֿון אַ יאָהר דרײַ און דרײַסיג, זעהר אַ דיקער, מיט אַ ברייטען קאַלטבלוטיגען פּנים, וואָס האָט אויסגעקוקט ווי אויסגעהאַקט פֿון שטיין, און מיט צוויי גרויסע שוואַרצע אויגען.

דאָס איז געווען יעווגעני פֿיליפּאָוויטש אַזעוו.

(פֿאָרטזעצונג זונטאָג).

*) מיכאַאיל גאָץ, אַ יוד, האָט געשפּילט אַ גרויסע ראָלע אין דער באָלשעוויסטישער בעוועגונג. ער און זײַן ברודער זענען געווען קרובים פֿון דעם בעוואוסטען יודישען מיליאָנער הויסאָצקי, דעם גרויסען טעה-פֿאַבריקאַנט.

**) בלינאָוו איז געווען אַ רוסישער סטודענט אַ רעוואָלוציאָנער. אין יאָהר 1905 איז ער אין זשיטאָמיר דער׳הרג׳עט געוואָרען, בעשיצענדיג יודען פֿון פּאָגראָמטשטשיקעס.

אויף אַ באַנקעט.

(פֿעליעטאָ-ניסטיש).

פֿון א. שאַרפֿצינגעל.

איך קום איצט פֿון אַ באַנקעט, קום איך איצט, בין איך טויט שכור, אַלץ הייסט שכור!

איך האָב מיך אַזוי פֿיל אָנגעטרונקען און אָנגעזאָפּען מיט כל-ערליי משקאות, אַז איך האַלט זיך קוים אויף מײַן פֿעליעטאָן.

אויף וואָסערען באַנקעט, פֿרעגט איהר, איז דאָס געווען?

אוי׳ן באַנקעט פֿון האַנדווערקער יום טוב.

מײַן ענטציקונג מיט׳ן דאָזיגען באַנקעט איז אַזוי גרויס, אַז איך מוז אײַך איבערגעבען גענויע פּרטים פֿון זעלטענעם פֿראַכטפֿולען געשעהעניש.

נישט שטענדיג מאַכט זיך אַזאַ גינסטיגע געלעגענהייט בײַצוּואוינען, אַזאַ אימפּאָזאַנטע מוסטערהאַפֿטע ערשיינונג.

עס לאָזט זיך געדענקען. מען קען דאָס גאָרנישט פֿערגעסען!

לאָמיר דערצעהלען כסדר.

דער באַנקעט איז פֿאָרגעקומען אין גרעסטען זאַל פֿון לאָדז, וואָס פֿערמאָגט די בעסטע בעקוועמליכקייטען און איז ספּעציעל אײַנגעאָרדענט אויף באַנקעטען.

די אָרגאַניזירער האָבען אַרויסגעוויזען אומגעהויערע פֿעהיגקייטען אוי׳ן באַנקעט-געביט. מען קען זיך גאָר נישט אָבלויבען פֿון זייער פֿערשטענדעניש, געשמאַק און זאָרגפֿעלטיגקייט איבער דער מינדעסטער קלייניגקייט אַפֿילו.

יאָ, וועגען זאַל. איך וועל אײַך שילדערען דעם זאַל.

אַ גאַנצען צווייטען שטאָק פֿערנעהמט דער זאַל. אין דער לענג און אין דער ברייט. די אַלטמאָדישע זאַלען האָבען דעם חסרון, וואָס זיי פֿערנעהמען אײַן גרויסען רוים.

דאָס איז געוואַלדיג נישט בעקוועם. פֿאַר׳ן באַנקעט אָבער, האָט מען גענומען אַ מאָדערנעם זאַל, וואָס בעשטעהט פֿון גרויסע, קליינע און גאָר קליינע קאַבינעטען. די דאָזיגע אַלע קאַבינעטלעך בילדען דאָס צוזאַמען דעם מעכטיגען גרויסען זאַל.

די מעלה פֿון די קליינע און קלענערע קאַבינעטען איז פֿאַר באַנקעטען גאָר נישט אָפּצושאַצען.

שטעלט זיך פֿאָר, אַז דעם גאַנצען אײַנגעלאַדענטען עולם, ווען ער זיצט אין אײַן רוים, קומט אויס, מאַנכעס מאָל, מיטצומאַכען געוויסע פֿערדריסליכע געפֿיהלען צוזעהענדיג, ווי מען גיט אַנדערע געסט גרעסערע פּאָרציעס, אָדער פֿעטערע מאכלים, צי גאָר מעהר מאכלים, בעסערע משקאות און אפֿשר גאָר געשמאַקערע זיסיגקייטען.

זיצט מען אָבער אין קלענערע קאַבינעטען, מיט אַ קלענערען עולם, איז אין אַזעלכע פֿאַלען, דער עגמת נפֿש אַ סך קלענער. אַמבעסטען איז נאָך, צו אָרגאַניזירען באַנקעטען אין אַזעלכע זאַלען, אין וועלכע עס זאָל זײַן מעגליך יעדען גאַסט אָפּצוגעבען אַ בעזונדערען קאַבינעט, כדי נישט צו זעהן, וואָס מען טוט אָפּ מיט די אַנדערע געסט.

פֿאַר די באַנקעטען-אײַנאָרדנער זענען די קליינע קאַבינעטען גאָרנישט אָפּצושאַצען. די שפּאָרזאַמקייט, אין אַזעלכע פֿאַלען, איז אַהן אַ גרעניץ.

אין יעדען קאַבינעט דערלאַנגט מען אַרײַן אַנ׳אַנדערע שפּײַז. דאָ דערלאַנגט מען אַ קרישקעלע פֿיש, דאָרט וואַרפֿט מען אַרײַן אַ פּיצעלע פֿלייש.

אין אײַן קאַבינעט איז מען מכבד מיט טראָפּעלעך יויך, אין צווייטען דערלאַנגט מען ברעזעלעך בולקע, אין אַנ׳אַנדערען קאַבינעט שטעלט מען אויף אַ פֿלעשעל ביער, אין אַ דריטען — אַ סאָפֿאַן סאָדע-וואַסער; רעכטס טיילט מען צו פּיצעלעך אוגערקע, לינקס — פּאָרציעלעך מײַערען-צימעס און אַזוי ווייטער א. א. וו.

דאָס גיט אויך די מעגליכקייט עס זאָל אין דער גאַנצער צייט פֿון באַנקעט הערשען אַ הייטערע און לעבעדיגע שטימונג.

עס זאָל זײַן לעבעדיג און פֿרעהליך!

פֿון די קאַבינעטען טראָגען זיך כסדר פֿרעהליכע, בעגײַסטערטע געשרייען:

— דערלאַנגט עפּיס אין מויל אַרײַן!

— מיר זענען טויט-הונגעריג!

— דאָרט דערלאַנגט מען פֿיש, גיט אונז אויך פֿיש!

— פֿאַר וואָס גיט מען נישט קיין פֿלייש?

— געוואַלד, עפּיס צו עסען!

— אַ טראָפּען וואַסער גיט אַרײַן!

— זאָל מען כאָטש אַ ביסעל זינגען, צו פֿערגעסען דעם הונגער.

— אַ ביסעל יויך, אַ ביסעל יויך פֿאַר וואָס זעהט מען נישט?

— מען בעשווינדעלט אונז!

ANGIELSKA HERBATA
SIBUNION

— קיין שטיקעל ברויט איז אויך נישטאָ?

ווי מען זעהט, איז טאַקע פֿרעהליך. ווער שמועסט נאָך, אַז מען זעצט אַוועק אין אַ ווינקעל אַ בלאָז-אָרקעסטער, וועלכער טראָמביטעט אַהן אויפֿהער און באַמבערט צי צום טאַקט — קען מען שוין פֿאַר לאַנגווייליגקייט נישט שטאַרבען.

אַמבעסטען האָבען פֿערבראַכט די פּראָווינצער דעלעגאַטען. מען האָט זיי ממש געטראָגען אויף די הענד.

דער גרעסטער יחוס איז געווען — אַ פּראָווינצער. פֿאַר אַזאַ אײַנעם האָט מען געעפֿענט אַזוי ברייט די טיר, אַז ער איז פּשוט דערשטוינט געוואָרען.

מען איז איהם אַקעגען געגאַנגען מיט אָפֿענע אָרעמס און יעדען אײַנעם האָט מען מכבד געווען מיט אַזאַ גאַסטפֿריינדליכען שפּראַך:

— ווער האָט נאָך אײַך געשיקט? האָט איהר אַ בילעט? איהר זענט קראַנק געווען בײַטאָג אויסצוקויפֿען אַ בילעט? איצט קאָנט איהר געהן צו אַלדע שוואַרצע יאָהר! נישטאָ פֿאַר אײַך צו פֿרעסען! ביטע, ביטע, קומט אַרײַן! אין די קאָרידאָרען איז נאָך פֿערהאַן גענוג פּלאַץ...

מיט אײַן וואָרט, איך האַלט דעם באַנקעט פֿאַר דעם וויכטיגסטען פּאָליטישען געשעהעניש פֿון דער הײַנטיגער וואָך.

ווער עס האָט דעם באַנקעט נישט געזעהן, האָט זעהר פֿיל פֿערלוירען, וואָרום ווער ווייסט, ווען עס וועט זיך ווידער בעפֿינען אַזאַ מעגליכקייט פֿאַר אַ נעביאַלען באַנקעט-אָרגאַניזירער צו בעווייזען זײַנע קאָלאָסאַלע פֿעהיגקייטען ווי דאָס מאָל.

איך בין געוואַלדיג ענטציקט...

לאדז, 4 פעברואר 1927

נייער פאלקסבלאט

לאדז, 4 פעברואר 1927

יאפאן און די ראסען-טעאריע

פון חיים הורוויץ

די ווייסע ראסע האט גענוג א לאנגע צייט איבערגעשטיגען און פיל הינזיכטען די אנדערע ראסען אזוי אז זי האט געהאט גענוג א שטארקע גלעבענהייט זיך איבערצונעהמען געגען די אנדערע ביז דעם פונקט פון ערקלערען זיך אלס אויסדערוועהלטע העכסטע ראסע וואס איז פון דער נאטור קליגער און פעהיגער, אזוי אז קיינער קען זיך מיט איהר נישט פערגלייכען.

א בליק אין דער געשיכטע האט אפילו תמיד געקענט פערורזאכען א צווייפעל אין אזא טעאריע. אט, למשל, כינא מיט איהר אור אלטער ציוויליזאציע, וואס ווערט בעצייכענט מיט א דאטום, וואס איז פריהער פון דער ערשיינונג פון דער ווייסער ראסע אויף דער ערדע פון דער געשיכטע. און די כינעזער האבען דאך מסתמא אויך אמאל אזוי ווי היינט בעלאנגט צו די „געלע". בעזונדערס מוז מען עס אנעמען פאר זיכער, אויב מען גלויבט אין א ראסען-טעאריע און מען האלט, אז די בעשטאלטונג פון א ראסע איז אן אייביג דויערנדע זאך. דאס איז וועגען די „געלע" אין אזיען.

ווארפט מען צוריק א בליק אין דער געשיכטע געפינט מען א תקופה פון די מצריים. די עגיפטער אין אפריקע האבען געשפילט זעהר א גרויסע ראלע מיט זייער קולטור און ציוויליזאציע לאנג פאר דער מאדערנער געשיכטע פון די אייראפעאישע פעלקער. אין אפריקא איז דאך דער געבורט און ערציהונגס פלאץ פון די „שווארצע", וועגען וועלכע מען דענקט אזוי ווייניג אלס א פעהיגע ראסע.

די משלים פון דער געשיכטע, האבען אבער זעהר א קליינע בעדייטונג ווען עס קומט צו דעם געפיהל, וואס ארבייט זיך אויס ביי יענע, וועלכע האבען זוכה געווען איבערצולאפען די ערשטע פידעל און שפילען די הויפט-ראלע פאר א לאנגע צייט. יענע געהט ווייניג אן וואס עס איז געווען אמאל. עס איז שוין אריבער גענוג צייט מען זאל עס קענען פערגעסען און וועגען דעם נישט טראכטען. די געגענווארט און די אונמיטעלבארע פערגאנגענהייט זענען גענוג אנצונעהמען אלס א זיכערע זאך, אז די ווייסע זענען די אויבערשטע פון שטופעל און אלע אנדערע זענען אדער בעשאפען געווארען בלויז צו בעדינען זיי אדער זענען גאר אין גאנצען געקומען אויף דער וועלט דורך א טעות, אין א הויט וואס ווערט דא נישט אנערקענט.

און עס וואלט טאקע געווען שווער צו נעהמען בעווייזען פון אלטע צייטען מיט גאנץ אנדערע בעדינגונגען און אנדערע אומשטענדען, אבער די טעאריע ווערט אויך צוקלאפט דורך ערשיינונגען אין איצטיגער צייט אונטער די מאדערנע בעדינגונגען. יאפאן גיט אן אויסגעצייכענטען ביישפיל דערצו.

יאפאן האט זיך אזוי שטארק א הויב געטון אין די לעצטע פופציג יאהר אז איהר ענטוויקלונג איז געוויס מסוגל ארויסצורופען ביי איהר א רעאקציע אין א פערקעהרטער ריכטונג, ס'הייסט, פונקט אזוי ווי אנדערע טראכטען פון זיך אלס אויסדערוועהלטע, אזוי קען זי אנהויבען טראכטען פון זיך. און דאס וואלט געווען פונקט אזוי גערעכטיג אין איין פאל ווי אין דעם אנדערען, אויב נישט מעהר, ווייל וואס עס האט גענומען ביי די אייראפעאישע פעלקער הונדערטער יאהרען זענען געקומען די געלע יאפאנעזען מיט די קליינע אויגעלעך און האבען עס שנעל איבערגענומען נאך מיט מעהר פרישקייט, אז זיי פערשעהמען שוין זייער רבי'ן.

זייענדיג אוועקגערוקט פון דער גרויסער ציוויליזירטער וועלט אויף א קליינעם שטח לאנד, וואס האלט זיך אין איין טרייסלען און איז אונטערגעווארפען אין גרויסע געפאהרען, האבען זיי דאך, און אפשר דוקא צוליב דעם, ארויסגעוויזען צו זיין פעהיג זיך צו פערשאפען אלע דערגרייכונגען פון די אייראפעאישע פעלקער אין גאר א קורצער צייט, און געטון איז עס געווארען לכתחילה גאר שטיל, געלאסען, מיט געדולד און פארזיכט, אהן גרויסע בעריהמערייען און אהן אויפגעבלאזענע פלענער.

ביים איצטיגען טאג געהט יאפאן איבער א וויכטיגע פארמעלע דעמארקאציאנס-ליניע דורך דעם, וואס דער אלטער מיקאדא, וועלכער האט זיך נאך געהאלטען ביי די אלטע טראדיציעס האט איבערגעלאזט דעם פלאץ פאר דעם יונגען, וועלכער איז שוין אנגעזאפט מיט דעם נייעם אייראפעאישען גייסט און א.ז.ו, ווי ס'איז צו מערקען, גרייט איבערצורייסען מיט דאס אלטע אין אלע בעדייטענדע פראגען וואס וועלען ארויפקומען אויפ'ן טאג-ארדנונג פון דער רעגירונג. די דעמארקאציאנס-ליניע איז אבער מעהר א פארמעלע, ווייל פאקטיש איז שוין יאפאן איבערגעבויט אויף נייע יסודות פאר די לעצטע עטליכע צעהנדיג יאהר.

ארום דער צייט, ווען דער איצטיגער יונגער מיקאדא איז געבוירען געווארען האט שוין יאפאן אויפגערודערט די גאנצע וועלט מיט דעם אונערווארטעטען אויסגאנג פון דער מלחמה מיט רוסלאנד. ביז דאן איז זי געווען קליין און נישטיג אין די אויגען פון דער וועלט און האט אויסגעקוקט אנטקעגען דער גרויסער רוסלאנד ווי א פליג אנטקעגען א לייב. דער וואונדער איז אבער געשעהן און זי איז ארויס די זיגערין. אבער ס'האט בלויז אויסגעקוקט ווי א וואונדער. אין דער אמת'ן איז עס מעהר נישט געווען ווי די אומבעקאנטשאפט מיט די פערהעלטנישען פון די צוויי לענדער. אין דער צייט, ווען איינע, די גרויסע אייראפעאישע איז געבליבען אפגעשטאנען און אפגעלאזען, נישט צוגעגרייט צו די פאדערונגען פון דער צייט, איז די קליינע, די אזיאטישע דוקא געווען פראדוקטיוו און פראגרעסיוו גרייט צו אלע מעגליכע פאדערונגען. דאס האט געעפענט די אויגען פון דער וועלט זיך צו פערטראכטען אויף וואס עס קומט דארט פאר און זייט דעמאלסט האט זיך אלץ מעהר ארויסגעוויזען, אז ס'איז נישט בלויז א צופאל געווען, נאר אז עס שטעהט הינטער דעם קליינעם געלבען פאלק אויף די צוטערענדע אינזלען א שטארקע אויסגעבילדעטע מאכט, פערזעהן מיט אלע מאדערנע מכשירים און פארבערייטונגען.

די ראלע, וואס יאפאן האט געשפילט אין דער וועלט מלחמה איז איינע פון די מערקווירדיגסטע. זי האט נאר געגעבען איהר האנד צו די גרעסטע און שטארקסטע מאכטען. פאקטיש האט זי ווייניג ריזיקירט און אזוי גוט ווי גארנישט פערלוירען. און ארויסגעקומען איז זי ווידער די זיגערין, איינע פון די זיגערס פון דער וועלט, און גענומען א גרויסען חלק אין געווינס. מען קען זאגען, דער איינציגער חלק געווינס, וואס איז עמיצען אנגעקומען פון די זיגערס און דערצו נאך, וואס איז דער עיקר, געקריגט מיט דעם סימבול פון איינע פון די גרעסטע מאכטען אין דעם מאדערנעם פעלקער-קאנצערט, אין דער לאגע פון די פעלקער איז זי די איינציגע נישט-אייראפעאישע מלוכה, וואס זיצט צוזאמען מיט די גרויסע זייט ביי זייט, מיט ענגלאנד און פראנקרייך.

אמעריקא, וואס איז צום היינטיגען טאג זיכער ווי א פעלז, איז ערגסט פערטראכט אויף דער ענטוויקלונג פון יאפאן אלס א מעגליכע געפאהר, ווען עס זאל קומען צו א צוזאמענשטויס. א חוץ דעם אויסערגעוועהנליכען פארטשריט פון יאפאן אויף אלע געביטען פון דער מאדערנער טעכניק, איז זי צווישען די ערשטע פון די פעלקער, וואס איז בעזארגט מיט א שטארקע לופט-ארמעע, פיל שטארקער, ווי מבינים שאצען, אין פערגלייך מיט אמעריקע, די מדינה, וואו דער עראפלאן איז ערפונדען געווארען אין דער צייט, ווען מען האט נאך וועגען יאפאן איבערהויפט נישט געדענקט אלס א בעדייטענדע מלוכה.

נאטירליך, קען מען נאך נישט מיינען, אז יאפאן קען דא ארויסגעשטעלט ווערען אלס א מוסטער און א פערקערפערונג פון אלע מעלות. עס איז אבער גענוג פון דעם איינצוזעהן, אז די ראסען-טעאריע האט נישט קיין שום גרונד און ס'איז לחלוטין נישט ריכטיג צו זאגען, אז דוקא די ווייסע און נאר זיי אליין זענען בערופען פון דער נאטור און זענען פעהיג צו אלע גרויסע דערגרייכונגען אין לעבען. יאפאן האט זיך ארויסגעוויזען צו זיין פעהיגער, פיל פעהיגער ווי א סך פון די ווייסע אויף אלע געביטען.

נישט דער קאליר פון דער הויט איז דער פרוב-שטיין פון דער פעהיגקייט פון מענשען, און געוויס נישט פון פעלקער.

עס איז ווארשיינליך מעהר א פראגע פון א קאמבינאציע פון דעם צייט-גייסט, פון דעם פלאץ און די אומשטענדען. א שארפזיניגער בעאבאכטער וועט זיכער געפינען די שפורען פון דעם זיגעסאויפגאנג איבער די ווייסע אייראפעאישע פעלקער נישט אין דער ווייסקייט פון זייער הויט, נאר אין דער קאמבינאציע פון די אומשטענדען, וואס האבען זיי געבראכט אין א געוויסע צייט אויף א געוויסע פלאץ און האבען סטימולירט געוויסע אנשטרענגונגען.

עהנליכעס דערצו וועט ער אויך געפינען אין דער וואונדערליכער ערשיינונג פון דעם אויפבליה פון דעם צפון-אמעריקאנער רעפובליק, און אפשר אויך עפעס עהנליכעס אין דעם אויפבליה פון יאפאן, וועלכע איז בעזעצט פון אנדערע וועלט-טייל. מען קען פיללייכט זעהן, ווי אזוי עס ציהט זיך א ליניע פון פראגרעס פון דער אמאליגער אזיען איבער גאנץ אייראפא, איבער'ן אטלאנטיק, איבער דער נייער וועלט און נאכהער איבער'ן פאציפיק צוריק צו אזיען.

וואס דער פרוב-שטיין זאל נישט זיין — מיט דער הויט קאליר האט עס ווארשיינליך גארנישט צו טאן.

קינדער פון אמאליגען אשור אין היינטיגען רוסלאנד

די בני אשור זוכען זיך אפ אין פערסיען און קומען קיין מאסקווע.— ווי די היינטיגע יודען העלפען די קינדער פון זייערע אמאליגע שונאים.

פון ד"ר א. מאנין

עס איז א לאנגע צייט אנגענומען געווען, אז איינס פון די סאמע עלטסטע פעלקער אין דער וועלט די בני-אשור, זענען שוין לאנג פערשוואונדען און אפגעמעקט פון דער ערד.

עס איז אבער געקומען די מלחמה און האט אזוי אומגעטרייסעלט די וועלט, האט אזוי טיף אריינגעדרונגען אין אלטע פלאסטען פון די פעלקער, אז עס זענען עפעס אויפגעשטאנען ווי תחית המתים אזעלכע שבטים און פעלקער, וועלכע מ'האט שוין לאנג בערעכענט פאר טויטע, פאר געשטארבענע.

איינע פון די דאזיגע אומות, וואס זענען מיט דער מלחמה אויפגעשטאנען תחית המתים זענען די אשורים.

גענוי איז דאס דאזיגע פעלקעל, וואס צעהלט אינגאנצען 250,000 נפשות אין דער גאנצער וועלט, נאך נישט אויסגעפארשט.

זיי אליין רופען זיך אן אשורים, קינדער פון אשור. געקומען זענען זיי פון מעסאפאטאמיע קיין סיריען, פון דארט האט א טייל פון זיי זיך אריבערגעקליבען אין פערסיע.

אין דער צייט פון דער מלחמה, האבען א סך פון זיי פערלאזט סיריען און זיך געלאזט אין די נייטראלע ערטער, קיין פערסיע און אין די שכנות'דיגע געגענדען פון פערסיע. א גאנץ היבש ביסעל האבען זיך אריבערגעקליבען אין רוסישען טורקעסטאן, קיין כיווע, בוכארא, טאשקענט און האבען אויך דערגרייכט קיין קאווקאז. וואס ווייטער עס איז געגאנגען די מלחמה, אלץ נעהנטער האבען זיך די דאזיגע אשורים גערוקט קיין רוסלאנד און ארום 1917 האבען זיי שוין אנגעשפארט אין מאסקווע, אדעס, קיעוו, און אנדערע שטעדט.

בכלל זענען איצט פערהאן אשורים אין ראטען-פערבאנד א מאן 40,000, פון זיי א מאן 10,000 אין אוקראינע. איבערהויפט האלטען זיי זיך אין די גרעסערע שטעט.

אין דער ערשטער צייט, ווען די מלחמה איז נאך אנגעגאנגען האט מען זיי אנגענומען פאר „גריכען", פאר „ארמענער", כאטש עפעס איז קשה געווען זייער שפראך, זייער אויסזעהן.

אז דאס זענען אשורים איז מען געוואויר געווארען ערשט אין דער צייט פון דער רעוואלוציע.

דאס איז אן עכט-אריענטאלישע פאלק. ס'איז גענוג א קוק צו טאן אויף א זוהן פון אשור, ער זאל אייך באלד דערמאנען די בילדער פון אשורישע בארעליעפען, דערזעלבער פראפיל, דערזעלבער אויסגעשניט, דיזעלבע נאז. בעזונדערס בעמערקט זיך די דאזיגע עהנליכקייט ביי די קינדער.

און אלע זענען זיי ברוינע, מיט שווארצע האר, מיט טונקעלע, גרויסע און עפעס אזעלכע טיפע אויגען, אין וועלכע עס טליעט א מארנער נישט אייראפעאישער פייער.

זיי רעדען אויף א שפראך, וואס איז א געמיש פון אראביש און אלט סיריש. אז מ'הערט זיך שטארק איין, קאן מען כאפען א סך בעקאנטע ווערטער פון תרגום יונתן בן עוזיאל, וואס איז פיל מעהר נעהנטער צו סיריש.

די דאזיגע אשורים זענען זעהר ארים און זעהר אפגעשטאנען. זיי לעבען נאך מיט'ן שטייגער פונ'ם שטאם לעבען, ווי צוריק מיט א סך 100 ער יאהרען.

אין ראטען-פערבאנד פערנעהמען זיי זיך כמעט אלע מיט'ן שוך-פוצען. שיך פוצעריי איז כמעט געווארען ווי זייער מאנאפאל פון די אשורים.

בעת די אשורים האבען זיך נאך אויפגעהאלטען אין רוסיש אזיען, אין טאשקענט א.ז.וו., האט די ראטענמאכט געפרובט קומען זיי צו-הילף מיט בילדונג. קיין לעהרער, וואס זאלען פערשטעהן די שפראך פון די אשורים זענען נישט געווען. דעמאלט האט מען געעפענט העברעאישע שולען פאר די מזרח יודען אין טורקעסטאן און אין אנדערע אזיאטישע געגענדען. האט מען אויך די קינדער פון די אסירישער געשיקט אהין און אז די בני אשור האבען זיך פון דארט אריבערגערוקט ווייטער קיין דאן, אוקראינע, פלעגען אשורישע קינדער, די געוועזענע תלמידים פון די העברעאישע שולען זיך אויספרעגען מיט די יודישע קינדער אין כארקאוו, אדעס, יעקאטערינאסלאוו, קיעוו א.א.וו., ווי אזוי זאגט מען אויף לחם, שמים, א.א.וו.

אבער די עטליכע העברעאישע ווערטער, וואס די קינדער פון אשור האבען זיך אויסגעלערנט, האט זיי ווייניג וואס געהאלפען ארויסצוקריכען פון זייער פינסטערניש.

דעמאלט איז געשטעלט געווארען די פראגע וועגען גרינדען שולען פאר די אשורים אין זייער מוטער-שפראך.

די אשורים זענען זעהר אפגעשטאנען. אלע וואוינען זיי משפחות-ווייז, אין שרעקליכער ענגשאפט און אומ[illegible]קייט. כמעט אלע פרויען זענען ביי זיי געשטופעלטע — פון פאקען. נישט-זעלטען אויך די מענער. א סך פון זיי קרענקען אויף טובערקולאז.

אז מ'געהט אין א זומער-אוונט פערביי א וואוינונג פון אזא משפחה (אין וועלכער עס קאנען געפונען זיך עטליכע פאמיליעס, עטליכע צעהנדליג נפשות) טרעפט מען אויפ'ן טראטואר זעהר אן עקזאטיש בילד פון קליינינקע שווארצע געשטופעלטע פרויען שפינען וואל מיט א האנד-שפינדעל ווי אין די אוראלטע צייטען, ארום זיי זעהר א סך קליינע שווארצע, רוהרעדיגע קינדער מיט פעך-שווארצע, אנגעגאסענע גרויסע אויגען, און א פאר אלטע מענער ביי דער זייט. די מנהגים זייערע זענען פאטריארכאלע. דער פאטער פערקויפט די טאכטער צו זיין חבר פאר א ווייב. אלע מנהגים פון די אמאליגע קדושים ווערען שטרענג אפגעהיט. דער גלח — די אשורים זענען קריסטען — שפילט א קליינע ראלע אין דער חתונה, דא איז די הויפט-ראלע פאר'ן פאטער. די חתונה ווערט געפייערט ווי א „זבח משפחה". מ'קוילעט א קעלבעל, צי א שעפס און מ'הוליעט גאנצע אכט טעג. שכרות איז ווייניג פערשפרייט צווישען זיי.

די רעוואלוציע האט אויף די אשורים אויך געהאט איהר ווירקונג: זיי זענען ארגאניזירט אין פראפעסיאנעל — אלס שוך-פוצער, — און נאציאנאל. לויט דער פראפעסיע געהערען זיי צו די קוסטאר-ארטעלען. לויט דעם נאציאנאלען פרינציפ געהען זיי אריין אין דער ארגאניזאציע פון די „מזרח-פעלקער" אין רוסלאנד. די אשורים נעמען אנטייל אין אלע פאלק-מאניפעסטאציעס אין לאנד (צום ביישפיל אין טאג פון אקטאבער-רעוואלוציע, א.ד.גל.) זיי געהען שטענדיג ארגאניזירט און בראווירען מיט זייערע פאהנען. די מענער האבען שוין אינגאנצען געביטען זייער אויסערליכען אויסזעהן. אפילו די קאווקאזער קליידער, וואס זיי פלעגען צו-ערשט טראגען, בייטען זיי איצט אויף געוועהנליכע, אייראפעאישע. נאר די פרויען האבען נאך פערהיט איינציגע נאציאנאלע דעטאלען אין זייער טואלעט (דאס ציהרונג, קאפטעל א.ד.גל.)

איצט זענען די אשורים ארגאניזירט אויך אין אן אלפערבאנדישען אשורישער אסאסיאציע. דא נישט לאנג האט זיך די דאזיגע ארגאניזאציע געווענדעט צום פארזיצער פון דער פערוואלטונג פון [illegible] הויז פאר די מזרח-פעלקער, בת שמן, פארצונעמען א קולטור-ארבייט צווישען די אשורים אין אלאוקראינישען מאסשטאב. בת-שמן איז געפאהרען קיין כארקאוו, וואו ער האט אויף דער זיצונג פונ'ם צ.ק. פון די נאציאנאלע מינדערהייטען ביים וואוצ"ק רעפערירט וועגען די לאגע פון די אשורים.

דער צ.ק. פון נאצמען האט בעשלאסען צו לייגען מעהר אכט אויף דער ארבייט צווישען די אשורים. דער צ.ק. האט זיך געווענדעט צו די נאצמען-ביוראס אויף די ערטער אנצוהויבען פיהרען א גרויסע קולטור-ארבייט צווישען די אשורים אין זייער שפראך.

דאָס יודישע לעבען אין מי־טעלאַלטערליכען געטאָ

א קאַפּיטעל געשיכטע פון דער יודישער קליידונג

די יודישע קליידונג-מנהגים אין מיטעל-אַלטער זענען געווען זעהר אָפּהענגיג פון די דינים. דאָס בעדעקען דעם קאָפּ וואָס איז אַמאָל געווען נאָר אַ מנהג צווישען די מזרח-פעלקער, איז שפּעטער פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ דין. און די מיטעלאַלטערליכע יודען האָבען זעהר שטרענג אָפּגעהיט, דער דין זאָל דורכגעפיהרט ווערען. אין 12-טען יאָהרהונדערט האָבען די יודען אין פראַנקרייך זיך גאָרנישט נוהג געווען צו בעדעקען דעם קאָפּ בעת'ן דאַווענען, און אין 13-טען יאָהרהונדערט פלעגט מען עולה לתורה זיין מיט אַן אָפּגעדעקטען קאָפּ. ערשט שפּעטער אַהין איז אַריין אין קראַפט דער פערבאָט צו דאַווענען מיט אַן אָפּגעדעקטען קאָפּ, ווייל דאָס איז אַ „גוי'אישע מידה“.

אָבער וויפיל די יודען האָבען זיך אויך נישט געהיט נאָכצומאַכען אין זייער קליידונג די גוים, האָבען זיי דאָך נישט געענדערט זייערע קליידער, ביז די מלוכות האָבען זיי נישט געצוואונגען דאָס צו טון מיט געוואַלד ווייל דער גרונד-פערבאָט, וואָס די רבנים פון מיטעלאַלטער האָבען אַרויסגעגעבען בנוגע קליידונג איז געווען נישט אַזוי, אַז מען זאָל נישט טראָגען קיין זאַך, וואָס די גוים טראָגען, נאָר מען זאָל נישט טראָגען די בגדים, וועלכע די גוים טראָגען אַלס אַ סימן פון זייער גלויבען. דעריבער זעהען מיר, אַז יודען האָבען זיך כמעט קיינמאָל נישט אונטערשיידט פון זייערע שכנים מיט זייערע קליידונג אין די פאַלען, פערשטעהט זיך, ווען מען האָט זיי נישט געצוואונגען זיך אָנצוטון אַנדערש און אויב זיי האָבען זיך יאָ אונטערשיידט, איז די סיבה דערפון געווען זעהר אַן אָפטע איבערוואַנדערונג פון איין אָרט צום אַנדערען און וואָס אין די ערטער פון זייער נייער איינוואַנדערונג האָבען זיי געטראָגען די בגדים פון די ערטער, וועלכע זיי האָבען פערלאָזען, אָדער זייער בעזונדערע צוגעבונדענקייט צו קליידער, וואָס זיי האָבען שוין פון לאַנג אָן געטראָגען. למשל, ווי די רוסישע יודען האָבען געטראָגען דעם „קאַפּאָטאַן“ אַ לאַנגע צייט נאָכדעם ווי ער האָט שוין אויפגעהערט צו זיין דער פּוילישער נאַציאָנאַלער קאָסטיום, אָדער ווי די ענגלישע יודען האָבען זיך נאָך אַ צייט געהאַלטען מיט דער דרייקאַנטיגער היטעל נאָכדעם, ווי די ענגלענדער גופא האָבען שוין לאַנג די מאָדע געוואָרפען.

און נישט נאָר מיט זייערע קליידער האָבען די יודען זיך געזוכט צו פערגלייכען צו זייערע שכנים, נאָר אויך מיט זייער באָרד- און האָר-טראַכט. די יודען פון די מוסולמענישע לענדער האָבען נישט געטראָגען קיין פאות און האָבען דאַגעגען זעהר אָפּגעהיט צו טראָגען לאַנגע בערד. אין צפון-אַפריקע האָבען די יודען זיך בעגנוגענט מיט'ן לאָזען איין האָר אַנשטאָט אַ פאה. אין די קריסטליכע לענדער ווידער איז געווען אַ מנהג צווישען יודען זיך צו שניידען די בערד, בעזונדערס אין איטאַליען, וואו דער גרעסטער טייל יודען זענען אַרומגעגאַנגען מיט ראַזירטע בערד. אין איטאַליען פלעגען די יודען אָפּשערען ביי זייערע קינדער די האָר, איבערלאָזענדיג איינציגע לאָקען אין מיטען קאָפּ, אַזוי ווי אַלע איטאַליענישע קינדער זענען געגאַנגען. אין 18-טען יאָהרהונדערט האָבען די יודישע מאַנסלייט אויך געפודערט זייערע האָר, ווי עס האָט זיך געפיהרט אין גאַנץ אייראָפּאַ און אין די מזרח-לענדער האָבען די יודישע פרויען געפאַרבט זייערע ברעמען מיט בלאָ און די שפּיץ-פינגער — מיט רויטע פאַרבען. זייערע ציצית האָבען די יודען געטראָגען פערבעהאַלטען, מען זאָל נישט זעהן, אויך אין תעניתים זענען זיי קיינמאָל נישט געגאַנגען באָרוועס איבער'ן גאַס. און אין שפּאַניען האָבען געלערנטע יודען געטראָגען די „קאַפּע“, וואָס איז אייגענטליך געווען אַ ספּעציעלער מלבוש פאַר שפּאַנישע גלחים. אייניגע רבנים האָבען אפילו פערבאָטען צו טראָגען די קאַפּע, אָבער די יעניגע, וועלכע האָבען געטראָגען דעם בגד, האָבען זיך שטאַרק געשטעלט נעגען דעם. אין די מוסולמענישע לענדער זענען אויך אָפט אַרויסגעקומען חילוקי-דעות, אויב יודען מעגען טראָגען די גרינע טורבאַנען פון מאַהמעדאַנער, אָדער נישט. אָבער די געזעצען פון די מלוכות האָבען געמאַכט אַ סוף צו די אַלע וכוחים. ווייל די קריסטליכע און מוסולמענישע געזעצגעבער האָבען אין גיכען פערווערט יודען צו טראָגען הן די קאַפּעס, הן די טורבאַנען.

די הערשענדיגע פאַרב אין די קליידער פון די מיטעלאַלטערליכע יודען איז געווען די שוואַרצע, ווייל דאָס איז די פאַרב פון טרויער און הכנעה, אָבער נאָר אין די מזרח-לענדער, וואו די שוואַרצע פאַרב איז פערהאַסט, האָבען יודען זיך אָפּגעהאַלטען פון טראָגען שוואַרצע קליידער, ביז די מלוכה-געזעצען האָבען זיי נישט געצוואונגען דערצו.

די רבנים און פרנסים האָבען זיך מיט זייערע קליידער נישט אונטערשיידט פון דער איבעריגער קהלה, אַלע זענען געגאַנגען גלייך, און נאָר אויף שבת האָט יעדער יוד זיך געמיהט צו האָבען אַן אַנדער בגד, און די אָרימע-לייט, וואָס האָבען נישט געקאָנט דערלאַנגען צו אַן אַנדער בגד, האָבען לכל-הפחות געמאַכט וועלכע נישט איז צודערונגען אין זייערע וואָכעדיגע קליידער. די דייטשע יודען פלעגען בעת'ן דאַווענען אָנטון אַ ספּעציעלען הוט, ווען זיי פלעגען אפילו דאַווענען אין דער היים, און אין 13-טען יאָהרהונדערט האָט מען אָנגעטון ספּעציעלע בגדים בעת מען האָט געלערנט תורה.

קמיעות האָבען שטענדיג געדינט פאַר צירונג ביי די יודען פון די מזרח-לענדער, ווי עס איז שוין דער מנהג ביי אַלע מזרח-מענשען, אָבער אין אייראָפּאַ איז דאָס נישט געווען פערשפּרייט. נאָר „שיר המעלות“ איז געווען איינגעפיהרט אויסצוהענגען אין שטוב פון אַ קימפּעטאָרין.

אין אייניגע לענדער, בעזונדערס אין איטאַליען, איז צווישען יודען געווען זעהר פערשפּרייט דער מנהג זיך צו פוצען און נאָך אַריבערצושטייגען אין עלעגאַנץ און מאָדע די איינוואוינער פון די לענדער. און דאָס האָט זיי אָפּגעקאָסט גרויסע געלדער. די רבנים און מוסר-זאָגער האָבען דעריבער זיך געבעטען ביים עולם און געטענה'ט מיט גוטען און מיט בייזען, מען זאָל וואַרפען די מאָדעס און זיך אָנטון אין פּשוט'ע בגדים. מען האָט בעשריגען געוואַלד אויף דעם, וואָס די יודישע יונגעלייט אין איטאַליען זענען אַרומגעגאַנגען אין קורצע בגדים און זייערע פיס זענען געווען אָפען ביז די לענדען צו, אָבער דער קאַמף נעגען דעם האָט קנאַפּ וואָס געהאָלפען, און די רייכקייט פון די יודישע קליידער האָט זעהר אָפט אַרויסגערופען קנאה ביי די קריסטען. די ענגלישע כראָניקער שרייבען, אַז די יודישע נטיה זיך צו פוצען און צו בעווייזען פאַר אַלעמען זייער רייכקייט האָט מעהרערע מאָל גורם געווען דערצו, אַז קריסטען זענען בעפאַלען די געטאָס און גערויבט און געמאָרדעט, און די שטרענגע געזעצען פון די רעגירונגען קעגען יודען זענען אויך אָפּטמאָל אַרויסגערופען געוואָרען דורך דער דאָזיגער מידה.

נאָר אין איטאַליען, האָבען יודען נישט געליטען פון דער קריסטליכער קנאה ווייל אין איטאַליען איז אין מיטעלאַלטער בכלל געווען דער קוואַל פון פערשווענדערישקייט און די קריסטען האָבען זיך דאָרטען אויך ממש געטרונקען אין ים פון פערשווענדערישקייט. די איטאַליענישע מלכים האָבען אָפט אַרויסגעגעבען געזעצען נעגען דער פערשווענדערישקייט, און אויך די יודישע פיהרער האָבען מיט אַ שאַרפער האַנד געקעמפט נעגען דעם, און צייט צו צייט פלעגען זיך בעווייזען תקנות, וואָס פלעגען אָנווייזען מיט אַלע אַ טים, וואָס מען טאָר און וואָס מען טאָר נישט, וואָס פאַר אַ פאַרב די קליידער מוזען זיין, ווי ברייט די שאַלען פון די פרויען מוזען זיין און וויפיל שפּיצען און יובעלן — אמת'ע און געפעלשטע — זיי מעגען טראָגען, און נאָך אַזעלכע איינצעלהייטען. און עס זענען אפילו בעשטימט געוואָרען שטראָפען פאַר עובר זיין אויף די תקנות: אויב דאָס איז אַ מאַנסביל, וועט ער מעהר נישט אויפגערופען ווערען צו דער תורה, און אויב דאָס איז אַ פרוי — וועט מען איינמאָל אין חודש אויסרופען אין שול איהר נאָמען און דאָס וועט זיך ציהען אַזוי לאַנג, ביז זי וועט זיך אונטערגעבען און פערשפּרעכען מעהר נישט עובר צו זיין אויף די תקנות, אָבער דאָס האָט אַלץ נישט געהאָלפען, און די פרויען האָבען שוין געפונען מיטלען, ווי אַריבערצוגעהן די תקנות.

אָבער אין אָנהויב פון 13 טען יאָהרהונדערט האָט זיך פאַר די אייראָפּעאישע יודען אָנגעהויבען אַ נייע עפּאָכע — אַן עפּאָכע פון דערנידערונג און בזיונות. און אין יאָהר 1215 האָט די קריסטליכע קירך בעשלאָסען צו מאַכען אַן אונטערשייד צווישען יודען און קריסטען דורך אַ בעזונדערען צייכען, וואָס יודען וועלען מוזען טראָגען אויף זייער אויבערשטען בגד. דער פּויפּסט אינאָצענס דער דריטער האָט דערקלערט אַז דער יודישער סימן איז געמאַכט געוואָרען צוליב דעם, כדי צו פערהיטען די קריסטען זיך נישט מתחתן צו זיין מיט יודען, אָבער די דערקלערונג איז, ווי עס שיינט, נאָר געווען צוליב אַ אויסרייד, און דאָס איז נישט די אמת'ע סיבה פון דעם, וואָס ס'איז ערפונדען געוואָרען דער דאָזיגער גרויזאַמער „שאַנד-רינגעלע“.

דער שאַנד-סימן האָט אין דעם גרעסטען טייל לענדער געהאַט די פאָרם פון אַ געלען קרייז. אין ענגלאַנד איז דער סימן געווען טירקיז.

מאַנסלייט האָבען געטראָגען דעם צייכען אויף דער ברוסט פון זייער מאַנטעל. און פרויען האָבען געטראָגען צוויי בלאָהע בענדער אויף זייער שלייער אָדער זייער מאַנטעל. אין קרעטאַ איז דער צייכען געווען אָנגעבראַכט אויף יעדער יודישער טיר. אין דייטשלאַנד און עסטרייך זענען די יודען נאָך געצוואונגען געווען צו טראָגען אַ ספּעציעלע הויכע שפּיציגע הוט, וועלכע האָט זיך גערופען „יודענהוט“. די פאַרב פון דער הוט איז געווען רויט. אין ר:ן 17,3 האָט פרידריך-ווילהעלם געענדערט איהר פאַרב אויף גרין.

די מאַכט אין די לענדער האָט זעהר שטרענג אויפגעפּאַסט, אַז יודען זאָלען טראָגען דעם צייכען. יעדער, וועד עס האָט אָנגעוויזען אַ יודען, וואָס איז אַרויסגעגאַנגען אין גאַס אָהן דעם צייכען, האָט אַלס בעלוינונג בעקומען דעם בגד, אין'ם וועלכען דער גע-מסר'טער יוד האָט געהאַט די העזה אַרויסצוגעהן אָהן דעם שאַנד-רינג. דער פראַנצויזישער קעניג פיליפּ דער שעהנער האָט געמאַכט אַ נייעם קוואַל פון הכנסה פאַר דער רעגירונג: יעדער יוד האָט געמוזט אַליין קויפען דעם שאַנד-סימן און בעצאָהלען דערפאַר גוט געלד אין דער מלוכה-קאַסע.

ד"ר ל. מאַרניק.

די שפּראַך פון הענד און פיס

פעליעטאָן — פון לעבעדיגען

אַ פּראָפעסאָר, ס'פערשטעהט זיך פון טשיקאַגאָ, האָט לעצטע וואָך געזאָגט: „מענשען דאַרפען רעדען נ י ש ט מיט'ן מויל, נאָר מיט די הענד און פיס.“

האָב איך נישט פיל געטראַכט און געזאָגט: ליבער פּראָפעסאָר, דו ביזט טאַקע גערעכט! מענשען דאַרפען טאַקע רעדען נאָר מיט די הענד און פיס!

טאַקע, טאַקע דאָס וואָלט געווען אַ טייערע זאַך...

ראשית, אַ נ ד ע ר ש... ווייל מיט'ן מויל, צונג און ליפּען איז שוין מיאוס געוואָרען רעדען.. דערעסען... שוין טויזענדער יאָהרען, אַז מענשען רעדען מיט די דאָזיגע כלים. און וואָס? — גאָרנישט... מען פּלאַפּלט, מען שרייט, מען מאַכט אַ טומל... מען פערדערט זיך און יענעם...

מעגליך, אַז ווען מענשען וואָלטען גערעדט נאַטירליך מיט די הענד און פיס — וואָלט די וועלט עפּעס דערגרייכט.

אויב נישט אידעאַליסטיש, כאָטש אין שטילקייט.

עס וואָלט געווען אַ שטילע וועלט, אָהן טומעל, אָהן געפּילדער, אָהן גאָרגעל-רייסעריי און ציינ-קריצעניש..

רעדען מיט די הענד און פיס — וואָלט געווען פּראָגרעס. אַ גאַנצע פאָרווערטס, אַ רוק זיך פאָראויס...

ווען מענשען רעדען בלויז מיט די הענד און פיס וואָלט דאָס מויל געוואַקסען צו פון איין אַרבייט: ק יי ע ן...

און אין די רעסטאָראַנען וואָלט געווען שטיל...

מען וואָלט געקאָנט אָפּעסען רוהיג...

און עס וואָלט געווען אַ סך עסטעטישער אויך אין דרך-ארץ'דיגער, ווייל אַ סך מענשען רעדען און שפּריצען אויף אין פּנים אַריין.

רעדען מיט הענד און פיס האָט שוין דערפאַר איין גרויסע מעלה! עס שפּריצט נישט...

און אַז דער טשיקאַגאָ'ער פּראָפעסאָר איז נישט אויסען-וועג, קאָן מען בעווייזען, אַז צוויי פעלקער, לכל-הפחות, רעדען שוין מיט די הענד: יודען און איטאַליענער און עס שאַדט זיי גאָר נישט... זיי פיהלען זיך גאַנץ גוט.. און וואָס וואָלט געווען, ווען די איבעריגע פעלקער פון דער וועלט טון זיי נאָך?

יודען און איטאַליענער רעדען מיט די הענד, און דערפאַר זענען זיי ביידע גרויס: יודען אין גייסט און איטאַליענער אין דער קונסט...

יאָ, יאָ, דער פּראָפעסאָר איז גערעכט. די טבע פון מענשען איז צו רעדען מיט די הענד און פיס

דאָס איז זייער אור-נאַטור...

דער ערשטער מענש האָט נישט געוואוסט פון מויל-העלדישקייט, פון צונג-פּלאַפּלעריי. זיין האַנט האָט גערעדט..

און דערפאַר, הפנים, זענען אַמאָל, אַמאָל מענשען געווען שטאַרקער און געזונטער.

ווייל מיט די הענד קען מען מעהר דערגרייכען ווי מיט'ן מויל...

אַ בעווייז אַלע פּרייז-באָקסער פון דעמפּסי ביז טאַני.

און אַ בעווייז, אַז רעדען מיט הענד און פיס איז אונזער אמת'ע רייד און נישט מיט'ן מויל, איז דאָס, וואָס אין די פיינסטע מאָמענטען, אין די הייליגסטע רעדען מענשען דוקא נאָר מיט די הענד און פיס..

אַ מענש איז פערליבט אין אַ פרוי,— איז ווי רעדט ער? מיט די הענד און מיט די פיס! דעם לשון, פערליערט ער דאַן.. און דאַרף ער זיך ערקלערען אין ליבע, איז דינט איהם נישט דער מויל, נאָר ער פאַלט אויף די פיס און שטרעקט אויס די הענד..

און דאָס מיינט: ג ע ר ע ד ט... און מערקווירדיג אָט דעם שטומען לשון פערשטעהען פרויען אַמקלאָהרסטען...

און אָפט פּאַסירט, אַז יונגע מענשען צורעדען זיך אַזוי מיט די הענט, אַז אַ פרוי מוז זיי אָפּשטעלען מיט אַ פּאַטש און פון דעם שטאַמט דאָס ווערטעל:

— יונגער מאַן, אָהן הענד ביטע!..

און אַז מענשען קענען זיך דורכרעדען אויך מיט די פיס, ווייסט איהר מן הסתם אַליין פון אייגענער ערפאַהרונג...

ווען איהר זיצט אין אַ געזעלשאַפט, ביי אַ טיש, און אַ פרוי געפעלט אייך, זעהר און זעהר. און דער פרוי'ס מאַן איז אויך דערביי, איז וואָס פאַר אַ לשון געברויכט איהר דאַן?

— די פוס-שפּראַך!

איהר רעדט אונטער'ן טיש, שטיל און איינדרוקספול און זי ענטפערט אייך מיט אַ שעהן געטאַקט פיסעל...

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Majá 16, Tel. 11-24
צוריקגעקעהרט.
אינערליכע- און קינדער-קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 6—7, זונטאָג פון 3—4.

און מערקווירדיג, איהר פערשטעהט זיך ביידע דאַן זעהר גוט...

דאָס איינדרוקספולסטע לשון אין דער וועלט איז דאָס לשון פון די פיס אונטער אַ טיש!..

און ווען איך פער'חלום זיך וועגען אַ שענערער און פיינערער וועלט, דערהויפּט אַ שטילערער וועלט, זעה איך זי נאָר אַלס וועלט אָהן לשון.

אַ שטומע וועלט אָהן מויל-געברויך, אָהן צונג-גימנאַסטיק און ליפּען-פּרעפּלעריי...

איך זעה זי דאַן אַלס וועלט, וואָס שפּרעכט נאָר מיט די הענד און פיס.

אָט דאָס וועט זיין אַ טייערע וועלט! הענד וועלען זיך בעגעגענען, אַ דריק טון און זיך פערשטעהן.

אַ קליין פיסעל פון אַ יונג-פרוי וועט אין אַ שעהן שיכעל — אַ ווינק טון צו אייך און אייך וועט זיין קלאָהר איהר שפּראַך.

א בעשטיוועלטען פוס פון אַ מאַנספערשוין וועט שטרענג אַ טופּע טון צו אייך און איהר וועט בעגנעהמען דאָס לשון..

אַ האַנד וועט אַ סאַך טון אין דער לופט — און איהר וועט קורץ און שאַרף ענטפערען ...

עס וועט זיין אַ וועלט פון דעם קורצסטען שטילסטען לשון.

און אין אַ וועלט פון ראַדיאָ, אויטאָמאָבילען, אייזענבאַהן בראַזגעריי און פאַבריקען-פייף, וואָלט עס געווען אַן אָפּרוה, ממש אַ דערלייכטערונג, וואָס כאָטש מענשען האָבען אַ שטיל לשון, און זיי בראַזגען נישט מעהר מיט די ציינגער און טומלען נישט מיט די מיילער...

אמאל איז געווען א מעשה, א זעהר טרויעריגע און א זעהר שעהנע

וועגען א משומדת, וואס האט געוואָלט ווערען צוריק א יודיש קינד, און איז געווען געצוואונגען איהר גאנץ לעבען צו פערברענגען אין קלויסטער

איבערדערצעהלט פון יוכר.

.... און אין שטעטעל האבען די קלויסטער-גלאָקען געקלונגען און געקלונגען.

עס איז געווען א גרויסער טאג — מען האט אפגעשמד'ט א יודישע טאכטער...

דער גלח האט די שמד דורכגעפיהרט מיט גרויס פאראד.

פון דער סביבה זענען געקומען הונדערטער גלחים צו דעם פייערליכען אקט. מרים'ען האט מען אויסגעפוצט ווי א כלה און זי בעהאנגען מיט גאלד און זילבער. א פראצעסיע מיט הייליגע בילדער איז בעמאכט געוואָרען לכבוד דעם טאג, מוזיק האט געשפילט, די גלאָקען פון אלע קירכען אין די ארומיגע דערפער האבען שעה'נווייז געקלונגען און אין די גאסען, וועלכע די משומדת האט בעדארפט דורכגעהן, זענען געשטאנען טויזענדער מענשען.

פאר די יודען פון שטעטעל איז דער טאג געווען א תשעה באב. אלע קראמען זענען געווען געשלאָסען און קיין שום דערוואקסענער האט זיך דעם גאנצען טאג נישט געוויזען אין גאס. בלויז די קינדער האבען זיך נישט געקענט איינהאלטען און געוואָלט נאכאמאל זעהן די משומדת.

מרים איז געפיהרט געוואָרען מיט גרויס פאראד. זי האט די גאנצע לעצטע נאכט ביטער געוויינט און אויף זיך געבעטען דעם טויט; אבער אינדערפריה, ווען עס זענען געקומען די מאנאשקעס זי אויספוצען, האט זי געמוזט מאכען א פריינדליך פנים און זיי דערצעהלען, ווי גליקליך זי איז צו דער לעבען דעם הייליגען טאג.

אין דער קירך זענען זיך צוזאמענגעקומען פיל געסט, דערונטער אלע טשינאווניקעס און די אפיצערען. פון דער סביבה זענען געקומען פריצים און פריצות און מרים האט בעקומען א סך מתנות.

ביי דער שמד האט זי בעקומען דעם נאמען מאריא יעקאטערינא און האט דערמיט איבערגעריסען דעם לעצטען פאדים, וואס האט זי נאך געהאלטען צוגעבונדען צו איהר פיהערדיגען פאלק.

אין דער זעלבער צייט, ווען די קריסטליכע בעפעלקערונג האט גיהוליעט און געשיכור'ט, איז אין הויז פון אפרים לייבאָוויטש, איהר פאטער, פארגעקומען א יאמערליך געוויין, ווי נאך א טויטען. עס האט געוויינט דער אומגליקליכער פאטער פון דער משומדת, עס האט געוויינט די שטיפמוטער, וואס האט זיך געפיהלט שולדיג אין דעם אומגליק און אין דער בושה, עס האבען געוויינט די ברידער און שוועסטער פון מרים.

און ווען די גלאָקען פון דער קירך האבען אנגעהויבען צו קלינגען אויף דעם העכסטען קול און עס איז געווען א סימן, אז אט איז דער שמד פארגעקומען, האט זיך א שרעקליכע קללה ארויסגעריסען פון אפרים לייבאָוויטש'עס מויל: זאל די משומדת קיינמאל אין לעבען נישט געפינען קיין רוהיגע מינוט, זאל זי געטריבען ווערען ווי פון ווילדע רוחות און זי זאל יעדען טאג פערשעלטען איהר לעבען!

דערנאך האט אפרים געריסען קריעה, אויסגעטאן די שיך און זיך געזעצט שבעה...

* * *

ווער איז געווען מרים?

אפרים לייבאָוויטש'עס א טאכטער איז זי געווען. צו שמד איז זי געקומען דורך איהר שטיפמאמע, וועלכע האט איהר דערעקט די יאָהרען. און איינמאל, ווען אג'אָפיציר האט זי בעגעגענט און זיך פערליבט אין איהר, און די שטיפמאמע האט איהר קיין רוה נישט געגעבען, האט זי זיך געלאָזט ארויסגנב'ענען אונמיטען נאכט און מען האט זי אוועקגעשלעפט אין קלויסטער צום גלח.

און באלד אין דעם ערשטען טאג, ווען מען האט זי אנגעהויבען צוצוגרייטען צו שמד, האט מרים חרטה געהאט, אבער עס איז געווען צו שפעט...

פון א רוסישען קלויסטער געהט מען נישט צוריק...

* * *

די משומדת האט גאר באלד דערקענט, אז דאס שווערע הארץ, וואס זי האט געהאט אין דעם טאג פון דער שמד, איז נישט געווען אומזיסט.

אין דערזעלבער צייט, ווען די איינגעלאדענע געסט האבען בעהוליעט, איז זי געזעסען אין געהאקטע וואונדען און איהר הארץ האט איהר געזאגט, אז זי האט זיך נישט וואס צו פרעהען. זי האט געמוזט מאכען א פרעהליך פנים און זיך פרעהען מיט די פיל מתנות, וואס זי האט בעקומען, אבער אמליבסטען וואָלט זי איבערגעלאָזט די גאנצע חבריה שיכורים און זיך בעהאלטען אין א ווינקעלע און אויסגעוויינט.

עטליכע טעג נאך דער שמד איז געקומען איהר חתן און דערצעהלט א נייע בשורה: דער רעגימענט, צו וועלכער ער געהערט, ווערט פערזעצט ערגיץ ווייט אין טיף רוסלאנד און ער מוז זי איבערלאָזען אליין נאך פאר דער חתונה.

מאריא יעקאטערינא האט ביטער געוויינט אויף איהר גורל. איננאנצען האט זי צוליב איהם פערלאָזט איהר פאטער'ס הויז און איצט לאָזט ער זי גאר איבער. וואס וועט מיט איהר געשעהן, אז קיין געלד האט זי נישט און צו איהרע עלטערען קאן זי אויך נישט צוריקקומען?

ער האט זי געטרייסט און געשוואוירען, אז וויבאלד ער וועט זיין אויף אנ'ארט און זיך אביסעל איינארדנען, וועט ער זי נעמען צו זיך. ער האט איהר אויך איבערגעלאָזט א ביסעל געלד און צוגעזאָגט באלד ווייטער צו שיקען.

זי האט געוואָרט אומזיסט. עס איז געווען אין קול ואין עונה. ער איז אוועק און נישט געלאָזט אפילו הערען פון זיך.

ערשט ווען זי האט איהם מודיע געווען, אז זי פערקויפט איהרע לעצטע זאכען און קומט צו איהם צו פאהרען, האט ער געענטפערט, אז זי זאל עס נישט וואגען צו טון, ווייל ער האט זיך נאך נישט איינגעארדנעט און ער וועט זי אפילו נישט לאָזען איבער זיין טיר. געלד קאן ער איהר נישט שיקען. אויב זי האט נישט פון וואס צו לעבען, זאל זי געהן צו איהר רייכען טאטען, נאך וועלכען זי פלעגט אזויפיל וויינען...

דאס האט זי שוין מעהר נישט געקאנט אריבערטראגען און בעשלאָסען צו פערקויפען די מתנות, וואס זי האט בעקומען ביי דער שמד, און צו פאהרען צו איהר חתן. זי האט גוט געוואוסט, אז זי וועט ביי איהם קיין האניג נישט לעקען. ער האט איהר דאך די גאנצע צייט אפילו קיין ווארט נישט געשריבען. אבער עס איהר שוין געווען ליבער צו ווערען געפלאגט ביי איהר מאן, ווי ביי פרעמדע. ער איז דאך אנ'אָפיציר און זי האט זיך פון זיינעטוועגען גע'שמד'ט — ער וועט זי שוין מוזען היירעטען.

מיט גרויס מיה האט זי זיך בעשלעפט די פיל טויזענדער ווערסט, ביז זי האט איהם געטראָפען. אויף דעם וועג איז איהר דאס לעצטע געלד אויסגעגאנגען און זי האט געמוזט פערקויפען פון זיך די קליידער, כדי צו קאָנען דערגרייכען איהר ציל.

ענדליך האט זי איהם געטראָפען.

קיין פריינדליכען קבלת פנים האט זי נישט געהאט. ער האט איהר אפען געזאָגט, אז אויב זי וועט איהם צווינגען מיט איהר חתונה צו האבען, וועט זי ביי איהם האבען אפגעשניטענע יאָהרען.

נאר זי האט דאך קיין אנדער ברירה נישט געהאט. ווי אזוי עס זאל נישט זיין, וועניגסטענס וועט זי זיין ביי איהר מאן.

אין דער היים האט מען אָן דער משומדת איננאנצען פערגעסען. איהרע שוועסטער האבען חתונה געהאט און געלעבט פאר זיך. דער פאטער מיט דער שטיפמאמע זענען געבליבען אליין. נאר זעלטען האבען זיי צווישען זיך גערעדט וועגען דער משומדת. אפרים לייבאָוויטש האט געוואוסט, ווי שלעכט זי האט געטראָפען און האט אויף איהר געהאט רחמנות. עס האט איהם באנג געטון, וואס ער האט זי אזוי פערשאָלטען, אבער ער האט איהר נישט געקאנט העלפען. זיין קינד איז זי נישט מעהר און ווען ער זאל אפילו וועלען, קאן ער זי נישט מעהר נעמען צו זיך, ווייל לויט די רוסישע געזעצען טאָר זי נישט ווידער ווערען א יודיש קינד.

* * *

רבקה, די שוועסטער פון דער משומדת, האט שוין לאנג חתונה געהאט. זי האט שוין געהאט עטליכע קינדער, געלעבט צופרידען און גליקליך מיט איהר מאן.

זי האט געפיהרט א קראם און פלעגט כמעט דעם גאנצען טאג זיצען דארט און בעדינען די קונים, בשעת ווען איהר מאן פלעגט ארומגעהן אין שטעטעל און פיהרען בעזונדערע לופט-געשעפטען.

זיצענדיג איינמאל אין קלייט און וויגענדיג איהר קליין קינד, עפענט זיך די טיר און עס קומט אריין אנ'ארמע פרוי, אפגעריסען און אפגעמאטערט, פיהרענדיג א זעקס-יעהריג יונגעל ביי דער האנד.

די פרעמדע פרוי וויל א שטיקעל זייף קויפען. רבקה גיט עס איהר און נעמט ביי איהר דאס געלד. די פרעמדע פרוי בלייבט אבער נאך שטעהן א צייט און ווען רבקה פרעגט זי, צי וויל זי נאך עפעס, פאלט יענע אנידער חלשות.

רבקה בעמיהט זיך ארום דער פרעמדער, פיהרט זי אריין אין איהר וואוינונג און הייסט זיך איה אביסעל אויסרוהען. דערנאך לויפט זי צוריק אין קראם, און ווען איהר מאן קומט, לאזט זי איהם דאָ'רט איבער און איילט א היים, זעהן וואס די פרעמדע פרוי טוט.

די פרעמדע האט זיך דערוויל אביסעל ערהאָלט, אבער זי זאגט גארנישט, און בעט זי נאך לאזען אביסעל אפרוהען. דערנאך וועט זי געהן ווייטער איהר וועג.

ווער קאן בעשרייבען די יללה אין הויז, ווען רבקה האט מיט עטליכע שעה שפעטער דערקענט אין דער פרעמדער פרוי איהר שוועסטער, די משומדת? ווער קאן בעשרייבען דאס געוויין פון די צוויי פרויען, ווען זיי זענען זיך געפאלען אין די ארעמס? וואלט מען די טרעהרען-טראפענס, וואס זענען דאן פערגאסען געוואָרען, צוזאמענגענומען, — וואלט פון זיי א טייכעל געוואָרען..

אבער העלפען איהר שוועסטער קאן רבקה נישט, וואלט די משומדת צוריק ווערען א יודיש קינד, וואלט מען זי געקאנט פערזאָרגען. דער טאטע איז אלט און רייך, אבער א טאכטער א קריסטין וועט ער נישט מקרב זיין, — און ס'איז בעסער, אז מען זאל איהם גאר נישט דערצעהלען וועגען איהר צוריקקומען.

רבקה שרייבט צו איהרע ברידער און צו איהרע שוועסטער. זיי קומען אלע צוזאמען און נאך א בעראטונג ווערט בעשלאָסען, אז די משומדת זאל זיך ביי איהר פאטער נישט ווייזען און קיינער אין שטעטעל זאל נישט וויסען, אז זי איז צוריקגעקומען. סיי ווי סיי זעהט זי אויס אזוי אלט און פערמאטערט, אז קיין שום מענש וואלט זי נישט דערקענט.

די ברידער און שוועסטער האבען צוזאמענגעלייגט אביסעל געלד און פאר דער משומדת געקויפט א געשעפט, פון וועלכען זי זאל קאָנען ציהען פרנסה.

(סוף זונטאג).

יום-טוב, חגא און דאס יודישע קינד

דיסקוסיע ארום דעם ארטיקעל פון מ. בראדערזאָן „צו שמד און — צו גאָרנישט“.

די דיסקוסיע ארום דעם ארטיקעל פון משה בראָדערזאָן מכח דער בעציהונג צו יודישע און אלגעמיינע יום-טובים האט געפונען א שטארקען אפקלאנג ביי אונזערע לעזער. א חוץ די ארטיקלען, וואס זענען שוין ביז איצט געדרוקט געווען ביי אונז אין צייטונג וועגען דער פראגע, האבען מיר נאך אין פארטפעל א גאנצע רייה אנדערע ארטיקלען. נישט וועלענדיג צו לאנג פערציהען די דיסקוסיע, אויך כדי די מיינונגען זאלען זיך נישט איבערחזר'ן וועלען מיר ווייטער געבען אויסצוגען פון די ארטיקלען, וואס שפיגלען אפ די הויפט-געדאנקען פון די מחברים.

די רעדאקציע.

מאיר הערצבערג שרייבט:

ה' בראָדערזאָן האט אין זיין ארטיקעל „צו שמד און צו גאָרנישט“ בעריהרט די פראגע „וואו נעהמט מען יום-טובים פאר די יודישע קינדער“? און עס שטעלט זיך די פראגע, אויף וועמענס אדרעס פרעגט ער דאס? אויב פאר די רעליגיעזע יודישע קינדער האט אייך שוין ריכטיג געענטפערט דער ה' שלעזינגער. אויב פאר די „נאציאנאלע יודישע קינדער“, האט פאר זיי ריכטיג אנגעוויזען דער ה' זינגער דאס דער „ל"ג בעומר“ איז א גאנץ שיינער קינדער יום טוב, און איך וואלט נאך צוגעגעבען דאס אויך „חמשה עשר בשבט“ איז א גאנץ שיינער יום-טוב פאר די קינדער, נאר אויב ה' בראָדערזאָן מיינט צו פרעגען אויף דעם אדרעס פון דעם „יודיש-סאציאליסטישען קינד“, איז עס נישט קיין פראגע בלויז פאר דעם קינד, נאר אויך פאר דעם דערוואקסענעם מאסען מענש.

וואו נעהמט מען יום-טובים? יא, איהר וועט איהם געבען צו פערשטיין, אז דער סאציאליזם איז גוט. ער וועט עס אייך נאכזאגען און דאך וועט ער זיך נישט אונטערוואַרפען, ווייל דער „יום טוב“ וועט איהם פעהלען, ווייל עס וועט איהם פעהלען דאס טראדיציאָנעלע, דעריבער וואלט פאר דעם סאציאליזם געווען אמבעסטען ווען מען וואלט איהם געמאכט פאר א רעליגיע, סאציאליזם איז גאט, די בעפעלען פון סאציאליזם זענען רעליגיע, און טראַדיציאָנעלע סאציאליסטישע יום טובים זאלען זיין די יום-טובים פון דער מאסע. — אויך היינט איז דער „מאסען-מענש“ נישט בעוואוינט צו לעבען אָן א גאט, און אָן א רעליגיע.

יא, איך זעה ווי איהר לאכט, איך א קריטיקער פון דעם גרויסען געניאלען טעאָרעטיקער קארל מארקס. יא, איהר האט רעכט, אויב נישט קיין קריטיק, א ז על כל פנים א „ילמדנו רבינו“.. יא ה' בראָדערזאָן, וואו נעהמט מען יום-טובים פאר דעם מאסען מענשען, וועלכע וואלט זיך גערן אונטערגעוואָרפען דעם סאציאליזם, ווען דער סאציאליזם וואלט איהם געגעבען א „גאט“ „רעליגיע“ און „טראדיציאָנעלע-סאציאליסטישע יום-טובים“!

אברהם זילבערבערג שרייבט:

די פראגע, וואס יודישע קינדער זענען מקנא די קריסטליכע קינדער אין זייערע יום-טובים, איז נישט קיין אפגעריסענער פאקט אין יודישען לעבען. מיר זענען שטענדיג עובר אויף דעם לא תחמוד. פונקט אזוי נעהמט א יודישער פאבריקאנט נישט אָן קיין יודישע ארבייטער, נאר קריסטליכע.

די קינדער-ערציהונג ליגט אין די הענד פון דער מוטער, וואס וויל אויך אלץ נאכמאכען אנדערע און היט נישט אפ די אייגענע יודישע הערליכע טראדיציעס.

א פא-ער שרייבט:

איידער נאכצומאכען די רעליגיעזע צערעמאָניעס פון פרעמדע, איז שוין בעסער פון אייגענע. דאס גלויבען מוז האבען טראדיציע, מנהגים. טראדיציעס, וואס פערשטארקען די רעליגיעזע געפיהלען זענען נישט געגען מענשליכען געוויסען, מעג עס זיין אפילו אנ'אינטעליגענט אדער א האלב-אינטעליגענט. דעם קינד געפעלט, וואס עס זעהט ביים שכן, אדער א קינד דארף מען נישט אלץ נאכגעבען. דער, וואס האט ליב זיין קינד, דארף עס אויך שטראָפען.

י. פירשט שרייבט:

שולדיג איז דעם, וואס די יודישע „טאַטעאושעס“ און „מאַלטשעלעך“ פערלאנגען כאַאינקעס, אזוי ווי זייערע קריסטליכע חברים, זענען די יודישע עלטערען גופא. זיי זענען שולדיג דערמיט, וואס מ'פלאנצט איין אין דעם קינד א ליבע צו אלעם, וואס ארום אונז און מ'איז גלייכגילטיג צום אייגענעם, פשוט — א שנאה צו דער יודישער שפראך און קולטור.

דאס אמת-יודישע קינד האט טאקע קיין יום טוב נישט, ווייל יעדער יום-טוב מוז זיין פערבונדען מיט דער ווירקליכקייט און נישט זיך שטיצען נאר אויף פערגאנגענהייט און טראדיציע. דער פראָגרעסיווער מענש איז נישט בעגייסטערט פון די יום-טובים, וועלכע זענען פערבונדען מיט'ן עבר. פעהלען טאקי יום-טובים פאר די יודישע קינדערלעך.

ב. וואראבעיטשיק שרייבט:

ווען איהר וועט פרעגען די אזוי גערופענע „פרייגעזאָגענע“ צוליב וואס זיי געהען יום-כפור אין שוהל, וועלען זיי אייך ענטפערן, אז צוליב די קינדער, צוליב די קינדער צינדען זיי אָן ליכטלעך אום חנוכה און באקען המן-טאשען פורים.

מ'קען אבער נישט האבען קיין טענות צו זיי, וואס זיי פראווען נישט די טראדיציאָנעלע און רעליגיעזע יו"ט, דאס וואלט געווען צביעות פון זייער זייט. דעם 1-טען מאי, אדער דעם טאג פון דער באלפור-דעקלאראציע קען מען פאר קיין קינדער-יו"ט נישט מאכען.

מיין מיינונג איז דעריבער מאכען פאר'ן קינד אלס יום טוב זיין געבורטס טאג. אויך די שולע דארף מאכען קינדער-יום-טובים ביי פערשידענע געלעגענהייטען.

אבער אָפנערען זיך און דאס קינד צוליב טראדיציע — דאס דארף מען נישט.

„די שווארצע כריזאנטעמע“

(13

עקזאטישער ראמאן.

קיצור פון די ביז־איצטיגע קאפּיטלען.

דאס געהיימניספולע פערשוואונדען פון דעם דאקטאר לעווי האט אויפגעשטעלט אויף די פיס די גאנצע פאליציי פון נאגאסקי (א הויפט־שטאט אין יאפאן).

דעם 4 אויגוסט אין אווענד האט מען נאך דעם דאקטאר לעווי געזעהן ביי דעם יאפאנישען פריזיער; שפעט אין אווענד, ווען עס קומט געוועהנליך אין די פינסטערע דרום־נאכט האבען זיך אין פארק אסובא דערהערט געשרייען; דערנאך האט זיך געלאזט הערען א טופען פון פערד, און נישט ווייט פון דעם טעמפעל איז געפונען געווארען שפעטער דעם ד"ר לעווי'ס א רויט ברוינע הענדשקע.

אמת דאס בסך הכל אינגאנצען איז געלונגען דער פאליציי צו דער־גיהען אויף דעם צווייטען פריהמארגען.

עס איז אפילו געפאלען א חשד אויף דער פאליציי גופא, וועלכע זוכט בכיון ארום דעם דאקטאר „אויף פוין“, אזוי־צוזאגען, אז זי ווייסט דאך גאנץ גוט, וואו מען קען איהם געפונען.

אין דער אייראפעאישער קאלאניע האט מען פיל גערעדט וועגען פלוצ־לונגען פערשוואונדען פון דר. לעווי. מיט אמאל האט מען זיך דערוואוסט אז די גיישע אזאליא איז פלוצים געשטארבען אין עס איז דא א חשד, אז זי איז געשטארבען דורך א געצוואונגענעם טויט.

די אנשטרענגונג און די נייגעריגקייט האט דערגרייכט ביז צו דער העכסטער מדרגה, ווען דער ענגלישער אפיציר עיטאנג האט דערקלערט, אז דער דר. לעווי געווען נאהענט בעפריינדעט מיט א יאפאנישער פרינצעסין, וועלכע ער האט אפט געזעהן אין פאריז.

* * *

די מוטער פון דער פרינצעסין, וועלכע האט געהאט א שם פון אנ׳ אויסערגעווענליך שעהנער פרוי, איז געווען פון גרויסען יחוס.

עס איז נאך נישט געווארען קיין פולע פיער יאהר נאך איהר חתונה און זי האט צוגעצויגען צו זיך דאס הארץ פון דעם אינדישען מאהאראדזשא פאשיטסו. דער דאזיגער מאהאראדזשא איז ערצויגען געווארען אין ענגלאנד, בעענדיגט דארט דעם אקספארדער אוניווערזיטעט, און פערבראכט א גרויסען טייל פון זיין לעבען אין פאריז, בערלין, וויען א. א. הויפט־שטעט פון אייראפא.

די ליבע פון מאראו צום מאהאראדזשא איז נישט געווען אהן פאלגען; ס׳איז געבוירען געווארען א מיידעלע, וועלכע האט מיט דעם מאהאראדזשא׳ס הסכם בעקומען דעם נאמען כריזאנטא. קיינער, חוץ דער פרינצעסין מאראו גופא האט נישט געוואוסט, געגען דעם סוד פון כריזאנטא׳ס געבורט.

צו דרייצעהן יאהר איז שוין כריזאנטא געווען א בעהערשערין פון סע־נער־הערצער, זי האט זיך ארומגערינגעלט מיט א גאנצער מחנה פון פערעהרער.

נאך גאר אין די יונגע יאהרען איז זי צוגעלאזט געווארען צום הויף פון מיקאדא און איז בעזונדערס געליבט געווארען דורך דעם אימפעראטא־רין בארוקא.

צו פופצעהן יאהר איז די פרינצעסין כרוזאנטא אוועקגעפאהרען מיט איהר עלטערען ליבליבען ברודער, דעם פרינץ אלעשיטא קיין פאריז. אין פאריז האט די פרינצעסין איינמאל דערהאלטען א בריף פון אנ׳אונבעקאנטען און וועלבען ער שרייבט איהר, אז זי האט איהם איבערראשט מיט איהר שענקייט און ער בעשטעלט איהר צו קומען אין דער בילדער גאלעריע „לובר“ דער בריף איז געווען אונטערגעשריבען „ד"ר לעווי“.

זי האט זיך לאנג נישט געקווענקעלט און איז אוועק אויף׳ן בעשטימ־טען ארט, וואו זי האט זיך טאקי צוזאמענגעטראפען מיט׳ן דר. לעווי. ער האט זיך פארגעשטעלט און זיי זענען אוועקגעפאהרען שפאצירען אין בולא־נער וואלד, דארט דערוואוסט זיך דר. לעווי אז די פרינצעסין איז אין פאריז מיט איהר ברודער דעם יאפאנישען פרינץ, וועלכער האט א חפציעלע מיסיע פון זיין רעגירונג און ער זוכט אויס א געלעגענהייט כדי מיט איהם זיך צו בעקענען און שפעטער ווען דר. לעווי בעזוכט דעם פרינץ, ווערט ער דורכ׳ן פרינץ פארגעשטעלט פאר זיין שוועסטער, דער פרינצעסין כריזאנטא.

— יא, דאס איז געווען אין מיין צימער — האט זי ארויס־געשעפטשעט — מיר האט זיך געחלומ׳ט בלויז.. א כך בליט. אבער וואס זענען עס פאר א פרויען, וואס זענען געשטאנען הינטער איהם? זיי זענען, דאכט זיך, געווען אנגעטאן אין שוואַ־רצן... דא זענען גייסטער אויך געווען, און אין נעפעל, מונדער־וויינען האבען זיך געזעהן מאהגע מענשען.. פאר דעם אנקומען פון דעם מיקאדא קאמאפסו האב איך זיך נישט דערשראקען. איך האב געוואלט עפעס פרעגען, נאר ער איז פערשוואונדען... וואו אהין ער איז פערשוואונדען, קאן איך זיך נישט דערמאהנען.. זיך האב געזעהן א ים... סקאלעס, אויף וועלכע עס זענען געשטאנען הארמאטען... ווייטער געדענק איך גארנישט!

כריזאנטא האט זיך אוועקגעזעצט טרינקען קאקאא, און אין דעם מאמענט איז אריינגעקומען דער לאקיי און געמאלדען, אז דער פרינץ קאמאסו וויל זי זעהן.

— איך וועל באלד אריין צום ברודער! — האט זי דעם לאקיי געהייסען איבערגעבען.

דער פרינץ האט אבער נישט געווארט און האט זיך אליין מטריח געווען צו זיין שוועסטער.

— איך פאהר אוועק פון פאריז אויף צוויי טעג — האט ער קורץ ערקלערט כריזאנטא׳ן.

— א שאד.

— אפשר דארפט איהר האבען געלד?

— א דאנק אייך. איך האב נאך צוויי טויזענד פראנק, און דאס וועט דערווייל גענוג זיין.

— געזונד זענט איהר? — האט דער פרינץ א פרעג געטון, אדורכדריגענדיג זיין שוועסטער מיט די אויגען — איהר זענט זעהר בלאס, און פון עפעס אויפגערודערט.. איהר האט דער־האלטען א בריף?

— יא, איך האב נעכטען פון טאקיא בעקומען צוויי בריף. איינעם פון דער מוטער, און דעם צווייטען פון אונזער גוטען מאהאראדזשא.

וועגען איהר געזונד־צושטאנד האט די פרינצעסין גארנישט געענטפערט.

דאס בלוט האט איהר א שלאג געטון אין פנים ביי דעם איינעם געדאנק, אז פון איהר מידען אויסזעהן קאן זיך דער ברודער איהרער אנשט יסען, וואס פאר אנ׳ענדערונג עס איז מיט איהר פארגעקומען.

— דאכט זיך, אז איהר קלייבט זיך אין ערגיץ גיין? — האט די פרינצעסין א פרעג געטון, בעמערקענדיג אויפ׳ן טיש א צילינדער.

— יא, איך קלייב זיך אריינצוגיין צו א שכן מיט א וויזיט: איך האב זיך מיט איהם נעכטען בעקאנט אין קאפע.

מען האט אנגעקלאפט אין טיר.

עס איז אריין דער לאקיי, כראנגענדיג א וויזיט־קארטעל אויף א זילבערנער טאץ.

— „דאקטאר לעווי“ — האט שטיל איבערגעלייענט דער פרינץ.

כריזאנטא האט דערפיהלט, אז זי ווערט רויט.

— שוועסטער, איהר וועט מיר דערלויבען אויפצונעהמען דעם דאקטאר?

— בעטע זעהר! האט זיך די פרינצעסין אפגערופען, אפ־ווענדענדיג איהר פנים צום פענסטער.

— בעט אריין! — האט דער פרינץ קורץ בעפוילען דעם לאקיי — איינטרעטענדיג... איך האב זיך אליין צו איהם געליבען כריזאנטא איז געווען איבערראשט.

זי האט זיך בעמיהט צו דערמאהנען, וואו דער דאקטאר האט גענומען די געלעגענהייט צו בעקענען זיך מיט איהר ברודער. די געדאנקען איהרע האבען זיך געפלאנטערט, און זיך נישט געוואוסט אויף וואס זיך אפשטעלען.

און דער טיר האט מען אנגעקלאפט.

— אריין! — האט אויסגערופען דער פרינץ, מאכענדיג עטליכע שריט פאראויס.

ער האט זיך בעגריסט מיט׳ן דאקטאר, און צוגעפיהרט איהם צו זיין שוועסטער.

דערלויבט צו בעקענען אייך מיט מיין שוועסטער!

דער דאקטאר לעווי האט זיך טיף פערנייגט.

— דאקטאר לעווי!.. פרינצעסין כריזאנטא קאמאסו!

כריזאנטא האט אויסגעשטרעקט א האנט, וועלכע דער דאקטאר האט מיט דרך־ארץ א קוש געטון.

זי האט מורא געהאט אויפצוהויבען דעם קאפ, און זיך שווייגענדיג אראפגעלאזט אויף א בעגילדערטען שטול.

— איהר האט מיך מקדים געווען, הער דאקטאר. איך האב זיך געקליבען אריינצוגעהן צו אייך..

— א דאנק אייך, פרינץ! איהר זענט אין אייראפא א גאסט, און א גאסט איז ביי אונז אויפ׳ן ערשטען פלאן!

— איהר זענט זעהר ליבענסווירדיג, דאקטאר! איך פערזי־כער אייך, אז איך שאץ אפ ווי געהעריג אייער אויפמערקזאמ־קייט צו מיר!

— צי האב איך אייך נישט געשטערט? — האט דער דאק־טאר א פרעג געטון.

— א ניין! אבסאלוט נישט... איך האב זיך נאר וואס גע־זעגענט מיט מיין שוועסטער. דאס האב איך איהר מודיע געווען, אז מארגען וועגען מיין בעשלוס אוועקצופאהרען אויף צוויי טעג פון פאריז. מען ווארט אויף מיר אין לאנדאן וועגען א וויכטיגען ענין.

— דער פרינצעסין וועט דאך זיכער זיין אומעטיג אהן אייך. און ווענדענדיג זיך צו דער פרינצעסין מיט א בליק, האט דער דאקטאר פארטגעזעצט:

— נישט וואהר, פרינצעסין, אייך שרעקט דער פאריזער טומעל? די רוישיגע גאסען, דער הארמידער...

די שוועסטער מיינע איז צום ערשטען מאל אין פאריז; זי איז נאך בכלל נישט געווען אין אייראפא, און איך האב אמת עגמת נפש, וואס איך בין שטארק פערנומען, און איך האב קיין צייט נישט צו זיין איהר פיהרער.

— איך האב די העזה נישט צו האבען אויף אזא גליק, נאר איך וואלט געווען אין זיבעטען הימעל, ווען די פרינצעסין וואלט מסכים געווען, איך זאל זי בעגלייטען ביים בעקענען זי מיט פאריז. איך קאן פאריז אויף דורך און איך וועל זיך בעמי־העז צו בעווייזען דער פרינצעסין דאס אינטערעסאנטעסטע, וואס די דאזיגע מערקווירדיגע שטאט פערמאגט!

— איך דאנק אייך, הער דאקטאר! איהר זענט זעהר ליבענסווירדיג! — האט געזאגט דער פרינץ, אויפמערקזאם קוקענדיג אויף זיין שוועסטער.

כריזאנטא איז ווידער רויט געווארען.

— איך וועל זיין זעהר צופרידען, הער דאקטאר, צו האבען אזא וועגווייזער, ווי איהר זענט. נאר מיך בעאומרוהיגט דער געדאנק, אז איך וועל אוועקנעהמען ביי אייך פיל טייערע צייט!

— פערקעהרט! איך בין גליקליך דערמיט! בעפעהלט מיט מיר, ווי איהר פערשטעהט! איך האב א סך, א סך פרייע צייט.

די פרינצעסין האט זיך ענדליך בעהערשט און א שמייכעל געטון.

— איך דאנק אייך נאכאמאל, הער דאקטאר! און אזוי ווי איהר זענט מסכים, וועט איהר מיר היינט ווייזען דעם לובר און דעם פאנטעאן! (פארזעצונג קומט).

א סגולה נעגען דער „גריפּע“.

— וואס האט איהר עפעס אריינגענו־מען די שווינער צו זיך אין שטוב?

— עס געהט איצט ארום, פערשטעהט איהר מיך, די גריפּע; רעכען איך, אז ווען דער מלאך המות וועט איהר דער זעהן, וועט ער פאר שרעק אנטלויפען.

ביזער.

אז ס׳איז דא א פאטענט איז ביטער, און אז ס׳איז נישטא קיין פאטענט איז נאך ביטערער, ווייל שוין יא א קבצן זאל כאטש זיין א פאטענטירטער. איך זאג עס אנטקעגען דעם. וואס כאטש עס איז שוין לאנג נאך ניי יאהר האב איך נאך אלץ קיין פאטענט נישט, הגם מיין פנים דינט פאר יעדען אלס שילד, אז איך בין א געוועלבער: מיין נאז איז אויסגעצויגען פונקט ווי א מעטער, מיין מויל אהן ציינער קוקט אויס ווי מיינע ליידיגע פאליצעס.

ער פערשטעהט שוין.

— מיין באלעבאס טאכטער געהט אין אזא דעקאלטע, אז איין גאט זאל שומר ומציל זיין.

— א, איצט פערשטעה איך שוין פארוואס די קלאגסט זיך די לעצטע צייט אויף די אויגען..

די יודען מאכען פון אלץ א תל.

כמעט אלע נייע ישובים אין ארץ־ישראל הויבען זיך אן פון „תל“, ווי א שטייגער: תל אביב, תל־חי, תל פרוים פעלדאר, תל־פיות (נייער יודישער קווארטאל אין ירושלים) א. א. וו.

דעריבער זאגט מען אין ארץ ישראל, אז יודען מאכען פון אלץ א „תל“.

ער איז ווי די זון.

— ווי געפעלט דיר דיין מאן?

— ער איז ווי די זון.

— שיין ווי די זון?

— ניין ווי די זון ווייזט ער זיך נישט א גאנצע נאכט..

טאקע געשטארבען.

ווען ס׳איז געשטארבען א בעקאנטער לאדזער גביר, זאגען די זיהן געשטאנען פאר׳ן טאטער׳ס בעט און האבען קיין מרצה נישט געלאזט, אז די עולה איז געקומען און די שמשים האבען אנגע־הויבען צו קלאפען מיט די פושקעס „צדקה תציל ממות“ האבען די זיהן אויסגעבראכען מיט א געוויין, האט זיי געפרעגט איינער פון די מלוים: — וואס וויינט איהר עפעס ערשט איצט?

האבען די זיהן געענטפערט:

— איצט ווייסען מיר ערשט, אז דער טאטע איז געשטארבען, ווייל די צדקה־פושקעס קלאפען און ער אנטלויפט נישט..

קיין זאקאפאנע.

ווי עס רוישען, ווי עס זינגען
איצט די בערג פון זאקאפאנע,
דארטען קלעטערט הויך בעגייסטערט
איצט מיין ווייבעלע, מיין חנה...

פונקט אין פראסט אין שטארקען ווינטער
האט מיין ווייבעלע, מיין חנה
מיך פערראטען, מיך פערלאזען
און אוועק קיין זאקאפאנע...

ס׳שיינט די זון דארט ווארעם גאלדיג,
דארטען כאפט מען נישט קיין קאטער...
מיר איז קאלט דא, עלענד, איינזאם,
ווי אין יודישען טעאטער...

מילא, איך בין איהר איצט מוחל
איהר מיין ווייבעלע, מיין חנה;
אפשר איז פאר מיר א טובה,
וואס זי פאהרט קיין זאקאפאנע...

די נאטור איז דאך א קלוגע —
האט זי אויסגעזוכט אנ׳עצה:
זאל זי קריכען אויף די בערגער,
איידער קריכען אויף מיין פלייצע...

גראף קאלי.

אויף דער אדרעסקע...

— „פאר אנ׳אמת שלאגט מען“. אפשר דערפאר זאגען די פרויען נישט אויס זייערע אמת׳ע יאהרען?...

— „מו נישט דעם צווייטען דאס, וואס דיר אליין געפעלט נישט“, און דאך מאכען עלטערן חתונה קינדער...

— „גראב נישט פאר׳ן צווייטען קיין גרוב קענסט אליין אריינפאלען“ — און דערפאר דארף א שדכן זיין פערהייראט...

— „א טובה ווערט קיינמאל נישט פערגעסען“, הייסט פארוואס פערגעסט מען אפגעבען א גמלת־חסד?

— „יאס „צו“ איז אומגעזונד“. למשל, צו לאנגע חענד...

— „ארעמקייט איז נישט קיין חסרון“, אבער צו א מעלה איז דאס אויך זייער ווייט... מאה.

די ארבייט פון עלטערן.

פ ר ו י (צו א נייער דינסט): און מיר פערלאנגען פון אייך, אז איהר זאלט זיין פריינדליך מיט די קינדער, קנייפט זיי נישט, טרעט זיי נישט מיט די פיס און רייסט זיי נישט ביי די האר, דערויף איז דא מיין מאן און איך.

א מעשה לילד...

בעל־הבית: וואס איז די מעשה, דאס איהר האט זיך הייגט פערשפעטיגט צו קומען אין געשעפט, ס׳איז דאך שוין באלד 12 א זייגער.

בוכהאלטער: מיין ווייב האט געהאט הייגט ביינאכט א שווער געבורט.

דער שעף געהט צו צו דער קאסע, הייסט אויסצאהלען דעם בוכהאלטער 100 זלאטיס א מתנה פאר׳ן ווייב.

עטליכע חדשים שפעטער האט זיך דער בוכהאלטער ווידער פערשפעטיגט און בעת דער בעל־הבית האט איהם געפרעגט די סיבה דערפון, האט דער בוכהאלטער איהם ווייטער געענטפערט די זעלבע תשובה..

— ווי אזוי קאן דאס מעגליך זיין? — פרעגט דער בעל־הבית, — ס׳איז דאך ערשט 2 חדשים?...

— מיין ווייב איז אנ׳אקושערקע — האט דער בוכהאלטער געענטפערט.

צעהן קלאגען.

צוויי לוויצישער ווייבער זענען ארויסגעגאנגען שבת ביי טאג שפאצירען און זיך א ביסעל פערשמועסט ביז זיי זענען צוגעקומען צו דער באהן־סטאציע. דער־ווייל האט זיך דארט אפגעשטעלט א צוג, וואס איז פערבייגעפאהרען, און פון א וואגאן איז ארויס א יודישער יונגערמאן אויפ׳ן וואקזאל.

— זעה נאר, זעה — רופט זיך אן איינע פון די ווייבער און טוט א ווייז מיט׳ן פינגער, — א יוד פאהרט אום שבת, אוי א קלאג איז צו מיר.

— קומט אריין מיט מיר אין וואגאן — מאכט דער יונגערמאן צו דער יודע־נע — וועט איהר זעהן, אז נישט איין קלאג נאר צעהן קלאגען אויף איין, ווייל מיר פאהרען דארט א גאנץ יודיש מנין.

Kino „IMPERIAL"
זאכאדניא, רוג זאוואדזקא.

היינט און פאלגענדע טעג!

1000-שטימיגער הילפס-גע. שריי פון אפינטערער נאכט!

געוואלטיגע ווארנונג פאר אלע מעדלעך, וועלכע פערלאזען מיט א לייכט הארץ דאס הויז פון עלטערן איז דער גר. ליבערט פילם א פילם, וועלכען ס׳מוז זעהען יעדעס מעדעל, יעדע פרוי, יעדער פאטער און יעדע מוטער

דער קרייץ-וועג פון ווייסע שקלאפינס

זיטען-דראמע אין 10 גר. אקטען, בעארבייט מיט דער אונטערשטיצונג פון „נאציאנאל-קאמיטעט צו בעקעמפען דעם האנדעל מיט פרויען" ווי אויך דורך די גרינדליכע און מערקווירדיגע פאליצי.

אין די הויפט ראלען: Mary Kid, Rudolf Klein-Rogge, Mia Pankau, Vera Engels, Erich Kaiser-Tietz, Charles Lincoln

אנהויב פון די פארשטעלונגען: 4 א זייגער נאכמיטאג.

TEATR-ŚWIETLNY „NOWOSCI"
Piotrkowska, róg Głównej

היינט גרויסע פרעמ׳ערע! פול מיט לעבען און הומאר און שטארקער האנדלונג. סענסאציאנעלע סאלאן דראמע אין 10 אקטען

אינטאנגער פירשט

אין דער הויפט ראל — דער וועלט-בערימטער **DEMEMCO GAMBINO** | פערגרעסערטער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון בעקאנטען דיריגענט ה׳ שימשעלעוויטש. בעמערקונג: נישט קוקענדיג אויף די גרויסע קאסטען פון אויסבארגען דעם פילם און פון פערגרעסערטען ארקעסטער — זיינען די פרייזען געוועהנליכע. :----: אויף׳ן ערשטען סעאנס זיינען אלע פלעצער צו 50 גראשען.

327

די מאדערנסטע
לאמפען

פאר שפייזע-צימערן און קאבינעטען
קויפט זיך אמבעסטען צו פאבריקס-פרייזען נור ביי

א. י. אייזנער, פאלודניאווא 25

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17, טעל. 16-33.

ד״ר ראקאווסקי	נאז, האלז, אוירען קר.	11-10 3-2 / $7^1/_2$ - $6^1/_2$
ד״ר רוזשאנער	הויט- און געשלעכט-קר.	11-10 / 2-1
ד״ר גאלדשטיין-פאראק	אויגען-קראנקהייטען	2-1 8-7
ד״ר יוסטמאן	נערוועך-קראנקהייטען	2-12
ד״ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	12-10 5-4
ד״ר פאפירני	פרויען- און געבורטס-הילף	$1-11^1/_2$ 6-5
ד״ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייטען	4-3 ו.2-1
ד״ר ווייגבערג	אינערע הערץ לונגען-קר.	1-11 $7-5^1/_2$
ד״ר סטופעל	רענטגען	6-4 12-10
א. גראדזענטשיק	צאהן-ארצט	7-3
נ. ראזעס	צאהן-ארצט	2-9

צאהן-פונדהיילונג, בעלייכטונגען, קארגען, טאסטען, א. אז. וו.
ביי דער לעטשניצע איז בעזונדערס געעפנט

רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט-קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, לעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר פאמלער.
אנמעלדונגען נעבען שארלאך (שקארלאטון) פון 4—5 נאכמ.
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיט אין דער שטאט.

מאסאזש- און הייל-גימנאסטיק-שולע און קאבינעט

פון דר. מעד. ב. שמירגעלד

צעגעלניאנא 6, טעל. 51-89

ריקענביינער-פערקרימונגען, פאראליזען, נערווען-שמערצען, פעטזוכט, ארטעריטיזם, שטוהל-פערשטאפונג, גינעקאלאגישע מאסאזשען, בעהאנדלונג פון פיזיש שוואכע קינדער (גרופען). נאך דעם ענדיגען די שולע, ווערט ארויסגעגעבען א צייגניש.

עמפפאנג פון 3 ביז 5.

עד מתי עצל תשכב?

ווי לאנג וועסטו ווארטען מיט דיינע איצטיגע און פאר-מלחמה׳דיגע וועקסלען?

מתי תקום משנתך?

ווען וועסטו קומען אין ביורא

17 פעטריקאווער 17

2-טען הויף, פארטער, דורכגאנג זאכאדניא 52, וואו ס׳ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס לויט׳ן אוסטאוו, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעדט אין פוילען, אפעלאציעס, אפאזיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען, וועגען פעטער אין קאמיסאריאט-רזשאנדו, ביטעס וועגען דירה און אוזשאנד ראזיעמטשי און אין אלע פאליציי-בעצירקען, שותפות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דאראווינעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

רעכט-קאנסולענט י. מאנעלא,
פעטריקאווער 17, זאכאדניא 52
שנעל, רעעל און ביליג!

פאדערט איבעראל

נאר פאטענטירטע
פעלד-בעטען
פערזעהען מיט דער פאבריקס-מארקע
PALMA-PATENT

פאר וועלכע מיר גאראנטירען.
אויך שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, אמעריקאנקעס, קינדער-וועגעלעך, שאטקאוועס און געבעטע מאטראצען.
ביליגסטע פרייזען: רעעלסטע בעהאנדלונג! ביליגסטע פרייזען!

לאדז, פולנאצנא 24.

די יודישע
האנדווערקער-באנק

אין לאדז, פאמארסקע 15 טעל. 36-54
מעלדעט אלע איהרע מיטגלידער, אז זי האט א געהויבען איהר טעטיגקייט: גיט הלוואות, דיסקאנטען, געהמט אן וקלאדען, אינקאסעס און פיהרט דורך אלע באנק אפעראציעס אין די שעה׳ן פון 9-1.
מיטגלידער האנדווערקער ווערען נאך אנגענומען.

לעטשניצע

פעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

ד״ר ס. גוטענטאג
״ ל. פאמיליער

ד״ר ב. ראבינזאהן
״ מ. וואלפסאן
״ א. טענענבוים

ד״ר י. שרייבער
״ פאכשאנסקי

ד״ר ד. אלטערמאן
״ מ. פעלדמאן
פ-זי ד״ר זעלקאוויטש-קראטשקא
״ ״ גוסטאווא זאנד טענענבוים

ד״ר ש. מאשלאנקא

ד״ר פ. ברוין
״ י. סאלאווזיטשיק

ד״ר י. סטופאי
״ ס. האלענדערסקא

ד״ר מ. קלאטשקא
״ באל. כאן

ד״ר לערנער

צאהן-ארצט ס. שעוועס
״ מ. רעזניקאווא
״ ב. טשורנאווסקא
״ נ. קאצענבאגען

Zakład fotograficzny
„PARISIEN" ŁÓDŹ, BRZEZINSKA 69

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז צוליב רעקלאמע האב איך איינגעפיהרט אויסערגעוועהנליכע נידריגע פרייזען אויף מיינע קינסטלערישע אויסגעפערטיגטע פאטאגראפיעס לויט די אונטען אויסגערעכענטע אויסנאהמס-פרייזען:

6 פאסטקארטען נ. פ. דאפעלט רעטושירט 3 זל.
6 קאבינעט-בילדער ״ ״ 8 ״
1 אריגינאל-פארטרעט נ. פ. 8 ״

אויסער דעם גרופען-אויפנאהמען, אויסער׳ן אטעליער ווערען אויך אנגענומען אויפנאהמען צו זעהר מעסיגע פרייזען. | צופאהר מיט׳ן טראמוואי נומער 1.
בעמ.: צו יעדען האלבען טוץ פאסטקארטען ווערט צוגעגעבען א פאטא-פארטרעט

לעטשניצע

פון דאקטוירים און ספעציאליסטען
בזשעזשינער 11, טעל. 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אבענד

ד״ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערן-קר.	4—3
ד״ר קערשנער	קינדער-קראנקהייטען	$12-9^1/_2$ / 5—4
ד״ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	1—11 / 6—5
ד״ר לוביטש	הויט- און געשלעכט קר.	2—12
ד״ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	3—1
ד״ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	2—12.30
ד״ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה.	1 —
ד״ר בערגמאן	פרויען און געבורטס-הילף	4—3

סאנאלא-טעראפיע, שפר ד-שטעקונגען וו שטעלען א. ז. וו. בעקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהלונג אינהאלאציעס, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויף פערלאנג — וויזיטען אין שטאט. — אין לאבאראטאריום מאכען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, ווי אוריע, פלעגמע און בלוט.
2130

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז בעזונדערס געעפענט א
דענטיסטישער קאבינעט
עס נעהמען אן:

ד״ר זילבערשטיין	צאהן-ארצט	10 2 נ״מ
ד״ר לאזשינסקא סטאראפאלסקא	צאהן-ארצט	7—3

קינסטליכע ציינער, קראנען, פלאמבען א. ז. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעגליך זונטאג

שייטלעך

פון פערשידענע קוואליטעטען האר, פערש. מאדעלען, גוטע אויסארבייטונג, רעעלע בעהאנדלונג. צו בעקומען כאמיענא 5, 2-טען הויף לעצטען איינגאנג, 2-טען שטאק ביי בצלאל פארושוצקי.

זאלגט חעגען אייער געזונד!

די „שווייצארישע ביטערע קרייטער" (מיט דער מארקע „Kogut") זיינען ענטשפרעכענד ביי מאגען-קראנקהייטען קישקעס, אבסטרוקציעס און גאל-שטיינער.

„Szwajcarskie Gorzkie Zioła"

זיינען א מילד און נאטורעל דורכרייניגונגס-מיטעל, וואס פערלייכטערט די פונקציעס פון די פערדייאונגס-ארגאנען און ווירקען געגען דיקקייט. די „שווייצארישע ביטערע קרייטער" ערוועקען אפעטיט.

עס פערקויפען די אפטייקען און סקלאד אפטעטשנעס א שאכטעל צו 1.50 זל. הויפט-סקלאד איז די אפטייק פון
A. Gąsecki Warszawa, ul. Leszno 41
מיר שיקען ארויס אמוועניגסטען 2 שאכטלען נאכ׳ן ערהאלטען פון 4.30 זל. (מיט איבערשיקען).
1462

פאר 3 זל.

עלעקטריש ליכט אין שטוב
קען יעדער בעקומען אויסצאהלען וועכענטליך פאר יעדען פ.
פערקויף פון פערשידענע עלעקטרישע מאטעריאלן

פ. לעווין,
קאנסטאנטינער 58,
פראנט-געוועלב

ניער פאלקסבלאט
4. פעברואר 1927.

דאס לאדזער לעבען

ניער פאלקסבלאט
4. פעברואר 1927.

4
פרייטאג
כ׳
אדר א, תרפ״ז

פעברואר
זון-אויפגאנג 7.17
זון-אונטערגאנג 3,30
לענג פון טאג, 9
ליכט צינדען 13—4

טאג-נאטיצען.

א סוף זאל עס נעהמען!

די כסדר'דיגע רייסעגישען צווישען די צדדים אין אונזער יודישער „קהלה" צו פערכאפען די ממשלה. אריינצונעה-מען אין האנד די לייצעס, דערמאנט אן ווערטעל, אז דער האן מיינט ווען ער וואלט נישט קרעהען וואלט קיינמאל טאג נישט ווערען.

צי טראכטען זיך די יודעלעך, אז מ'האט זיי געמאכט פאר פרנסים, כדי זיי זאלען האבען די געלעגענהייט איי-נער דעם אנדערן גוט אויסצושנצ'ן? כדי זיי זאלען האבען א בית מקלט וואו צו טרייבען רכילות-פאליטיק?

דער ווינטער איז שוין באלד אוועק, די ארימעלייט זענען שוין כמעט אויס-געפרוירען געווארען און איהר האט נאך נישט א טראכט-געטון מכה בעזארגען די ארימע בעפעלקערונג מיט קויהלען.

דער בילדונג - מיניסטער האט שוין ארייגעשיקט א צירקולאר צו דער הי-געד מאכט, אז זי זאל נישט שטערן די יודישע קהלה ביי אסיגירען אונטער-שטיצונג פאר יודישע שולען און איהר האט נאך קיין צייט זיך נישט גענומען א טראכט-צו-טון וועגען דעם דאזיגען ענין! און נאך אזעלכע צעהנדליגער וויכטיגע ענינים.

עס פעהלט, ליידער, דער גרויסער אויטאריטעט. די מעכטיגע שטימע וואס זאל צו אייך מיט א קלאפ אן טיש א גע-שריי-טון: וואס טוט זיך עפעס דא פאר נבלות!

צי געדענקט איהר נישט ווער עס האט אייך געוועהלט און וועגען וואס מ'האט אייך געוועהלט?

„רחצו והזכו. הסירו רוע מעלליכם".

שר של אש.

קליינינגקייטען.

איינטאגיג האנדווערקער-בלאט

ס'איז שוין געווארען א מאדע אזא: מ'קוקט אויס א געלעגענהייט אדער מ'מאכט זיך א געלעגענהייט און מ'גיט ארויס אנ'אייגענע צייטונג. איך בין דער לעצטער, וועלכער וועט זיך בייזערען דערויף וואס אויף דער יודישער גאס בעווייזען זיך נייע יודישע צייטונגען אדער צייטשריפטען, געבענטשט זאלען זיין די הענד וואס נעהמען זיך צו דער דאזיגער ארבייט, אבער —

אבער אפפאטשען דארף מען די הענד, די, וועלכע נעהמען זיך צו דער דאזיגער ארבייט אויף א פארטאטשנעם אופן. וועל-כע, אנשטאט צו ברענגען כבוד דעם יודישען געדרוקטען ווארט, קומט ביי זיי ארויס הפך היפוך, די גאנצע פאר-רעדע איז געווענדט אקעגען דער איינ-טאגיגער אויסגאבע, וועלכע איז ארויס-געגעבען דורך'ן צענטראלען האנד-ווערקער-פערבאנד לכבוד'ן 15 יעהריגען יובילעאום. ביי אזא נישט בעקינסטעלטע געלעגענהייט, איז נישט נאר כ'האי ארויסציגעבען א ספעציעלע זאמלונג, נאר ס'איז א דרינגענדע נויטווענדיגקייט, א פליכט פאר דער געשיכטע. אבער אזא זאמלונג טאר בשום אופן נישט ווערען קיין ארס, וואו געוויסע מענ-שען ווילען אויספרובען זייערע שריי-בערישע כוחות, טאר נישט ווערען קיין פעלד פאר פאלעמיק וועגען פערשידענע שטאנדפונקטען און אנשויאונגען, אזא זאמלונג האט בעדארפט, געמוזט געבען א גענויען איבערזיכט איבער דער טע-טיגקייט פון האנדווערקער-פערבאנד,

וויכטיגע וועקסעל-אינפארמאציעס.

אלע אונטערגעשריבענע וועקסלען זענען גילטיג אלס האנדעלס-וועקסלען - וועקסלען אויף גאלד - זלאטעס זענען גילטיג.

ביז לעצטענס זענען פארגעקומען פיל סכסוכים ביי וועקסלען, אפטמאל האבען די אויסשטעלער ערקלערט, אז אזוי ווי די וועקסלען זענען נישט „האנדלאווי" דאס הייסט זיי זענען ארויסגעגעבען געווארען נישט דוקא א האנדעלס-טראנזאקציע, נאר מיט אנדערען צוועק, דעריבער דארף מען צו זיי נישט אנווענדען די שארפע וועקסעל-געזעצען.

די טענה איז אבער צו אלע טענות געקומען א סוף. דער ווארשאווער גרייז-געריכט האט ערקלערט, אז דאס אלטע וועקסעל-געזעץ האט טאקי געמאכט א אונטערשיד פון „האנדלאווי" און נישט „האנדלאווי"-וועקסלען, אבער דאס נייע געזעץ האט נישט קיין שום אונטערשיד געמאכט; עס איז מעהר נישט פארהאן קיין נישט-האנדלאווי וועקסלען און מען קען זיך דערויף נישט בערופע.

יעדער, וואס שרייבט אונטער א וועק-סעל, איז דערפאר געזעצליך פעראנט-ווארטליך און קען זיך נישט פערטיי-דיגען, אז ער האט פאר דעם וועקסעל, נישט בעקומען קיין סחורה אדער געלד.

* * *

אפיציעל איז געווארען אויפגעקלערט אז אלע אפמאכען, וועקסלען און קאנ-טראקטען, וואס זענען אויסגעשטעלט אויף דאלאר-וועקסלען מעג מען מאהנען אויף גאלד-זלאטיס זענען גילטיג און מען קען מאהנען גאלד-זלאטים, פונקט ווי דאלארען. עס זענען געווען פאלען, וואס די וואס האבען זיך אונטערגעשרי-בען אויף התחייבות'ן אין גאלד-זלאטים, פערופענדיג זיך, אז עס איז נישט פער-האן קיין צוויי סארטען וואלוטעס אין פוילען. איצט אבער איז געווארען אויפ-געקלערט, אז א אפמאך אויף גאלד-זלא-טעס איז פונקט אזוי ווי א אפמאך אויף שווייצארישע פראנקען אדער דאלארען. מען מוז צאהלען לויט'ן קורס פון גאלד-זל.

„מען דארף אויסשטעלען „זעזנאניעס" לויט' ווירקליכען האנדעלס-אומזאץ"

זאגט דעפ. ווישליצקי אויף א סוחרים - פערזאמלונג.

אויף א סוחרים-פערזאמלונג האט דעפוטאט ווישליצקי געהאלטען א לענגע-רע רעדע וועגען „זעזנאניעס" און האט צווישען אנדערעס געזאגט, אז מען מוז אויסשטעלען די „זעזנאניעס" לויט'ן ווירקליכען אומזאץ פון די האנדעלס-אונטערנעהמונגען, די שטייער - אמטען פערמאגען גענוג מיטלען, כדי זיך צו בעקענען מיט'ן אומזאץ פון דעם סוחר. די אמטען בעקומען ידיעות פון די בוהן סטאציעס, פון די באנקען, קלויבט אויף ציפערען פון די האנדעלס-ביכער א. אז. וו.

די שטייער-צאהלער, וואס גיבען אן צו-נידריגע „זעזנאניעס", ברענגען זיך אליין א גרויסען שאדען, ווייל די שטייער-אמטען גלויבען נישט אין די צו-נידריגע „זעזנאניעס" און זיי שטעלען פעסט אזא אומזאץ, וואס שטייגט פיל מאל איבער דעם ווירקליכען אומזאץ פון סוחר. אין אזא פאל העלפט שוין גארנישט און ווען דער סוחר גיט א רעקורסען אדער אדוואלאניעס, רעכע-נען זיך די שאצונגס און אפעלאציע-קאמיסיעס אין גאנצען נישט מיט די דאזיגע פראטעסטען.

מען מוז אויך אין אכט נעהמען אז די ציפערען, וואס די שטייער - אמטען בעזיצען וועגען דעם האנדעלס-אומזאץ, שטימען נישט מיט דער ווירקליכקייט. נעגען דעם מוז דער שטייער-צאהלער קעמפען ווי אמשארפסטען און מוז פא-דערען, אז די שטייער - אמטען זאלען איהם אויפווייזען אויף וואס פאר א סמך זיי האבען זיך געשטיצט ביים אויסמעסטען פון דעם אומזאץ. די לעצ-טע צירקולארען פון פינאנץ-מיניסטעריום גיבען דעם שטייער - צאהלער אזא מין רעכט.

מיר מוזען אלע געדענקען, אז בעס-סער און שנעלער וועלען מיר קאנען פערטיידיגען אונזערע אינטערעסען, ווען מיר וועלען קאנען קומען אין די שטייער-אמטען און זיך שטיצען אויף אמת'ע „זעזנאניעס", וואס וועלען ענטשפרעכען דער ווירקליכקייט.

Dr PRYBULSKI

צוריקגעקעהרט.
זאַדוזקאַ 1, טעלעפאן 25-38
וועגערישע און האר - הויט - קראנקהייטען, מענער-שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל), רענטגען-שטראהלען.
נעמט אן פון 9—1 און פון 4—8 אווענד. דאמען: פון 4—5 נאכט.

פראצעס נעגען די ארעסטירטע פון 1-טען מאי

איז פארגעקומען ביי פערמאכטע טירען.

(—) נעכטען האט זיך אין היגען קרייז-געריכט אנגעהויבען דער פראצעס קעגען 15 בעשולדיגטע, וועלכע זענען ארעסטירט געווארען בעת דער קאמוניסטישער דעמאנסטראציע דעם 1טען מאי 1926. אויף דער בעשולדיגונגס-באנק זיצען: העלענא באנאשאק, ישראל דוד זאנד, זאפיא טיבורא, יוסף סאנ-דאווסקי, יעקב סרעברניק, משה קיר-שע צוויג, פרימעט גאלדבערג, חנה נאטאל, ירחמיאל נייבערג, בערעק מארדקאוויטש, אנטאני קאטשמארעק, סטאניסלאוו האזעלמייער, אנטאני גאצעוו-סקי, ווינצענטי קלופינסקי און מיעטשי-סלאוו גאלדיג.

צום פראצעס זענען ארויסגערופען גע-ווארען 38 עדות. עס בעשולדיגט פרא-קוראר מארקאווסקי, אלס פערטיידיגער טרעטען ארויס די אדוואקאטען דוראטש און ברייטער אויס ווארשא און אב-ראמאווסקי, סטיפולקאווסקי, עקערדארף שטראמייער, פיליפקאווסקי, שווייצער און איווינסקי.

באלד ווי עס הויבט זיך אן די גע-ריכטס-זיצונג טראגט דער פראקוראר אריין א פארשלאג, אז די פערהאנדלונ-גען זאלען פארקומען ביי פערמאכטע טירען, מאטיווירענדיג דאס דערמיט וואס צווישען די בעשולדיגטע געפינען זיך עטליכע מינדעריעהריגע.

נאך א לענגערע בעראטונג בעשליסט דאס געריכט, אז דער פראצעס זאל פארקומען ביי פערמאכטע טירען. יעדער פון די אנגעקלאגטע האבען אבער דאס רעכט צו בעשטימען פאר זיך אין זאל זיין פערטרויאנגס-מאן.

11 א זייגער פארמיטאג הויבען זיך אן די פערהאנדלונגען.

ר׳ שלום שפיגעל נ״ע

דער גרויזאמער טויט, וועלכער רייסט ביסלעכווייז ארויס פון אונזערע רייהען די ערהאבענסטע מענשען, האט אונז צוגענומען נאך איינעם פון די טיפען, וועלכע שטארבען ביי אונז יודען געגצ-ליך אפ.

מאריגע וואך איז פלוצלינג אין ווער-שא געשטארבען אין עלטער פון 68 יאהר, אונזער לאנג-יעהריגער בירגער ר׳ שלום שפיגעל ז״ל. דער נפטר איז געבוירען געווארען אין ווארשא י״ט אדר תרי״ט לפ״ק. ער איז געווען דער יונגסטער זוהן פון דעם בעוואוסטען וב״ר און בעל מכנס אורח ר׳ ענדזעל שפיגעל ע״ה. א דאנק זיין גוטע ערצי-הונג, איז דער נפטר געווארען דער ערשטער איידעם פון דעם בערימטען ראב״ד הרה״ג ר׳ זייגוועלע קלעפפיש זצ״ל.

באלד האט דער פערשטארבענער אין ווארשא זיך ערווארבען א נאמען אלס איש חכם און איז זעהר אפט איינ-געלאדען געווארען ביי זיין שווער צו די גרעסטע פערוויקעלטסטע דין תורות, ביי וועלכע ער האט ארויסגעוויזען זיין געזונדע לאגיק און קלארען שארפען געדאנק. פון דעם יוגענד אן האט זיך דער נפטר אויסגעצייכענט מיט זיין גוטס-קייט און טיפען מיטגעפיהל.

זייענדיג א גבירישער יונגער-מאן, האט ער א גרויסען טייל פון זיין פער-מעגען אוועקגעגעבען פאר ארימעלייט, זיין שטיב איז אלעמאל געווען אפען פאר אורחים. יעדען שבת פלעגען ארי-מעלייט פון פערשידענע שולען און חסידים-שטיבלעך, זיך צו איהם ווענ-דען ער זאל זיי געבען שבת-עסען, אין אזוי ווי די צאהל איז מיט יעדער וואך גרעסער געווארען, אז ער איז נישט אימשטאנד געווען אלע צו זיך אהיים צו נעהמען, האט ער גע-שלאסען א אפמאך מיט א רעסטאראן, אז ווער ס'וועט קומען מיט זיינס א צעטעל, זאל בעקומען א מאהלצייט אום שבת.

ווי ווייט דער פערשטארבענער האט זיך געאפפערט פאר ארימע בעווייזט דער פאקט, אז זייענדיג א מוהל האט ער אלעמאל געזוכט ברית'ן ביי דעם ארימסטען טייל פון דער יודישער בע-פעלקערונג, ווי אהין ער פלעגט מיט-נעהמען פערשידענע רייכע יודען און מכבד זיין מיט סנדקואת און ביי זיי נעהמען שטיצע פאר דער ארימער פא-מיליע פון דער יונגעטארען.

מ'פלעגט ר׳ שלום'ן אפט אויך טרע-פען אין די ארימע קווארטאלען מיט פעקלעך, וואס ער פלעגט אוועקטראגען צו די נויט-בעדערפטיגע.

זיין טויט בעוויינען נישט נאר זיין משפחה, נאר אויך א גרויסער טייל פון דער ארימער בעפעלקערונג.

חבל על דאבדין!

ת. נ. צ. ב. ה.

בעזונדערע פעראיינען און סעקציעס. ס'האבען זיך געדארפט געפונען היסטארי-שע דאטומס, ציפערען וועגען די פער-שידענע מעהר אדער וועניגער וויכטיגע געשעהענישען אין האנדווערקער-לעבען.

פון דער דאזיגע „צייטונג" וויסען מיר אפילו נישט, וויפיל סעקציעס דער האנדווערקער-פערבאנד פערמאגט, וויפיל מיטגלידער עס האט דער פערבאנד אין די סעקציעס, ווען זיי זענען געגרינ-דעט געווארען וואס זענען געווען די גרעסטע אויפטוען פון יעדען פעראיין בעזונדער א. א. וו. אנשטאט די אלע מאטעריאלען האבען מיר ארטיקלען וועגען „ראציאנעלען בעוואוסטזיין" (?) „ווירטשאפטליכע בעווענונג" (!) א. א. און מ'קען געבען א בעלוינונג פאר יע-דען איינציגען, וועלכער וועט עטליכע פון די אפגעדרוקטע ארטיקלען פער-שטעהן.

ווען איינצעלנע מענשען ווילען ווע-רען שרייבערס דארפען זיי דאס טון אויף אנדערען אופן און נישט מזפה זיין די יודישע גאס מיט פערשידענע אומנויטיגע „זאמלונגען".

איזי.

דעמאָנסטראַציע פון סעזאָן-אַרבייטער.

(אז) נעכטען האָט זיך פאַר דער געביידע פון מאַגיסטראַט פאַרזאַמעלט אַ המון פון 200 סעזאָן-אַרבייטער, וועלכע האָבען געפאָדערט, אין הסכם מיט'ן בעשלוס פון שטאָט-ראַט, זיי אויסצוצאָהלען די גראַטיפיקאַציעס.

די פאָליציי האָט אָנגעהויבען פאַנאַנדערטרייבען דעם המון און פערלאַנגט, אַז אַ דעלעגאַציע זאָל אַרויף אין מאַגיסטראַט.

די דעלעגאַציע האָט בעקומען אַן ענטפער, אַז פרייטאָג וועט די פראַגע ענטגילטיג ערלעדיגט ווערען.

שמחה און „דאָבראָטשינגאָשטש".

(–) די „דאָבראָטשינגאָשטש" האָט זיך נעכטען געווענדעט מיט אַ בריף צו דער יודישער קהלה צו בעשטימען פאַר איהר 40 טויזענד זלאָטעס אויף שמחה.

די „דאָבראָטשינגאָשטש" בעט אָנצונעמען ביז דעם 12-טען פעברואַר. אויב ביז דער דאָזיגער צייט וועט די קהלה נישט געבען קיין פאָזיטיווען ענטפער, נעהמט די „דאָבראָטשינגאָשטש" אַראָפּ די פעראַנטוואָרטליכקייט פון זיך פאַר דער גאַנצער שמחה-אַקציע.

זיצונג פון קהלה-פערוואַלטונג.

(–) זונטאָג קומט פאַר אַ זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג.

ביטעס וועגען רעכט אויף שטיצע.

(ס) דער מלוכה-אַמט פאַר אַרבייטס-פערמיטלונג נעהמט אָן ביטעס פון גייסטיגע אַרבייטסלאָזע וועגען אַנערקענען זיי שטיצע לויט דער פעראָרדנונג. די דאָזיגע ביטעס וועלען אָנגענומען ווערען ביז דעם 12. ה. ח. צו די דאָזיגע ביטעס דאַרפען צוגעלעגט ווערען בעשטעטיגונגען פון הויז-בעזיצער אָדער זשאָנדע וועגען פאַמיליען-צושטאַנד, וועגען מאַטעריעלען צושטאַנד א. אַז. וו. די דאָזיגע בעשייניגונגען דאַרפען בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן פאָליציי-קאָמיסאַריאַט. די, וואָס וועלען נישט צושטעלען אַזעלכע בעשייניגונגען וועלען פערלירען זייער רעכט אויף שטיצע.

גענעראַל דידס דאַנקט דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג.

אויפ'ן אַדרעס פון פאָרזיצענדער פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע דאָרט האָט ד"ר ראָזענבלאַט איז אָנגעקומען אַ בריף פון גענעראַל סיר ווינדהאַם דידס, אין וועלכען דער גענעראַל (געוו ציוויל-סעקרעטאַר פון דער א"י-רעגירונג) בעט איבערגעבען זיין דאַנק דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג פאַר דעם פייערליכען קבלת-פנים און גרויסען כבוד, וואָס ער האָט געהאַט בשעת זיין לעצטען בעזוך אין אונזער שטאָדט. גענעראַל דידס דריקט אויס זיין האָפענונג, אַז זיין בעזוך וועט מיטהעלפען אין דער גרויסער אַרבייט פון פערווירקליכען די שטרעבונגען פון יודישען פאָלק צוריק אויפצובויען זיין נאַציאָנאַלע היים אין ארץ-ישראל.

די ארץ-ישראל-דעלעגאַציע קומט קיין לאָדז.

ווי בעקאַנט, ווייַלט זייט אייניגע טעג אין וואַרשאַ די דעלעגאַציע פון ארץ-ישראל-יודענטום וועלכע בעשטעהט פון מיטגליד פון ציוניסטישען אַקציאָנס קאָמיטעט ז"ר שמריהו לעווין, מיטגליד פון ועד-הלאומי אין א"י הירב מ אָסטראָווסקי, סעקרעטאַר פון ועד-הלאומי ש. טשערנאָוויטש (ספוג) און מיטגליד פון דער אספת הנבחרים און דעלעגאַט פון דער אַלגעמיינער אַרבייטער-אָרגאַניזאַציע אין א"י דוד באַראַוואי.

ווי מען מיילט מיט פון וואַרשאַ, וועלען די א"י געסט בעזוכען די נאָהענסטע טעג אויך לאָדז. עס ווערען שוין געמאַכט די נויטיגע הכנות, כדי זיי ווי געהעריג אויפצונעהמען.

פערשידענע שטייער-ענינים.

די טערמינען פון איינצאָהלען דעם אומזאַץ-שטייער. – קאָנפערענץ פון אַלע לייטערס פון די שטייער-אַמטען. – אַ מעמאָריאַל.

(§) דעם 15 ד. מ. לויפט אָפּ דער ענטגילטיגער טערמין איינצוצאָהלען דעם אומזאַץ שטייער פון פאָריגען חודש דורך האַנדעלס-אונטערנעהמונגען פון דער 1. און 2. קאַטעגאָריע, און אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען פון דער 1. ביז דער 5. קאַטעגאָריע איינשליסליך.

(§) ביז דעם 20 פעברואַר דאַרף מען אַריינטראָגען אין די שטייער-קאַסעס די צווייטע העלפט פון דער קוואַרטאַל-ראַטע פון אומזאַץ-שטייער פאַר'ן 2. האַלבען יאָהר פון 1926.

(§) דעם 15. לויפט אָפּ דער טערמין אַריינצוטראָגען די „דעקלאַראַציעס" וועגען אומזאַץ-שטייער פאַר'ן יאָהר 1926, וועלכען עס האָבען געהאַט די סוחרים און אינדוסטריעלער.

די סוחרים דאַרפען היי-יאָהר אַרויסנעהמען אַ בעשייניגונג פון שטייער-אַמט, אַז זיי האָבען די „דעקלאַראַציעס" בעלייגט, וואָס איז וויכטיג פאַר די שטייער-צאָהלער, צוליב דעם, וואָס עס וועט היי-יאָהר אויסגעמאָסטען ווערען דער שטייער או פ'ן גאַנצען יאָהר און נישט, ווי עס איז געווען ביז איצט. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, ווערט אין לאָדז צוזאַמענגערופען אַ קאָנפערענץ פון אַלע לייטערס פון די שטייער-אַמטען, אויף וועלכער עס וועלען אַרומגערעדט ווערען די פראַגען, וועלכע זענען נוגע די איצטיגע שטייער פאָליטיק פון דער רעגירונג

די צאָהלער וועלען שוין ביז'ן 15. אַפּריל בעקומען די „נאַקאַזען" אויף דעם אומזאַץ-שטייער. ביז'ן 15. מאַי וועלען זיי קענען אַריינטראָגען רעקורסען, דערביי וועלען די, וועלכע האָבען די „נאַקאַזען" נישט בעקומען פון שטייער-אַמט, מוזען אַליין זיי אָפּנעהמען, אָבער ערשט פון 15. אַפּריל אָן.

*

(ס) דער דירעקטאָר פון סוחרים פעראיין אין לאָדז (פעטריק. 73) ה' היימאַן איז נעכטען אויפגענומען געוואָרען אין פינאַנץ מיניסטעריום. ער האָט פאָרגעשטעלט אַ מעמאָריאַל וועגען פערקלענערען דעם אומזאַץ-שטייער אויף גאָרן. דער דירעקטאָר פון שטייער-דעפּאַרטאַמענט האָט צוגעזאָגט גינסטיג צו ערלעדיגען די פראַגע אין דער נאָהענסטער צוקונפט.

*

(ס) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, האָט דאָס פינאַנץ מיניסטעריום בעשטימט פאַר אַלע פעראלגעגענע שטייערען, וואָס זענען נישט פונאַנדערגעלעגט אויף ראַטעס און נישט פראָלאָנגירט געוואָרען – שטראָף 2 פראָצ. די לאָדזער ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס האָבען בעשלאָסען זיך צו ווענדען צום מאַניסטראַט, אַז אָנשטאָט די 4 פראָצענט שטראָף, וואָס ער נעהמט ביז איצט פאַר פעראלגעגענע שטייערען, זאָל ער אויך נעהמען נור 1 אָדער 2 פראָצ.

די מיסברויכען אין די שטאָדטישע וועלדער.

די קאָנטראָל-קאָמיסיע פון שטאָדט-ראַט הויבט שוין אָן צו אַרבייטען.

(ס) אין די נאָהענטסטע טעג הויבט אָן צו אַרבייטען די קאָמיסיע פון די פאָרשטעהער פון די שטאָדט ראַט-פראַקציעס, וואָס ס'איז געשאַפען געוואָרען, כדי אויסצופאָרשען די מיסברויכען אין די שטעטישע וועלדער פון לאַגעווניק, און דאָס אונערלויבטע אויסהאַקען פון די בוימער דורך די בעאַמטע פון מאַגיסטראַט.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט דערוויסט מען זיך, אַז די וואָיעוואָדזשטווע האָט געשיקט קיין לאַגעווניק אַ ספעציעלע קאָמיסיע, כדי אויסצופאָרשען אַלע איינצעלהייטען פון דערמאָהנטען ענין. די וואָיעוואָדזשטווע האָט אונטערגענומען די אויספאָרשונג צוליב דער מעלדונג פון אַ געוויסען וויליאַם גראָסמאַן, צו וועלכען ס'געהערען 10 פראָצענט פון די וועלדער, אַז דער מאַגיסטראַט האָט אויס די וועלדער.

די קאָמיסיע האָט טאַקע פעסטגעשטעלט, אַז דער מאַגיסטראַט האָט אויסגעהאַקט געזונדע בוימער. דאָס האָט געדויערט פון יוני ביז אָקטאָבער 1926.

נישט קוקענדיג אויפ'ן בפירוש'ן פערבאָט פון דעם מלוכה'שען אַמט אָפּצוהיטען די וועלדער. ס'זענען אויסגעהאַקט געוואָרען 2500 בוימער אויף אַ סומע פון 15 טויזענד זלאָטעס. דאָס האָלץ איז פערקויפט געוואָרען דורך די וואַלד וועכטער אָהן שום קאָנטראָל, אַ טייל איז אויך צוגעגנב'עט געוואָרען.

די קאָמיסיע פון דער וואָיעוואָדזשטווע האָט צוליב דעם אויסגאַנג פון דער אויספאָרשונג פאָרגעלעגט, אַז אַ פאָליציי קאָרדאָן זאָל היטען דעם לאַגעווניקער וואַלד. דער מאַגיסטראַט האָט אָנגעגעבען אַ רעקורס אויף די בעשלוסען פון דער קאָמיסיע

ער איז געוואָרען אַ לאָווניק

און בעקומט נישט קיין „פענקעל" און נישט קיין „שטענדער".

(ב) ווי בעוואוסט, האָט דער לאָדזער שטאָט-ראַט אויף דער פאַר-לעצטער זיצונג אויסגעוועהלט אלס לאָווניק דעם נ.ס.ר'ישען פיהרער קאַזימיערטשאַק.

וועגען דעם האָט ה' ק. בעקומען אַן אָפיציעלע מיטטיילונג פון שטאָט-ראַט-פרעזעס ה' פיכנאַ, און נעכטען איז ה' קאַזימיערטשאַק געקומען אין מאַגיסטראַט, כדי איבערצונעהמען זיין אַמט.

אין מאַגיסטראַט האָט אָבער דער שטאָט-פרעזידענט ה' ציגאַרסקי ערקלערט דעם נייעם לאָווניק, אַז ער האָט פאַר איהם גאָרנישט צו טון, ווייל די געפלאַנטע האַנדעלס-אָפּטיילונג ווערט נישט געשאַפען.

דערויף האָט ה' קאַזימיערטשאַק אָפּגעגעבען אַן ערקלערונג, אַז איהם איז בעקאַנט די אינטריגע, וועלכע ווערט געגען איהם געפיהרט אין מאַגיסטראַט און ער וועט זיך ווענדען צום שטאָט-ראַט אין דער פראַגע.

*

(מ) דער לאָדזער מאַגיסטראַט האָט בעשלאָסען נישט צו שאַפען קיין האַנדעלס-אָפּטיילונג, ווייל די עקזיסטירענדע ווירטשאַפטס-אָפּטיילונג האָט אין איהר טעטיגקייטס-געביט אויך האַנדעלס ענינים און צו בעזאָרגען די שטאָט מיט לעבענסמיטעל פראָדוקטען.

אין לאָדז ווערט געגרינדעט אַן אָפּטיילונג

פון יודישען פרויען-פערבאַנד פאַר אַרבייט אין ארץ-ישראל.

לויט דער איניציאַטיוו פון דער וויצע-פרעזידענטין פון „פערבאַנד פון יודישע פרויען פאַר אַרבייט אין ארץ-ישראל", פרוי ה. קירשראָט פון וואַרשאַ, איז דינסטאָג נאָכמיטאָג אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע צוזאַמענגערופען געוואָרען דורך דעם אָרגאַניזאַציע-קאָמיטעט ציוניסטישען פרויען פערבאַנד אַ גרעסערע פרויען פערזאַמלונג.

פרוי קירשראָט האָט געהאַלטען אַן אויספיהרליכען רעפעראַט וועגען די אויפגאַבען פון פערבאַנד, וועלכער האָט זיך בעשטעלט אַלס ציל צו פעראייניגען אַלע יודישע פרויען פאַר דער אַרבייט אין ארץ-ישראל.

די פערזאַמעלטע האָבען גערופען דער פרוי קירשראָט פאַר דעם אינטערעסאַנטען רעפעראַט און נאָכדעם ווי די פערזאַמלונג האָט געענטפערט אויף פערשידענע פראַגען מצד די אָנוועזענדע, איז געוועהלט געוואָרען אַן אָרגאַניזיר-קאָמיטעט, וועלכער האָט די אויפגאַבע צו גרינדען אין לאָדז אַן אָפּטיילונג פון פערבאַנד פון יודישע פרויען פאַר אַרבייט אין א"י. אין צייטווי. קאָמיטעט זענען געוועהלט געוואָרען: פרוי ד"ר ברוידאָ, קאַצענעלענבויגען, האַלפערן, קאָנטאָר, גוטערמאַן, פיש, פרוי אינגוש, פראַשקער, פרוי גליק, שוואַרצמאַן, גאָלדקאָרן, ברויער, קראַקויער, גאָלדבערג, צאַריסקאַ, יענקעלעווסקאַ, שניאורסאָן, רעזניק, פאַפערנאַ, פרוי דיר. בראַנדשטעטער, האַנעמאַן, גראַוועץ, קאַזשימירסקאַ, מאַרקאָוויטש, פרוי טאַוויאָוו און פרוי ד"ר גיביאַנסקאַ.

טעאַטער „סקאַלאַ", ציגעל-גאַס 18.

גאַסטראָלען פון בעריהמטען אַרטיסט

יוליום אַדלער

צוזאַמען מיט זיין אויסגעצייכענטען אַנסאַמבל פרויען: הדסה, האַריטש, רעגינאַ, סאַלאָמאָן, שייעוויטש. מענער: ברין, ראווי, קורש. קאָן, קראַנק, שטאַקפעדער, ראַטשייז און אַנדערע.

הײנט, פרייטאג, ד. 4 פעבר., 8.30 אין אָווענד די בעוואוסטע פיעסע פון יעקב גאָרדין

קרייצער סאָנאַטאַ

די הויפט-ראָל „ראַפאַל פרידלענדער" – יוליום אַדלער.

שבת, ד. 5. פעברואַר, 3.30 נאָכמ. צו ביליגע פרייזען די בעליבטע פיעסע פון זאָלאָטאָרעווסקי

ישיבה-בחור

הויפט ראָל „ישיבה-בחור" – יוליום אַדלער.

שבת, ד. 5. פעבר., 8.30 אָווענד די בצר. סאָציאַלע טראַגעדיע פון ע. טאָלער

„הינקעמאַן"

הויפט-ראָל „הינקעמאַן" – יוליום אַדלער.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער „סקאַלאַ".

אַנאָנס! מאָנטאָג, דעם 7-טען פעברואַר – נרויסע פאָפולערע פאָרשטעלונג צו ביליגע פרייזען. אימפרעסאַריאָ: אַ. שטאָקפעדער. 703

שאַראַדען-ווינקעל

.33

אויף די בלעטער ליגט זיין נאָמען
פון דער לעצטער, לעצטער וואָך.
כאָטש די צייטען לויפען, שטראָמען –
איהם דערמאָהנט מען אָפטערס נאָך...
אַז אַ אַגדה, אַז אַ שווינדעל
(זיי אַ בריה: טראַכט, און טרעף!)
אַז אַ פראָוואָקאַציע-שפיצעל,
איז מען מזכיר גלייך – עך-עך!

שאַראַדען-ווינקעל קופאָן 33

פרעמיעס:
2 בילעטען אין קינאָ.

.34

דאָס איז אַ זאַך, וואָס איהר זעהט איצט ביי אונז אַלע טאָג.

טרעפען קאָנט איהר עס, ווען איהר וועט פון די אונטענשטעהענדע קלאַנגען, בילדען 19 ווערטער, וואָס זייערע ערשטע אותיות, געלייענט פון אויבען אַראָפּ, און די לעצטע, געלייענט פון אונטען אַרויף בילדען דעם ענין.

די קלאַנגען פון די ווערטער זענען:
דע – שלים – מע – דיא – אַמאַ – עג – ר – קאָן – מע – בער – וואַ – ציון – ירו – אַש – וואול – מו – נאַ – אַל – רעוו – שטי – עלי – רו – כו – יאַ – ליאַ – צי – רי – זיג – אַרד – רך – סאַ – טי – ני – נאַ – טאַ – אנט – נער – וועגק – לאַ – גז – שע – ע – לי – דו – בו.

די בעדייטונג פון די ווערטער איז:
1) קאָפ-ציהרונג,
2) די הייליגסטע שטאָט,
3) בלאָז-אינסטרומענט,
4) אַן'אַנדער פאָרם,
5) פייערבאַרג,
6) אַ פרויען-נאָמען,
7) כעס – אַנדערש,
8) אַ שטאָט אין אַמעריקע,
9) אַ האַנדוועקער כלי,
10) די צעהנטע סדר-צערעמאָניע,
11) אַ שלעכטער מענש,
12) אַ העברעאישער שרייבער,
13) אַ בעקאַנטער יודישער שרייבער,
14) גאָט אויף מוסולמעניש,
15) אַ טייך אין פוילען,
16) אומבעריהרליכקייט,
17) אַ נאָמען,
18) אַ דיקטאַטאָר,
19) ענגלישער קעניג.

שאַראַדען-ווינקעל קופאָן 34

פרעמיעס:
2 בילעטען אין קינאָ.

לעזונג פון רעטעניש נ. 31 כינע

געוואונען האָט לויט אַ גורל:
2 בילעטען אין קינאָ נ. מינץ זגערזשער 50.

לעזונג פון רעטעניש נ. 32 האַנד-הערה-ער

געוואונען האָט, לויט אַ גורל:
2 בילעטען אין קינאָ י. מילגראַם צעגעלניאַנאַ 26.

אויסשטעלונג אין דער שטאָטישער קונסט-גאַלעריע.

די אויסשטעלונג פון מאָנע קאַץ אין דער שטאָטישער קונסט-גאַלעריע האָט גרויס ערפאָלג. יעדען טאָג ווערט די אויסשטעלונג בעזוכט פון אַ סך מענשען, וועלכע באַוואונדערען און זענען ענטציקט פון מאָנע קאַצ'ס אַרבייטען.

שבת 3 נאָכמ. קומט פאַר אַן'אויספלוג פון יוגענדליכע אַרבייטער אויף מאָנע קאַצ'ס אויסשטעלונג.

אין דער קונסט גאַלעריע זענען אויך אויסגעשטעלט די בילדער און צייכנונגען פון די מאָלער: מאַצקיעוויטש, גרויק, שלעווינסקי און אַנדערע.

זיך אנגעצונדען דער אַקומולאַטאָר אויף דער לאָדזער טעלעפאָן-סטאַציע

אַלע ליניעס האָבּען אויפגעהערט פונקציאָנירען.

(–) נעכטען 11 בּייטאָגס האָט זיך אויף דער לאָדזער צענטראַלער טעלע-

פאָן-סטאַציע אָנגעצונדען דער הויפּט אַקומולאַטאָר און אַלע ליניעס זענען גע-

בּליבּען נישט טעטיג.

ס'האָבּען נישט פונקציאָנירט נישט דער שטאָטישער און אויך נישט דער

אויסער-שטאָטישער טעלעפאָן.

צוליב דער זעלבּער סיבּה האָבּען מיר נעכטען נישט בּעקומען די לעצטע

טעלעפאָנישע בּעריכטען פון וואַרשע און אויך נישט דעם סוף פון דער סיים-

זיצונג.

גענעראַל-דעבּאַטע צום בּודזשעט אין לאָדזער שטאָט-ראַט.

(–) י נעכטיגע זיצונג פון שטאָט-ראַט האָט זיך פאַרצויגען בּיז שפּעט אין דער נאַכט און אויף איהר איז פאָרגעקומען די גענעראַל-דעבּאַטע צום בּודזשעט אויפ'ן יאָהר 1927. מיט גרויסע רעדעס זענען אַרויסגעטרעטען די פאַר-שטעהער פון אַלע פראַקציעס. די רעדעס פון די יודישע פאָרשטעהער זענען איבּערגעריסען געוואָרען דורך אַנטי-סעמיטישע צווישענרופען פון די אנדע-קעס און נ. פ.-ראַוועס. מיט שאַרפע און גרויסע רעדעס זענען אַרויסגע-טרעטען די יודישע ראַטמענער: ליכטענ-שטיין, האַלפּגנדערסקי, ד"ר שוויג און דעפּ. מינצבּערג. די גענויע רעדעס פון די דערמאָהנטע ראַטמענער וועלען מיר בּרענגען אין זונטאָג'דיגען נומער.

פון דער ציוניסטישער פראַקציע איז קיינער אויף דער זיצונג נישט געוועזען.

„אָרט" עפענט נייע אַנשטאַלטען.

גוטער פערלויף פון דער מאַשינען-אַקציע.

ווי מיר דערוויסען זיך, האָט די „אָרט"-פערוואַלטונג בּעשלאָסען צו קאָנצענטרירען אין איין לאָקאַל אַלע לערן-וואַרשטאַטען פון „אָרט", וואָס זע-נען בּיז איצט צעוואָרפען אין פערשידע-נע שטאָט-טיילען.

אין נייעם לאָקאַל וועלען געעפענט ווערען חוץ די עקזיסטירענדע לערן-וואַרשטאַטען און קורסען אויך די שלאָסע-ריי און קאַרבּ- און מעבּעל-פלעכטעריי, וואָס זענען אַ געוויסע צייט נישט טעטיג געווען, אויך נייע אָפּטיילונגען, ספּעציעל דערגענ-ציגס-קורסען פאַר פערשידענע פאַכען.

היינטיגע וואָך איז אין לערן-וואַר-שטאַט פאַר שטריקעריי פאָרגעקומען אַ שלוס-עגזאַמען מיט דער בּעטייליגונג פון אַ קאָמיסיע שטריקער-מייסטער, פאָרשטע-הער פון דער גמינע-פערוואַלטונג און אַנדערע. ס'רוב שילער האָבּען דעם עגזאַמען אויסגעהאַלטען.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס אייניגע האַנדווערקער האָבּען שוין בּע-קומען דורך „אָרט" מאַשינען פון זייערע אַמעריקאַנער קרובים האָבּען זיך לעצטענס אַ גרעסערע צאָהל פערזאָנען געווענדעט דורך „אָרט" צו זייערע קרובים אין אַמעריקא ווענען בּעזאָרגען זיי מיט מאַשינען. חוץ עס איז אינטערעסאַנט און זייער כאַראַקטעריסטיש, אַז אַמערי-קאַנער קרובים ווענדען זיך צו „אָרט" אין אַמעריקא, ער זאָל זיי מיטהעלפען צו בּעזאָרגען זייערע קרובים מיט מאַ-שינען זאָגאַר אין אַזעלכע פאַלען, ווען דער קרוב אין אייראָפּא ווענדעט זיך אַפילו נישט וועגען דעם.

פערזאַמלונג פון געמינע- און „פּריוואַטען-הענדלער-פעראיין".

(–) מיטוואָך איז אין אייגענעם לאָקאַל (זגערזשער 28) פאָרגעקומען די גענעראַל פערזאַמלונג פון געמינע- און-פּריוואַטען-הענדלער-פעראיין. נאָכ'ן בּע-ריכט זענען פאָרגעקומען וואַהלען פון אַ נייער פערוואַלטונג. ס'זענען געוועהלט-געוואָרען: וו. לייזעראָוויטש (פּרעזעס) א. שטרויס (וויצע-פּרעזעס), פ. רובּין-שטיין (וויצע פּאָרזיצער), ק. לייבּאָוויטש (סעקרעטאַר), ה. וויאַנזאָווסקי (קאַסירער), א. ניימאַן און ל. בּידערמאַן (ווירטען), י. קאָלענבּרענער, ע. באַלבּערמאַן, וו. הילמאַן, ה. ציגאַמאַן, און י. ליבּאָוויטש.

אין דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע ל. קאָרן און י. ראָזענצווייג.

אין די אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט-דיושורען.

(8) היינט, פרייטאָג, דיושורירען בּיי-נאַכט פאָלגענדע אַפּטייקען: ל. פּאַוו-לאָווסקי (פּעטריקאָווער 307), ס. האַמ-בּורג (גלובּנאַ 50), בּ. גלוכאָווסקי (נאַ-רוטאָוויטש 4), י. שיטקעוויטש (קאָפּער-ניקאַ 26), א. כאַרעמזא (פּאַמאַרסקאַ 10) און א. פּאַטאַש (פּלאַץ קאָשטשעלני 10).

פאַררעזונג

פון רעד. חיניאַוואַ-דלוגאַשאָווסקי.

דער בּעקאַנטער פּובּליציסט און פּרע-לעגענט רעד. טאַדעאוש חיניאַוואַ-דלוגאַשאָווסקי האַלט היינט אַ פאַררעזונג אין פילהאַרמאָניע-זאַל א.ד.ט.: „דער מאָרד פון 16 דעצעמבּער".

דער רעפערענט וועט אַנאַליזירען די געשעהענישען פון יענער צייט, ווען ס'איז ערמאָרדעט געוואָרען דער פּרע-זידענט נאַרוטאָוויטש און וועט אַרומ-רעדען די איצטיגע פּאָליטישע לאַגע אין פּוילען.

חזן קוסעוויצקי

דאַווענט היינט און מאָרגען אין „פילהאַרמאָניע".

ענדליך איז געלונגען אַראָפּצוברענ-גען אין אונזער שטאָדט אויף היינטיגען שבּת דעם בּעריהמטען אָבּער-קאַנטאָר פון דער ווילנער גרויסער שטאָדט-שוהל ה' משה קוסעוויצקי.

ה' משה קוסעוויצקי, האָט זיך, בּעת זיין קורצען אויפענטהאַלט אין אונזער שטאָדט, גוט בּעקאַנט געמאַכט און יעדע אָרט רעקלאַמע איז כמעט איבּעריג.

בּלויז דער נאָמען זיינער רעדט שוין פאַר זיך.

בּעת זיין דאַווענען, לעצטענס אין וויל-קער שוהל, זענען די מתפּללים אַזוי בּעגייסטערט געוואָרען, אַז נישט קוקענ-דיג, וואָס זיי האָבּען זיך געפינען אין אַ מקום קדוש, האָבּען זיי איהם עטלי-כע מאָל אַפּלאָדירט.

דאָס זיסע האַרציגע דאַווענען פון ה' משה קוסעוויצקי דאַרף יעדער יוד הע-רען בּיי דער געלעגענהייט, וואָס ער דאַ-ווענט היינטיגען פרייטאָג-צונאַכט און שבּת פריה אין „פילהאַרמאָניע".

מאַסקען-בּאַל

לטובת „פּושיטשוליסקאַ".

מאָרגען, שבּת, קומט פאָר דער לאַנג-ערוואַרטעטער מאַסקען-בּאַל לטובת „פּושיטשוליסקאַ".

דאָס יתומים-הויז פאַר מיידלעך „פּושי-טשוליסקאַ" איז זעהר אַ נויטיגע אינסטי-טוציע און טוט אַ סך אויף. ס'איז ווערט, אַז זי זאָל אונטערשטיצט ווערען, לאָמיר מיט דעם, וואָס מ'זאָל בּעזוכען דעם מאַסקען-בּאַל. די מאַסקען-בּעלער פון „פּושיטשוליסקאַ" זענען אין לאָדז בּע-קאַנט מיט דער שעהנקייט און פאַרביג-קייט.

וואַרנונג!

דערמיט פאָדער איך אויף דעם ה' מיכאל און פרוי אנ. א ווינבּערגער, הויז-בּעזיצער פון שענקעוויטשאַ 40, תיכף מיר אָבּצוגעבּען דעם העקסעל אויף 30 דאָלאַר, וועלכער איז דורך זיי אויף אַ נישט עהרליכען אופן אויסגענוצט געוואָרען, אַז דערפאַר וועל איך איהם נישט צאָהלען אויב די איבּערדערמאָהנטע פאָדערונג, וועט דו ך די ווינבּערגערס נישט ערפילט ווערען, וועל איך געצוואונגען זיין דעם גאַנצען ענין איבּערצוגעבּען דעם פּראָקוראָר בּיים הינגען בּעציר'קס געריכט. איך וואָרן דעם אויבּענדערמאָנטען וועקסעל נישט צו קויפען, ווייל אַלע רעכטליכע קאָנסעקווענצען זענען דורך מיר אָנגענומען געוואָרען

מאַריע ראָזענפעלד, שענקעוויטשאַ 40.

721

אַדלער שפּילט ווידער אין לאָדז.

אונזער אַלט בּעקאַנטער און בּעליבּטער יוליוס אַדלער הויבּט ווידער אָן צו שפּילען אין לאָדז. פאַר די לאָדזער יודישע טעאַטער-בּעזוכער, ובּיחוד בּעגדיג פון די אינטעליגענטע קרייזען און ענערגעדיג מיט די אַלטע „טעאַטער-פּאַטריאָטען" פון דער גאַלעריע – איז די דאָזיגע ידיעה זיכער אַ דער-פרעהענדע.

יוליוס אַדלער האָט לעצ-טענס ווידער-אַמאָל דורכ-געמאַכט אַ טריומף טורנע איבּער אַ רייה שטעט און שטעטלעך און אומעטום איז ער בּעגייסטערט אויפגענומען געוואָרען.

איצט קומט ווידער יוליוס אַדלער צו אונז, צוזאַמען מיט זיין אויסגעצייכענטער טרופּע און וועט שפּילען נאָר עטליכע מאָל אין וואָך אין „סקאַלאַ"-טעאַטער.

מיר האָבּען נאָך אַ'ך נישט אין לאָדז קיין שטענדיג יו-דיש טעאַטער, בּעת אַנדערע, קלענערע שטעט אין פּוילען, האָבּען דאָס שוין יאָ דערלעבּט. מילא, דאָס איז שוין אונזער מזל.

לאָמיר דערוויבּער זיין צופרידען, וואָס מיר וועלען האָבּען אַ טעאַטער כאָטש אויף עטליכע טעג אין וואָך!

דאַנקזאַגונג.

דער צענטראַלער יודישער האַנדווער-קער-פערבּאַנד אין לאָדז און אַזמגעבּנד און האַנדווערקער-בּאַנק פּאָלודניאָווע 4 אין דער יובּילעאום קאָמיטעט, דריקט אויס זייער האַרציגסטען דאַנק די אַלע חשוב'ע געסט, ועפּרעזענטאַנטען, פאַר זייער בּעטייליגען זיך אין אונזער שמחה:

פון וואַרשאַ: פרוי קירשראָט און זאָהן, פּרעזעס פון יודישען קאָלאָ דעפּ. ה' ראָטגלאַס, פּרעזעס פון אַלפּויל שען האַנדוו. צ. ק. ה' ראָטמאַן ח ראָסנער, וויצע פּרעזעס פון צ. ק. ה' ד. בּראַמ-בּערגער, רעפּרעזענטאַנט פון דער קאַסע. בּעוועגונג אין פּוילען ה' קאָוואַרסקי, פאָרשטעהער פון קאַסע. פערבּאַנד ה' שמויש, סענאַטאָר איניש. קערנער.

פון לאָדז: פרוי שוואַרצמאַן, דעפּ. ד"ר ראָזענבּלאַט, סענאַטאָר ד"ר בּרוי-דע, דעפּ. משה הלמאַן, ראַטמאַן איגוש. פּראַשקער, ראַטמאַן בּיאַלער, פאָרשטע-הער פון יודישען ליטעראַטען- און זשור-נאַליסטען-פעראיין רעד. לאַזאַר מוקס, פאָרשטעהער פון דער יוד. קהלה – ה' קאַרא, פאָרשטעהער פון „טאָג" – ד"ר גאָלדמאַן, פאָרשט. פון „נייעם פאָלקס-בּלאַט" – משה בּראָדערזאָן, פון „לאָד-זער טאַגעבּלאַט" – אַבּערושאַנעק, פון „מאָמענט" – רעד. ח. י. בּריסטאָווסקי, פון „חיינט" – ה' אַלפּערין, פון „וואַר-שאָווער עקספּרעס" – שולמאַן, פון פאָלקס-צייטונג ה' משה עלבּוים, פון בּאַנק פאַר אינטעליגענץ ה' ד"ר טאַרטאַקאָווער.

פאָרשטעהער פון האַנדווערקער פער-איינען און בּענק:

וואַרשאָווער האַנדוו. בּאַנק, וואַרשאָ-ווער קליינהענדלער בּאַנק, פון: זגערזש לענטשיץ טורעק, פּאַבּיאַניץ, לאַסק, זדונסקאַ-וואָלאַ, קאַליש, גלאָוונאָ, בּזשע-זשין, פּיעטרקאָוו, טשענסטאָכאָוו, ראַ-דאָמסק, וולאָצלאַוועק, לאָוויטש, זאַ-וויערטשע, סאָסנאָוויץ, לובּלין אָפּאָט-שנע, טושין, קאַליש, קוטנאָ, לוטאָמירסק, בענדין, סטריקאָוו, סלופּצע. אַלע דע לעגאַטען פון לאָדזער פּאָליטישע, ווירט שאַפטליכע, קולטורעלע און פּראָפעסיאָ-נעלע אָרגאַניזאַציעס ווי אויך אַלע חברים און פריינד.

בּיי די אַלע געסט, חברים און פריינד וואָס זענען מעגליך צוליבּ פערשידענע סיבּות נישט צופרידענגעשטעלט געוואָ-רען, בּעטען מיר ענטשולדיגונג.

מיט דרך ארץ

יובּילעאום-קאָמיטעט

פון צענטראַלען יודישען האַנד-ווערקער-פערבּאַנד און האַנדווער-קער-בּאַנק פּאָלודניאָווע 4.

793

אויטאָ-קאַטאַסטראָפע.

שווער פערוואונדעט 2 פּאַ-סאַזשירען.

(–) דער אויטאָבּוס, וועלכער קורסירט צווישען לאָדז און בּושעושין האָט בּיים דאָרף נאָוואָסאָלנע זיך איבּערגעקעהרט און אַריינגעפאַלען אין אַ גרוב.

די פּאַסאַזשירען: חיים סלאָקאָווסקי (וואָלבּאָרסקאַ 33) און לעאָקאַדיאַ דוואָ-זשינסקאַ (קאָנסטאַנטינער 17) זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען.

די פערוואונדעטע זענען אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל אויף דרעוונאָוו-סקאַ גאַס.

אַ שטרייק

אין די זגיערזשער פאַבּריקען.

זגיערזש, 3 (טעלעפאָניש פון אונ-זער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז אויס-געבּראָכען אַ שטרייק אין אַלע זגיער-זשער טעקסטיל-פאַבּריקען.

די אַרבּייטער האָבּען געהאַט אַרויס-געשטעלט פאָדערונגען פון 25 פּראָצענט לוין-הוספה.

אַזוי ווי די פאָדערונגען זענען נישט נאָכגעגעבּען געוואָרען, האָבּען די אַר-בּייטער אין אַלע פאַבּריקען פערשטרייקט.

מעלדונג.

פון דער פאָלקס-בּיבּליאָטעק „א. ד. וור-דן" בּיי התאחדות, (שענקעוויטש 3/5).

די בּיבּליאָטעק-קאָמיסיע איז מודיע, דאָס ס'איז צוגעקומען נייע ביכער פון די נייעסטע אויסגאַבּען פון דער העבּרעאיש-יודישער ליטע-ראַטור. די בּיבּליאָטעק איז אָפען 4 מאָל וועכענטליך: זונטאָג, דינסטאָג און דאָנערשטאָג פון 7—9 אָוועגד און שבּת פון 5—7 אָוועגד.

דער לעזע-זאַל איז אַ מינימאַלער אַזוי, אַז ס'איז צוגענגליך פאַר די בּרייטע יודישע מאַסען. אַלס קויציאָן ווערט אויך אָנגענומען ווערטפולע ביכער. איינשרייבּען קען מען זיך טעגליך פון 5—9 אָוועגד. 774

אַכטונג צייטונגס-פערשפּרייטער!

אַלע חברים וועלכע זענען מיטגלידער אין געוועזענעם קאָאָפּעראַטיוו בּיים צייטונגס-פערשפּרייטער-פעראיין מוזען קומען שבּת דעם 5 פעבּרואַר פּינקטליך 7 אַ זייגער אָוועגד אין לאָקאַל פון קולטור-אָמט וסכאָדניאַ 70.

בּעמערקונג: קומען בּרויבּען פיי די וואָס האָבּען איינגעצאָהלט גאַנצע 7 זלאָטים פיי די וואָס האָבּען איינגעצאָהלט ווייניגער, פון די חברים ווערען אויפגעפאָדערט צו רעגולירען דעם מיטגלידס-אָפּצאָהל, 3) אונזער פערוואַל-טונגס-מיטגליד ה' בּלאַכמאַן איז בּעפאָלמעכ-טיגט איינצוקאַסירען דעם בּייטראַג.

מיט אַכטונג די פערוואַלטונג.

אין די לאָדזער קינאָס

פון רעדוטאַ.

„די בּורלאַקעס פון דער וואָלגאַ".

דער פילם, וועלכער ווערט איצט דעמאָנסטרירט אין קינאָ-טעאַטער „רע-דוטאַ" שילדערט דאָס לעבּען פון די בּורלאַקעס פאַר און נאָך דער רוסישער רעוואָלוציע.

בּיי דער וואָלגאַ לעבּען און אַרבּי-טען די בּעקאַנטע רוסישע בּורלאַקעס און טרוימען וועגען בּעסערע צייטען, זינגענדיג דערבּיי זייערע לידער, אין וועלכע זיי געפינען אַ טרייסט אין זיי-ערע לייהען.

דע ווייל קומט צו דער וואָלגאַ אַ רוסישער אָפיציר צוזאַמען מיט זיין כלה, אַ פירשטין און – עס קומען פאָר צווי געשעהענישען: די פירשטין פער-ליבּט זיך אין די שעהנע אויגען פון דעם בּורלאַק, בּעת דער אָפיציר פּאַטשט דעם הילפלאָזען בּורלאַק.

עס קומט די רעוואָלוציע. דער בּור-לאַק שטעהט אָן דער שפּיץ פון אַ בּור-לאַקען-אָפּטיילונג און זיי קומען אינ'ם פּאַלאַץ פון דער פירשטינ'ס פאָטער קאָנפיסקירען דאָס פערמעגען. די פיר-שטין שטעלט זיך אַנקעגען און מ'גהט זי דערשיסען. דער בּורלאַק ליבּט זי אָבּער און ער דערשיסט זי נישט. דער בּורלאַק מוז דעריבּער פערלאָזען זיינע רעוואָלוציאָנערע אָפּטיילונגען און ער ווערט געפאַנגען דורך די ווייס-גוואַר-דיסטען. מ'גהט איהם דערשיסען. די פירשטין שטעלט זיך נעבּען איהם און הייסט זיך שיסען, איידער איהם, עס קומען אָן די רויטע און דער אומגליק-ליכער בּורלאַק מוז צוזאַמען מיט די „ווייסע" שלעפּען די שווערע משא, פונקט ווי פריהער, אַלס בּורלאַק. אויך דאָ געפינט ער אָבּער אַ טרייסט אין דעם בּורלאַקען-ליד. דאָס בּילד איז זעהר שעהן אויפגעפיהרט און מאַכט אַ שטאַר-קען איינדרוק.

זעהר שעהן זינגט דער רוסישער כאָר די הערליכע וואָלגאַ-לידער.

פערבּענקם אין „לונאַ".

אין „לונאַ" געהט איצט אַ סענסאַצ-יאָנעל בּילד אונטערן נאָמען „זאַראַס צייכען". מיט אַ הונדערט יאָהר צוריק איז עס געווען. דער גובּערנאַטאָר פון קאַליפאָרניען האָט געמיינט די בּע-פעלקערונג און קיינער האָט נישט געהאַט קיין דרייסטקייט זיך אַנטקעגענצושטע-לען מיט אַמאָל איז געקומען אַ גוטער גאַסט אין דער פערזאָן פון אַ באַנדיט זאַראָ, וואָס פלעגט זיך נוקם זיין פאַר יעדער עולה. אַלע אַנשטרענגונגען איהם צו כאַפּען האָבּען נישט געבּראַכט קיין פּעולה און פלעגט ער זיך מיט אימיצען צוזאַמענטרעפען, האָט שוין יענער אָוועקגעטראָגען די צייכענס פון זיין שווערט. דער דאָזיגער זאַראָ, ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט שפּעטער איז געווען אַ זוהן פון אַן אָנגעזעהענעם אַדעלמאַן, פון גרויסען גוטס-בּעזיצער.

דאָס בּילד אין 10 אַקטען איז פול מיט קאָמישע סיטואַציעס און גיט די מעגליכקייט די אַרטיסטען צו בּעווייזען זייערע פעהיגקייטען אין פיינעם שפּיל. אַן אויסגעהויבּען איינדרוק מיט זיין שפּילען און פערשידענע מאָלערישע טרי-קען מאַכט דער „קעניג פון האָליוואָוד", דער בּעקאַנטער קינאָ-אַרטיסט דוגלאַס פערבּענקס. דער סימפאָנישער אָרקעס-טער אונטער דער לייטונג פון ה' כוואַט האָט פיין צוגעפּאַסט די מוזיק.

קינא „ERA" פרי־הער „פלארא" : היינט פייערליכע פרעמיערע!
זאוויסא 22 (באלוט) ◆ פון מעכטיגען פילם־שלאגער, די גרויסע דראמע א.נ.

„מוטער"-MATKA (דאס פירטע געבאט)

מיט דער געניאלער MARY CARR איז דער הויפטראלע. / אלע מוזען דאס בילד זעהען! אויסערן פראגראם: א פרעהליכע אמעריקאנער קאמעדיע. פערג־עסערטער ארקעסטער. דער זאל איז געהייצט.

וויכטיג נייעס
פאר דער לאדזער בעפעלקערונג!!!
ווערען אנגענומען צו פאסאנירען און צו איבערארבייטען מע.ער און דאמען־היטען לויט די נייעסטע מאדעלען פון די עלטסטע היטען ווערען איבערגעארבייט אויף גענצליך ניי. געדענקט די אדרעס לי־טאמירסקא 2 אדער זגיערסקא 20

אר פאר 2 50 זל.

ביי פערדער און הארצעל. 659
בעם. פון 8 גילדען אן בעקומט איהר אלע ארט נייע היטען
קומט און איבערצייגט אייך!

מטבטל
אין גרעסטען אויסוואהל רעיעל און ביליג
מיט די בעסטע בעדינגונגען בעקומט מען נאר ביי ה'
ווינטער, היליגנסקי 41,
פראנט־געשעפט
459
כ׳קויף אלטע מעבעל און צאהל די העכסטע פרייזען.

קומט און איבערצייגט אייך!
נור אין דער
צוקערניע „Cafe de Paris"
5 זשעלאנא 5
בעקומט מען צו קאנזורענק־פרייזען געשמאקע פריה־שטיקען און אהענדברויטען (5 געגנ) נ.ד. זלאטי
בעסטער טיי א גלאז נור 15 גר. א ½ גלאז שווארצע קאפע 15 גר.
" קאפע " " 20 " " 15
" קאקאא " " 25 א גלאז גוטע מילך 15
בעמערקונג: א ספעציעל איינגעארדענטער זאל צום שפילען שאך, דאמקע, פוף און דאמינא. 113
א שעה — 40 גראשען.

טליתים־פאבריק
אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב־וואלענע זיידענע טליתים פאבריקשע, ווי אויך טליתים־קטנים הורט און דעטייל! מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעם און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל
ביי א. ה. ציטערנאחסקי, קאמיענא 1.
אין צווייטען שויער, פארטער. קומט און איבערצייגט אייך! 893
בעמערקונג: ס׳ווערען אויך אנגענומען אלטע טליתים צו וואשען.

סימפטאריו — כירורגישע
קליניק
פון די דאקטוירים שארלאטא־איינגערווא, רייטלער־קוריאנסקא, מיכאל קאנטאר, און י. בוים.
לאדז, אנראדאווא 10, טעל. 13.57.
I. און II. קלאס.
377 אמבולאטאריום.

Dr. med. Ludwik
Rapeport
Pr. Narutowicza 25
(Dzielna) tel. 44-10.
ספעציאליסט פאר נירען, בלאזען און הארן - קראנקהייטען.
נעמט אן פון 1 ביז 2
און פון 4 ביז 7 אווענד.

— ד"ר —
י. הערשפינקעל
Zawadzka 15,
telefon 11-87
— ספעציאליסט פאר —
קינדער - קראנקהייטען.
נעמט אן אינדערהיים פון 8—10
פריה און פון 3—5 נאכמיטאג
און אין לעטשניצע „פאמאץ".

דאנטיסט און צאהנטעכניק
י. ביטענסקי
5 קאנסטאנטינער 5
נעהמט אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אווענד.
פרייזן ביליגע! בעראטונג אהן געבעהלט

מיט רעכט פון רעגירונגס גימנאזיום
8-קלאסיגע הנאבען-גימנאזיום
פון ל. שאקין
לאדז, פעטריקאווער 18
די קאנצעלאריע געהמט אן אנמעלדונגען פון נייע שילער פאר די קלאסען A ביז VII טעגליך פון 9 ביז 1 א זייגער נאכמיטאג.
אין דעם גימנאזיום ווערען איינגעפיהרט נאכמיטאגליכע
קאמפלעטע־קארעפעטיציעס
פון העברעאיש, פויליש, לאטייניש, תנ"ך צו ערמעגליכען די שילער פון די פאלקס־שולען אייגצוטרעטען אין די IV עהענטע V קלאסם פון גימנאזיום. איינשרייבונגען נעמט אן די קאנצעלאריע פון 5 ביז 6 א זייגער אווענד.
דאס לעהרער־געלד בעטרעפט 4 עהענטע. 6 גדרעז מאנאטליך
דירעקטאר: צ. באגיענסקי. 733

איך מאך בעקאנט דעם געעהרטען פובליקום דאס אלע טאג ווערט געגעבען אין מיין
ביער־האלע קאנצערט
27 וואלטשאנסקא 27
פון די בעריהמטע חזנים יאסעלע ראזענבלאט און קווארטין און נאך אנדערע. מען קען זיך שאפען דאס בעסטע פערגעניגען ווי אויך צו בעקומען נאר ביי מיר דאס עכטע גלאז אכאטשימער ביער און אלע טאג פרישע וועמפלער מיט קישקע, טשולענט און לעבעדיגע פיש שטרענג כשר. מיט אכטונג אלטער פינגענבוים.

די פערוואלטונג פון III געגענזייטיגער קרעדיט־געז. אין לאדז, פעטריקאווער 79
האט דעם כבוד מיטצוטיילען, אז אין הסכם מיט׳ן § 33 פון סטאטוט ווערט די
אלגעמיינע פערזאמלונג
פון די פעראיינס־מיטגלידער פארקומען דעם 20 פעברואר 7 א זייגער אווענד אין אייגענעם לאקאל פעטריקאווער 79 מיט פאלגענדען טאג־ארדנונג:
1) וואהלען פון א פארזיצענדען פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג.
2) פארלעזען פון רעוויזיאנס־פראטאקאל. 544
3) בעשטעטיגונג פון בילאנס אויפ׳ן יאנואר 1925 יאהר מיט רעכנונגען פון פערלוסטען און פערדינסטען.
4) בעשטעטיגונג פון ערעפנונג׳ס־בילאנס אויף ולאטעס פון 1 יאנואר 1925 י.
5) פארשלאג פון דער פערוו. און דעם ראט וועגען דער ליקווידאציע פון פעראיין.
6) בודזשעט אויפ׳ן יאהר 1927.
ווען ס׳וועט נישט ערשיינען א גענוגענדע צאהל מיטגלידער אין לויט׳ן § 35 פון סטאטוט וועט די 2־טע אלגעמיינע פערזאמלונג פארקומען ד. 7 מערץ 7 אווענד אין זאל פון די ביורא־ און האנדעלס אנגעשטעלטע, אל. קאשטשושקי 21 און וועט זיין גילטיג ביי יעדע צאהל ערשינענע מיטגלידער מיט דערויבער טאג־ארדנונג: איינטריטס־קארטען אויף די אלג. פערזאמלונג וועלען ארויסגעגעבען ווערען פון 15 פעבר. ד. י. טעגליך אין אייגענעם לאקאל פעטריק. 79 פון 5—6 אוו.

לעטשניצע „SANITAS"
פון דאקטוירים ספעציאליסטען (פאר קומענדע קראנקע)
און ערצטליך־דענטיסטישער קאבינעט.
ציגעל־גאס 29, טעלעפאן 44-51

נערווען־קראנקהייטען	ד"ר א. קאצענעלסאן	11-10
מאגען און קישקע קראנקהייטען	ד"ר ג. ראזענבערג	12-10 ,ז 8-7 ,11-10
אינערליכע קראנקהייטען	ד"ר י. איציקזאן " ה. ראקאווסקי " ד. פריד	11½ ½ ,ז 7-6 12-11 כ 6-5 2-12
קינדער קראנקהייטען	ד"ר י. בעטשע " וו. לאסקי " י. שטיינבערג	5-3½ 4-3 11-10 7-6 2-1
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר ז. לעוונסאן " ע. מארטקאוויטש	3-1 6-4
פרויען און געבורט קראנקהייטען	ד"ר ה. גוטשטאדט " ענגעל " ל. שייערוויטש	8-6 4-3 11-9 5-4 1-11
נאז, האלז און אויערן־קראנקהייטען	ד"ר י. אייזיק " ש. מאלאוויסט	12-11 ,ז 5½-4 7-6 2-12
אויגען־קראנקהייטען	ד"ר ג. גערשטיין " ע. ראזענבלאט	2-1 12-10 6-4½
הויט, וועגערישע און אורין־קראנקהייטען קאסמעטיק	ד"ר ס. קאנטאר " מ. לעווינסאן " ל. פריבולסקי	4-2 11-9 8 6 1-12 זונט. דינט. דאנ׳ 8½-7½ טאג. מיטוו. שב. 5-5³⁰ ש. 2-1
רענטגען פיזיקאלישע טעראפיע און ארטאפעדיע	ד"ר א. שטיינבערג	5-3½
ציינער און מויל־קראנקהייטען. נאלדי־קאראנע און ברוקע.	צאהן ד"ר צוקער " " גרינשטיין־גארקאווי פר. ד"ר שאצקא " " קרעניצקא־ציפין	½2-12 12-9 5¼-2½ 8-5¼

עלעקטראטעראפיע, קווארץ־ליכט, דיאטערמיע, אלערליי אנאליזען רענטגען, אפעראציעס פארבונקעס, איינשפריצונגען, איטפונגען, שוץ אימפונגען געגען שקארלאטין מעדיצינישע קאסמעטיק, בלוט־אונטערזוכונג
די לעטשניצע איז טעטיג פון 9 פריה ביז 8 אווענד. זונטאג פון 9 ביז 4.
אקושעריע־הילף, בייטאג און נאכט. הויזשען און שטארט. דויערנדע היילונג, לויט אפמאך.

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek (Róg Rokocińskiej)
פון דינסטאג, ד 1. פעברואר פאר דערוואקסענע
„צורליי יונגלער"
מעלאדראמע אין 12 אקטען.
פאר יוגענד:
PAT i PATACHON
אין מלנער קאמעדיע אין 8 אקטען. 725

לעטשניצע „VITA"
פאר קומענדע קראנקע פון דאקטוירים ספעציאליסטען אויף פעטריקאווער 45, טעל. 47-44.
ביי דער לעטשניצע באקטעריאלאגישע לאבאראטאריום אויף דער שטעל, קאבינעט פון פיזיקאלישע טעראפיע, קווארץ־לאמפ, בערגזון, לאמפ „אולטרא זון", סאלוקס, בערגאנטי׳ס ענטפעטונגס־אפאראט, עלעקטריזאציע, ליכט־בעדער, דענטיסטיש - ערצטליכער קאבינעט. ערצטליך קאסמעטישער קאבינעט. בעראטונגס־שטעלע פאר מוטערס.

אינערליכע קראנקהייטען:
ד"ר מ. דאווידאוויטש
ד"ר י. איטעלסאן
ד"ר ה. קרישעק
ד"ר א. אוריסאן
קינדער־קראנקהייטען:
ד"ר י. קאפלאנסקי
ד"ר יוזעף האן
ד"ר סאמעט־מאנדעלם
הויט־, וועגערישע און געשלעכטס־קראנקהייטען:
ד"ר ע. עקערט
ד"ר וו. לאגונאווסקי
נערווען־קראנקהייטען:
ד"ר מ. אורבאך
אויגען־קראנקהייטען:
ד"ר איגנ. מארגאלים

כירורגישע קראנקהייטען:
ד"ר מ. דאבולעוויטש
ד"ר מ. קאנטאר
ד"ר ע. קוניג
פרויען־קראנקהייטען און אקושעריע:
ד"ר מ. מאטשעווסקי
ד"ר א. פאגאזשעלסקי
ד"ר ר. רייטלער־קוריאנסקא
ד"ר י. שווייצער
האלז־, נאז־, אויערן, שטימע, שפראך־שטערונגען א. ז. וו.
ד"ר א. מאזור
האלז־, נאז־ און אויערן־קראנקהייטען:
ד"ר א. זשעבראווסקי

מויל־ און ציינער־קראנקהייטען.—ערצטען־דענטיסטען:
ל. געצאוו — פערסטער־לייזעראוויטש
ה. האלפערין — פ. ראזען
באקטעריאלאגיש־כעמ. לאבאראטאריום ד"ר זשורקאווסקי. רענטגען. היילונג פון שפראך־שטערונגען, שטימע, שטאמלען א. אז. וו. דיאטערמא. הייל־מאסאזש. אימפונגען געגען שקארלאטין. אפעראציעס און אפאטרונקעס. ווייזיטען אין שטאדט, בריקען, גאלדענע קראנען און קינסטליכע ציינער.—די לעטשניצע איז אפען פון 9 פריה ביז 8 אוו. און זונטאג פון 9 ביז 2 נאכמיטאג.

Dr. med.
Braun
פאלודניאווא 23
טעלעפאן 40-26
ספעציאל־ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ־ליכט (האר־אויספאל)
נעמט אן פון 9—12 פריה און פון 5 — 8 אווענד

מעטאל־בעטען
דרוטענע און געבעטע מאטראצען, קינדער־וואגען ביליג און געגען גוטע בעדינגונגען אין „DOBROPOL" Piotrk. 73 (אין הויף)
ועמטליכע רעפעראטורען ווערען אנגענומען. 751

Dr. med.
H. Lajchter
קאנסטאנטינער 9.
רוג ואכאדניע טעל. 49-66
צאהן - כירורג
ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען ווי: שטשענקעס, גומענס, דרושאנסלעס, צאהן - פיסטולעס א.ז.וו. נעמט אן פון 1—3 און פון 7—9 אוו. זונטאג 10—12.

Przyjmuję do malowania: balowe suknie, aksamity, podszewki, chustki, abażury, pantofle i t. p. podług ostatnich modeli paryskich najnowszą techniką. Ceny bardzo przystępne. Również nauczam w ciągu krótkiego czasou. 180
Południowa 36 m. 19

Dr. med.
L. Pikielny
ספעציאל־ארצט פאר נירען, בלאזען און הארן - קראנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
טמפפאניט פון 4—7 אוו. 541

Dr. Z.
Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז, און לונגען־קראנקהייטען.
קאנסטאנטינאווסקא 9
טעלעפאן 27-81.
שפרעכשטונדע פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3 נ.מ.

Dr. med.
W. Eychner
פרויען־קראנקהייטען און אקושעריע
זיך איבערגעצויגען אויף זגערזשער 11 טעל. 34-72.
נעמט אן אין דער לעטשניצע פעטריקאווער 294 פון 12—2 מיטאג אין דער היים פון 6-8 אוו.

Akuszerka
E. Sklarowa
האט זיך איבערגעצויגען פון פאמארסקא 35 אויף זיעלאנא 47, וו. 18
געבורטס־הילף פריוואט און פאר מיטגלידער פון דער קראנקען־קאסע. 906

„די, וועלכע אזעלע האט פערראטען"

לייענט איז היינטיגע נומער 6-טע זייט.

שבת, דעם 5-טען פעברואר, 11 א זייגער אװענד, װעט אין פילהארמאניע-זאל פארקומען — א

גרויסער מאסקען-באל

לטובת „PRZYTULISKO"

פארפליכטענד באל-קליידונג.

אויף וועלכען עס לאַדענט העפליך איין די פערוואלטונג.

771

ODEON

היינט צום 1-טען מאל אין לאָדז!

CORSO

היינט צום 1-טען מאל אין לאָדז!

די שענסטע ריהרענדע דראמע אין 12 אקטען אונטער'ן נאמען:

געטער... מענשען... חיות...

די גרעסטע וועלט-סענסאַציע מיט דער שענער און וואונדערבארער ELLEN KURTI

די חיפּטינסטע מאָלען: די בלוטיגע טראַדיציעס לכבוד די געטער. די קעניגין פון טויט און האס יו"ט פון בלוטיגע אָרגיעס.

בעמערקונג: דאס בילד ווערט גלייכצייטיג דעמאָנסטרירט אין ביידע קינאָ-טעאטערס „אדעאָן" און „קארסאָ".

783

APOLLO

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויס. סענסאַציאָנעלע דראַמע פון לעבען פון פוילישען ארבייטער און אמעריקא אין 10 גר. אקטען

אהארץ פון שטאהל

אין דער ראָלע פון פוילישען ארבייטער יאן מלאט — MILTON SILLS

פרייזען פון די פרעצער: אויף אלע סעאַנסען 50—1 זל. 50, אויף די ערשטע סעאַנס 30—75 גר.

LUNA

היינט פרעמיערע! היינט פרעמיערע!

דער לאנג-ערוואַרטעטער וועלט-פילם! די בעסטע קרעאַציע פון'ם „העניג פון האָליוואָד"

DOUGLAS FAIRBANKS

אין דעם ענטציקענדען פילם:

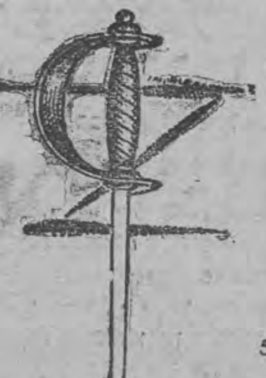

„דער צייכען פון זאָררא"

575

ווי'ן ראָמאַן פון Johnston Mc. Culley „די שרעק פון קאפיסטראנא"

סימפאָנ. אָרקעסטער אונטער לייטונג פון ה' מ. כהאט.

REDUTA

אנהויב 5 א זייגער, לעצטער 10, שבת און זונטאג—2 נאכמיטאג.

היינט און פאלג. טעג דאס מייסטערווערק פון'ם שעפער פון „10 געבאָט" Cecila B. de Mille'a

„בורלאק פון דער וואלגא"

לכבוד דער גרויסער עהרליכער ליבע בורלאק, גרעפין און דער ווייסער גוואַרדיסט

די הויפט-ראָלען שפּילען: William Boyd, Elinor Fair, Julja Faye Varconyj

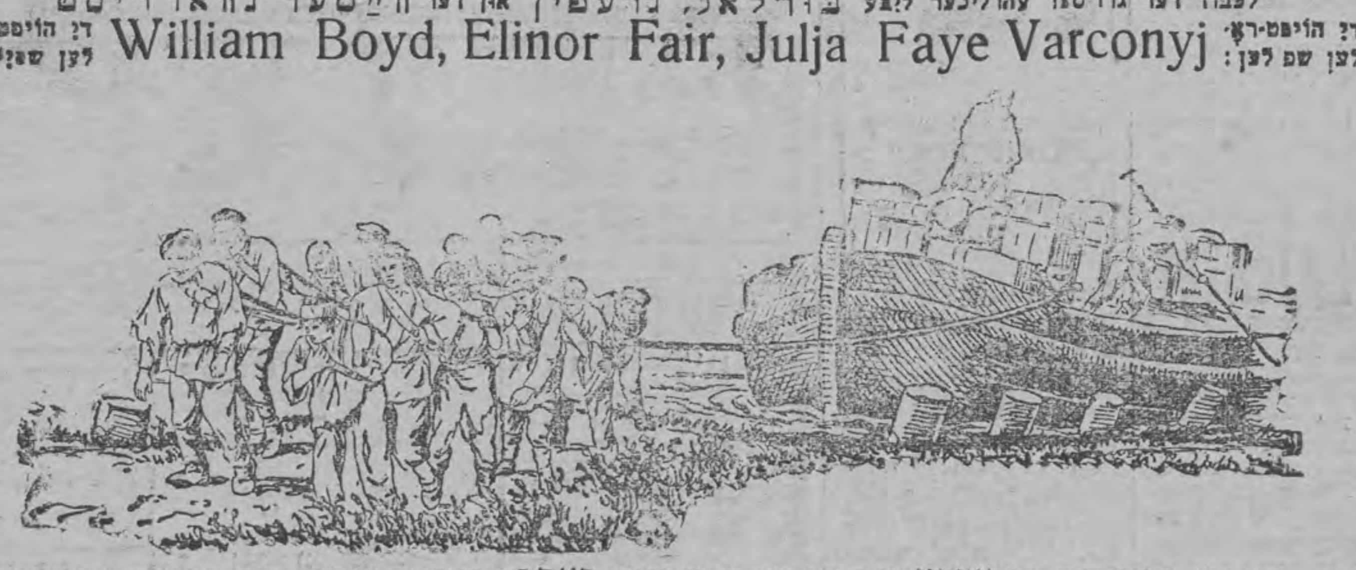

דאס בילד ווערט אילוסטרירט מיט געזאַנג דורך א ספעצ. אנגאזשירטען כאָר פון מאָסקווער טעאטער. ספעצ. צוגעפאסטע רוסישע מוזיק

אונזער געעהרטע אקטיווע מיטגלידער ה' י. זשעזשינסקי און פרוי צו דער פארלאבונג פון זייער ליבער טאכטער

בראניא

מיט ה' **יוזעף צוקערמאן**

גראטולירען מיר, און ווינשען פיל גליק

פערוואלטונג פון לאדזער „בית יתומים" זגערזשער 40.

790

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און צאהן-ערצטליכער קאבינעט

„SANITAS"

צעגעלניאנא 29 — טעלעפאן 44-51

בעראטונג 3 זל.

מעבעל

שלאפצימערן, עסצימערן, מערכען-נאבינעטען, פארצימערן, קוכען-איינריכטונגען ווי אויך איינצעלנע מעבעל-געגענשטאנדען צו צוגענגליכע פרייזען אויף בעקוועמע בעדינגונגען קען מען בעקומען נור אויף

699

5 Zawadzka 5 (אויפ'ן הויף.)

איהר קענט זיך איבערצייגען, אז

מעבעל

קויפט זיך אמבעסטען און אמביליגסטען נור ביי

אבראמאוויטש, גדובנא 65

אויף ראטעס! פאר מזומן!

721

---

200 זל. בעלוינונג.

פרייטאג, ד. 28 יאנואר איז פערלוירען געגאנגען א טעקע פון שווארץ-לעדער אויפ'ן באלוטער מארק, אין וועלכער עס האבען זיך געפינען שטײער-קוויטונגען און אנדערע פאפירן, וואס האבען פאר קיינעם קיין ווערט נישט. געגען אויבענאנגעוויזענע בעלוינונג אפצוגעבען ביי

A. Balle
Łódż, Piotrkowska 87

---

779 איבערצוגעבען

א צימער

אין צענטרום פון שטאט עהענטועל לאזשי פאר צוויי פערזאנען. צו ערפאהרען אין אדמ.

איבערצוגעבען

א געוועלב

מיט א שטוב פון באלד בודינג

פראנצישקאנער 13, ביי לאטשינסקי

732

פאמאצניקעס-רייכטעווערס

קענען זיך מעלדען אין דער קאמאשען מאכער פאבריק פון

I. TENENBAUM, Piotrkowska 132.

ווער ס'האט דעם נומער 86

פון נייעם פאלקסבלאט פון 1926 יאהר ווערט געבעטען געבען בעלוינונג צו פרענגען אין אדמ.

בעקאנטמאכונג.

די בעוואוסטע וואַרשאווער פירמע א. ג. **J. KRZYPOW** האט ערעפענט — אין — לאדז, 16 בענעדיקטא 16

א מעבעל-לאגער

קויפט און פערקויפט אלערליי מעבעל, דיוואנעס, נײי-מאשינען, ווי אויך גארדעראבען, אנטיקען און פעלצען. כ'קויף פיאנינאס, און כ'צאהל די העכסטע פרייזען קומט און איבערצייגט אייך

289

אבאנעמענטס-פרייז: [illegible]

אנאנסען - פרייז: [illegible]

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami; Ch. J. Brzostowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk.: „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.

Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman